

Slovo

ČASOPIS
GRÉCKOKATOLÍCKEJ CIRKVI

MÁJ
2025

Ďakujeme, pápež František

Obsah

- 4 SVÄTÝ OTEC**
Pápež František
a Slovensko
- 6 TÉMA**
Život plný nádeje
- 10 SVÄTÝ OTEC**
Pápež František
a východné katolícké cirkvi
- 12 ROZHOVOR**
Mal nás rád
- 16 IKONA**
Kristus vstal, je živý!
- 17 SLOVO VLADYKU**
Spomienky biskupov
na pápeža Františka
- 18 UNIVERZITA 3. VEKU**
Pôsobilé dedičstvo
- 20 SPOLOČNOSŤ**
Jeho spoločenský rozmer
- 22 KATECHÉZA**
Putovanie ako forma
ľudovej zbožnosti
a evanjelizácie
- 24 PRÍBEH**
Pápež na dosah
- 25 SVÄTÝ MESIACA**
Náš otec Epifanos,
cyperský biskup
- 26 RODINA**
Smrť blízkeho
Ako byť dobrým otcom:
napomínanie v Pánovi
Dá sa cez umenie rozprávať
s Bohom?
- 34 ROZHOVOR**
Pozvať k tvorbe Tvorcu
- 36 REPORTÁŽ**
Potulky kalendárom
- 38 UDALOSŤ**
V centre Savore Sigord
hostili svetový kongres
CCIT

MYŠLIENKA ČÍSLA

„Ako viete, bolo povinnosťou konkláve dať Rímu biskupa. Zdá sa, že moji bratia kardináli išli takmer na kraj sveta, aby ho získali.“

PAPEŽ FRANTIŠEK

Slovo – oficiálny časopis
Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku
www.casopisslovo.sk; ročník 57
periodicita vydávania: mesačník; číslo 5

Adresa redakcie
SLOVO, Hlavná 3, 080 01 Prešov
tel.: 051/756 26 42, 0911 711 263

Číslo účtu
SK45 0200 0000 0032 1020 6959
SWIFT KÓD: SUBASKBX

Vydavatelka
Gréckokatolícka cirkev na Slovensku,
Hlavná 1, 081 35 Prešov, IČO 51311917
Petra, n. o., Hlavná 1, 080 01 Prešov,
IČO 37886622

Cirkevné schválenie
Gréckokatolícke biskupstvo v Prešove,
č. j. 3317/99

Šéfredaktorka
PhDr. Valéria Juričková, PhD.
(sefredaktor@casopisslovo.sk)

Redaktori
ThDr. Miroslav Dancák, PhD.
(cenzor@casopisslovo.sk)
PhDr. Adriana Matoláková, PhD.
(redakcia@casopisslovo.sk)

Dipl.-Theol. Univ. Ján Sabol
(spravodajstvo@casopisslovo.sk)

Mgr. Miroslav Chorenžák
(inzercia@casopisslovo.sk)

Mgr. Richard Fučko
(priatelka@casopisslovo.sk)

Jazyková úprava
PhDr. Adriana Matoláková, PhD.

Distribúcia a grafický návrh
PhDr. ThLic. Juraj Gradoš, PhD.
distribucia@casopisslovo.sk

Grafická úprava
Mgr. Štefan Kerul-Kmec
(grafik@casopisslovo.sk)

Cenzori
ThDr. Miroslav Dancák, PhD.
ThDr. Milan Kuzmiak, PhD.

Redakčná rada
vL. SEODr. Jonáš Maxim, vL. prof. ThDr. ICDr.
Cyril Vasil' SJ, PhD., vL. Peter Rusnák,
vL. SEODr. Milan Lach SJ, vL. Milan Chau-
tur CSsR, Kristián Čintala, Mgr. Daniel Dzu-
rovčin, Mgr. Stanislav Gábor, PhDr. Valéria
Juričková, PhD., Mgr. Ján Hreško, Mgr. Dra-
homíra Kolesárová, Štefan Michalič, HELic.
Martin Mráz, Mgr. Ján Hreško,
prof. ThDr. PaedDr. Ing. Gabriel Paľa, PhD.

Všetky informácie sú na casopisslovo.sk/
redakcia/. Za obsah inzerátov neručíme.
Redakcia si vyhradzuje právo na úpravu
príspevkov. Zásady ochrany osobných
údajov sú uvedené na webovej stránke
<http://casopisslovo.sk/vyhlasenie/>.

**Pri zasielaní príspevkov použite jeden
z týchto špecifických symbolov**
700 (časopis, prípadne zverejnenie
príspevku)
1700 (iba časopis)
2700 (iba príspevok)
7700 (anonymný príspevok)
777 (priatelka časopisu Slovo)
999 (eSlovo).

Variabilný symbol: vaše PSČ
Konštantný symbol: 0558

Tlač: Alfa print, s. r. o., Martin

Distribúcia: Mediaprint-Kapa
Pressegrosso, a. s., Bratislava

ISSN 1335-7492. EV 182/08

Dátum vydania: 18.05.2025

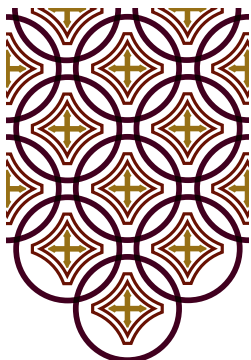
Uzávierka pre 2025/06: 20.05.2025

Titulná strana
Foto: Mazur / catholicnews.org.uk

Povolání kráčať

» Valéria JURÍČKOVÁ

Prišiel, vyrazil dych a nadchol nás pre dobrodružstvo viery. Po prvých slovách sme s istotou vedeli, že prichádza čosi nové a svieže. Nevieam, či sme si potom ťažšie zvykali na meno František alebo na všetky jeho protokolárne nehoráznosti. So šibalským úsmevom poburoval hľadačov noblesy, vytrvalo chodil v ošúchaných čiernych topánkach a odmietal čokoľvek s nálepkou „špeciálne“. To on bol špeciálny. Čím obyčajnejšími vecami sa obklopil, tým viac sme to videli. „Kde bol doteraz?“ pýtali sa mnohí, čím vyjadrovali ľútosť, že sa pápežom nestal skôr. „Ako inak by Cirkev mohla dnes vyzerat!“ hovorili si. Kde bol dovtedy? Žil presne to, čo sme ho videli žiť po tom, ako bol postavený na svetník pre celý svet.

Keď sa ma niekto pýta na obľúbený verš z Biblie, hovorím o Gn 5, 24: „Henoch chodil s Bohom a nebolo ho, lebo Boh ho vzal.“ V Písme máme mnoho veľkých mužov viery, ale len máličko tých, ktorí boli vzatí do neba s telom. Nepatrí k nim Abrahám, vzor viery, ani Mojžiš, ktorý vyviedol Izrael z Egypta. Ani Dávid, muž podľa Božieho srdca. Ani Ján Krstiteľ, ani iní. Čo také veľké teda spravil Henoch? Chodil s Bohom. Zobúdzal sa s ním a kráčať. Viedol s ním nekonečné rozhovory. Rozhodoval sa s ním. Tešil sa s ním. Šiel s ním pomaly každý deň, až prišli k večnosti. Obdivujeme veľkých mužov viery. Ich veľkosť však spočívala práve v kráčaní s Bohom cez všedné dni. Toto sa nedá predstierať. Ak s Bohom chodíme, vidno to na nás. Ak to predstierame, takisto to vidno.

Kedysi som premýšľala nad prorokom Jonášom. V bruchu veľryby čelil smrti a Boh ho odtiaľ vytiahol. Čakali by sme veľkú vnútornú premenu. Žiaľ, neudeje sa. Jonášovo srdce ostalo aj po zázraku tvrdé. Zázrak bol iba začiatkom. Nasledovalo počúvanie Božieho hlasu. Poslušnosť, keď šiel do Ninive. Až na púšti pod pražiacim slnkom sa potom kamenné srdce začne meniť. V Novom zákone vidíme mnohé situácie, keď sú apoštoli aj po veľkých zázrakoch schopní reagovať v tvrdosti srdca.

Iste, milujeme sviatky, zázraky a výnimočné dni. Výnimočných ľudí. A je dobré, že toto môžeme občas zažívať. Myslím si však, že podobenstvá o milosrdnom Samaritánovi či márnoträtom synovi hovoria o niečom oveľa väčšom. Keď je na scéne v hlavnej úlohe dobré a láskavé srdce. Tieto zázraky sa dejú počas všedných dní. V tom našom malom svete uprostred rodín a spoločenstiev. Keď kráčame s Bohom.

Prihováram sa vám prvýkrát z pozície šéfredaktorky s túžbou pridať sa k vám vo vašom kráčaní. Spolu s redakciou chceme byť pri vás blízko. Nielen počas sviatkov a výnimočných dní. Nielen na miestach, kde sú dav. Chceme byť s vami tam, kde žijete svoju vieru vo všedných dňoch. Počúvať vás. Nieť vaše bremená. Rozosmiať vás. Byť pri vás blízko.

Čítala som, že naša identita sa skladá z príbehov, ktoré sme o sebe počuli a ktorým sme uverili. Chceme žiť s vami tie vaše príbehy viery. A ukázať ich ostatným. Aby sme spolu tvorili identitu našej Cirkvi ako Cirkvi plnej odvážnych a verných ľudí, ktorí kráčajú s Bohom a nechávajú sa ním viesť.

Sú knihy s otvoreným koncom, ktorý ponúka pokračovanie príbehu. Pôsobenie otca Juraja Gradoša v pozícii šéfredaktora časopisu Slovo sa po dvadsiatich piatich rokoch uzatvára. Nie ako koniec príbehu, ale ako priestor na nové cesty za novými dverami, o ktorých bude vznikať nový príbeh.

Otec Juraj, ďakujeme vám za všetky roky vedenia, inšpirácie a odhodlania, ktoré ste venovali našej redakcii. Váš dôraz na kvalitu a kreativitu formoval nielen obsah Slova, ale aj ľudí, ktorí tvorili redakčný tím. Je pre nás ctou, že sme mohli pracovať pod vašim vedením.

Nech vás dobrotivý Boh, ktorý štedro odmeňuje každú službu a nič nie je skryté pred jeho zrakom, zahrnie svojou dobrotou a milosťou, nech vedie vaše kroky, požehnáva úmysly a diela a nech vás sýti životom.

Na mnohaja i blahaja lita!

Pápež František v Prešove | Dávid Kováč

Pápež František a Slovensko

» Juraj GRADOŠ

Úmrtie pápeža Františka na Svetlý pondelok tohto roka je plné symboliky. Svätý pápež Ján Pavol II., ktorý mal ľud Slovenska v srdci, zomrel na Svetlú sobotu 2005. Po dvadsiatich rokoch v úvode prvého týždňa po Pasche zomiera pápež František, ktorý pre nás urobil naozaj veľa. I keď mnohé jeho skutky, slová a najmä ich následky u nás zostávajú skryté, predsa len nie je na škodu pripomenúť si aspoň niekoľko prejavov jeho otcovskej starostlivosti o Slovenskú cirkev.

Apoštolská cesta 12. – 15. septembra 2021

Azda najväčším prejavom náklonnosti pápeža Františka bola jeho 37. apoštolská cesta, keď po návšteve 52. medzinárodného eucharistického kongresu v maďarskej Budapešti podvečer priletel do Bratislavy. (Pápež František nebol nad naším územím prvýkrát. 13. augusta 2014 pri ceste do Južnej Kórey preletel nad Slovenskom.) Napriek vyčerpaniu zo slávania záverečnej svätej omše sa hneď večer 12. septembra uskutočnilo ekumenické stretnutie pápeža na Apoštolskej nunciatúre v Bratislave, kde pápež vždy nocoval, a po ňom súkromné stretnutie so slovenskými jezuitmi. Po ňom sa pápež stretol s emeritným trnavským arcibiskupom Róbertom Bezák-om CSsR vo veľmi priateľskej atmosfére.

Druhý deň patril Bratislave. Najprv sa stretol so slovenskou prezidentkou Zuzanou Čaputovou a s predstaviteľmi diplomatických služieb v záhrade Prezidentského paláca. S biskupmi, kňazmi, zasvätenými, seminaristami a katechetami sa stretol v Dóme sv. Martina v Bratislave. Azda málokto zabudol na jeho výrok o dĺžke homílie. Z dómu sa presunul do Centra Betlehem, ktoré spravujú rehoľné sestry misionárky lásky. Išlo o jeho súkromnú aktivitu, kde ukázal, že je blízko ľuďom na periférii nielen miest, ale i spoločnosti a záujmu ostatných. Na stretnutí so židovskou komunitou na Rybnom námestí sa pri pamätníku holokaustu na mieste bývalej bratislavskej synagógy modlil spolu s predstaviteľmi židovských obcí na Slovensku. Večer pápež zakončil

na nunciatúre stretnutiami s predsedom parlamentu a predsedom vlády Slovenskej republiky.

14. september bol vyhradený slovenskému východu. Po prilete do Košíc sa pápež presunul do Prešova, kde o 10. hodine slávil svätú liturgiu so slovenskými gréckokatolíckymi. Išlo o prvú byzantskú liturgiu slávenú pápežom na Slovensku. V homílii okrem iného povedal azda aj prorocké slová (vzhľadom na situáciu na Ukrajine): „Jedna z mnohých nespravodlivostí, jedna z mnohých krvavých obetí, ktoré nemenia dejiny, jedna z mnohých ukážok, že tok udalostí vo svete sa nemení: dobrí sú odstránení a zlí víťazia a prosperujú. V očiach sveta je kríž prehrou... Nepriať alebo prijať len slovami Boha slabého a ukrižovaného a snívať o silnom a triumfálnom. Je to veľké pokušenie... Ale kresťanstvo bez kríža je svetské a stáva sa neplodným.“ Po svätej liturgii korunoval klokočovskú kópiu milostivej ikony, ktorá v roku 1670 v Klokočove slzila, a mimo programu navštívil prešovských jezuitov pod Kalváriou. Na košickom sídlisku Luník IX sa stretol s ďalšou marginalizovanou komunitou na Slovensku – Rómami. Po tomto stretnutí sa na košickom štadióne Lokomotívy stretol s mladými prevažne z východného Slovenska.

Archív Arcibiskupského úradu v Prešove

Posledný deň jeho návštevy patrilo Šaštínu, kde sa najprv v bazilike súkromne pomodlil so slovenskými biskupmi a potom slávil svätú omšu na národnej púti k Sedembolestnej Panne Márii. Po nej odletel späť do Ríma. Táto cesta ukázala občanom Slovenska, že pápež je rovnako ako Boh práve pri tých odstrčených, na okraji záujmu. Akokoľvek prenasledovaných, utláčaných. Či išlo o chudobných, Židov, Rómov, mladých, ale i gréckokatolíkov.

Biskupi

Pápež František vymenoval viacerých slovenských biskupov. Jedným z prvých bol Milan Lach SJ, ktorého 19. apríla 2013 vymenoval za prešovského pomocného biskupa. Neskôr 24. júna 2017 za apoštolského administrátora a 1. júna 2018 za biskupa v americkej Parme. 23. januára 2023 ho vymenoval za bratislavského pomocného biskupa a 21. novembra 2024 za apoštolského vizitátora slovenských gréckokatolíkov v Európe (mimo Slovenska). 11. júla 2013 vymenoval Jána Oroscha za trnavského arcibiskupa, 21. marca 2015 Stanislava Stolárika za rožňavského biskupa, 11. júna 2016 Marka Forgáča za rímskokatolíckeho košického pomocného biskupa a 8. decembra 2017 Vladimíra Feketeho SBD za apoštolského prefekta Azerbajdžanu. 5. júla 2018 vymenoval Mariána Andreja Pacáka CSsR za biskupa slovenskej Eparchie sv. Cyrila a Metoda v Toronte (Kanada). 20. januára 2020 vymenoval arcibiskupa Cyrila Vasiľa SJ za apoštolského administrátora a 24. júna 2021 za gréckokatolíckeho eparchialneho biskupa v Košiciach. Neskôr, 21. júna 2021, ho vymenoval

za člena Najvyššieho tribunálu Apoštolskej signatúry na päťročné obdobie. 25. marca vymenoval Jána Kuboša za pomocného spišského biskupa, 29. januára 2021 Petra Beňa za pomocného nitrianskeho biskupa a 8. septembra 2023 Františka Trstenskeho za spišského biskupa. Posledné vymenovanie bolo 26. októbra 2023, keď vymenoval studitu Jonáša Maxima za prešovského arcibiskupa metropolitu. Z jedenástich sídel slovenských biskupov tak pápež vymenoval päť nových hierarchov a pre Slovenskú cirkev aj štyroch pomocných biskupov.

Ad limina a audiencie

Počas pontifikátu pápeža Františka slovenskí biskupi vykonali dve cesty *ad limina apostolorum* do Ríma. Prvú 8. – 14. novembra 2015 a druhú minulý rok 2. – 8. júna 2024. Predtým sa návštevy konali v rokoch 2007, 1998 a 1992.

Pápež František prijal viackrát predstaviteľov Slovenskej republiky. Okrem predsedov parlamentu, premiérov a ministrov to boli najmä návštevy prezidentov. Andreja Kisku prijal 9. apríla 2015 a 14. decembra 2018. Zuzanu Čaputovú 14. decembra 2020, 10. decembra 2022 a 1. júna 2024. Petra Pelegriniho prijal 9. decembra 2024. Okrem týchto audiencií sa s pápežom Františkom stretol prezident Ivan Gašparovič 19. marca 2013 na krátkom osobnom stretnutí a aj 27. apríla 2014 na obrade svätorečenia blahoslavených pápežov Jána XXIII. a Jána Pavla II. Andrej Kiska sa s ním stretol aj 27. júla 2017 počas svetových dní mládeže.

Nemožno nespomenúť osobitnú audienciu 6. októbra 2018, kde 1 300 gréckokatolíckych pútnikov zo Slovenska prišlo na ďakovnú púť pri príležitosti osláv 200. výročia založenia Prešovskej eparchie.

Pápež 15. júna 2021 vystúpil aj na bezpečnostnej konferencii GLOBSEC v Bratislave, kde sa vo videoprihovore vyslovil proti ničeniu životného prostredia a ekonomickej nerovnosti.

Noví blahoslavení a baziliky

Pápež František schválil blahorečenie troch Slovákov. 27. februára 2017 schválil dekrét o mučeníctve Božieho služobníka Titusa Zemana (blahorečený v Bratislave 30. septembra 2017). 6. marca 2018 podpísal dekrét o mučeníctve Božej služobníčky Anny Kolesárovej (blahorečená 1. septembra 2018 v Košiciach) a 14. decembra 2023 zaradil do zoznamu blahoslavených Jána Havlíka (blahorečený v Šaštíne 31. augusta 2024).

Počas svojho pontifikátu pápež František povýšil na baziliku minor iba jeden chrám, a to 20. apríla 2018 Kostol svätého Ondreja v Komárne.

Synoda

7. marca 2020 ohlásil pápež František XVI. riadne generálne zhromaždenie Synody biskupov na tému *Za synodálnu Cirkev: spoločenstvo, participácia a misia*. Proces sa začal 9. a 10. októbra 2021 a mal vyvrcholiť v októbri 2023 v Ríme. V diecézach sa proces začal v nedeľu 17. októbra 2021. Na prvom spoločnom stretnutí v Ríme sa v Aule Pavla VI. diskutovalo aj o niektorých kontroverzných témach, napríklad prístupe k sexuálnym menšinám či otázke svätenia žien. Pápež nakoniec na tieto témy zriadil pätnásť špeciálnych študijných skupín. Ich mandát trvá do júna 2025. Viac sa na ďalšom stretnutí zamerá na debatu o synodalite.

Na synode Slovákov zastupuje košický pomocný biskup Marek Forgáč a prešovský metropolita Jonáš Maxim, ktorý vystriedal bratislavského pomocného biskupa Milana Lacha.

Ľudskosť a blízkosť pápeža Františka je zrejmá z každého jeho kroku. Osobne som vďačný za jeho poďakovanie z 10. marca 2021 adresované kňazom, ktorí v čase pandémie koronavírusu dobrovoľne slúžili chorým v nemocniciach na východnom Slovensku.

Mazur / catholicnews.org.uk

Život plný nádeje

» Richard FUČKO

„Každá strana je aj knihou tých, ktorí kráčali spolu so mnou, ktorí nás predišli, ktorí budú nasledovať po nás. Autobiografia nie je našou súkromnou literatúrou, je skôr naším cestovným batohom.“ Práve tieto vety sa nachádzajú v úvode autobiografie pápeža Františka, ktorá nesie názov *Nádej*. Práve cez ňu nám Jorge Mario Bergoglio ponúka možnosť „prehrabať“ sa v jeho cestovnom batohu. Ide o prvú autobiografiu v histórii, ktorú pápež vydal počas života.

S. O. S.

Na prvý pohľad nesúrodý opis *Principessy Mafaldy*, ktorá nedorazila k brehom Južnej Ameriky a z viac než tisícok plaviacich sa podľa oficiálnych zdrojov utopila tretina, neoficiálne aj dvakrát toľko, prináša dramatické rozuzlenie – mali na nej byť aj starí rodičia budúceho pápeža. Rosa a Giovanni Bergoglio, našťastie, nestihli predajť majetok v Taliansku a museli cestu odložiť.

S úsmevom

Argentínske príslovie hovorí: *Al mal tiempo, buena cara* (v prenesenom význame *So životnými ťažkosťami sa treba vyrovnávať s úsmevom*, pozn. prekl.). Od emigrácie do oblasti rieky Río de la Plata neuplynuli ani tri roky a starí rodičia museli čeliť ďalším problémom. Povodeň ich pripravila o dom aj podnik. Vďaka dobrodincovi, ktorý im požičal 2 000 pesos, si mohli ot-

voriť obchod vo štvrti Flores, ktorú obývali najmä talianski a španielski emigranti.

Dvojnásobný sviatok

V roku 1934 pápežov otec prvý raz uvidel Reginu Mariu Sivoriovú v saleziánskom oratóriu svätého Antona. Zamilovali sa do seba a rok nato sa rozhodli vziať. 12. decembra 1935 sa zosobášili. „Otec s mamou, ktorá necelý mesiac pred svadbou dovŕšila dvadsaťštyri rokov, odišli bývať do bytu na Calle Varela 268 vo štvrti Flores a tam, v tom malom prenajatom byte v jednopodlažnej budove, som sa 17. decembra nasledujúceho roka o deviatej večer narodil ja, ich najstarší syn Jorge Mario. Pokrstili ma na Štedrý deň hneď zrána v tom istom kostole, v ktorom sa zosobášili, a mojimi krstnými rodičmi boli starý otec z matkinej strany Francisco a stará mama Rosa.“ Pápež sa tomuto dvojitému sviatku – sviatku Narodenia Krista a jeho vlastného znovuzrodenia – tešil. Deň krstu je deň, keď sa človek rodí navždy, vtedy sa rozhorí plameň, ktorý

treba udržiavať. A ten deň si musí každý človek pamätať.

Detstvo pod Máriiným dohľadom

Od dvoch do dvadsaťjeden rokov býval v jednopodlažnom trojizbovom dome, kde bola spálňa jeho rodičov a dve izby, o ktoré sa delil s bratmi a so sestrami, kúpeľňa, kuchyňa s umývadlom, formálnejšia jedáleň a terasa. Spomedzi týchto štyroch stien postupne vychádzal jeho detský svet. Jedného dňa išli deti na film, v ktorom Charlie Chaplin používal dáždňík ako padák. Po návrate domov dostali nápad, že si tú scénu zopakujú. Vyšli na terasu. „Kto pôjde prvý?“ „Ja,“ prihlásil sa mladší brat Alberto. Otvoril dáždňík a bez váhania skočil. Doskok z prvého poschodia vôbec nebol taký hladký ako na plátne, sprevádzali ho skôr zvuky ako z komiksov. Alberto však utŕžil iba zopár rán a škrabancov. Keď sa vrátili otec s mamou, postarali sa o zvyšok. Deti trochu protestovali, ale nemali pocit, že by to bol nespravodlivý trest.

Matka Regina Maria Sivoriová bola priama a úprimná žena. Praktická žena, ktorej ambíciou bolo postarať sa, aby rodina napredovala, dokonca aj spoločensky. Dbala predovšetkým na kultúru a vzdelanie. Všetkých ich prinútila naučiť sa hrať na klavíri a Alberta, ktorý o tento nástroj nestál, hrať na husliach.

Pápež pata dura

„Vždy som rád hrával futbal, aj keď som nebol najlepší. V Buenos Aires takých ako ja nazývali *pata dura* – tí, čo majú obe nohy ľavé. Aj tak som ho hral. Veľakrát som stál v bráne. Aj to je dobrá úloha – naučíte sa dívať realite priamo do očí a čeliť

problémom. Aj keď možno neviete, odkiaľ lopta prišla, musíte sa ju pokúsiť chytiť. Presne ako v živote.“

Na futbale vnímal to, ako dokáže združiť aj skupinu neznámych ľudí, aby hrali spolu, pracovali na prihrávkach s cieľom dať gól a zvíťaziť. Spolupráca a tím – slová, ktoré sú dnešnému svetu sociálnych sietí cudzie. Naoko zblížujú, ale v realite vzdávajú a každý „kope sám za seba“. Neexistuje lepší spôsob, ako vysvetliť šťastie, než urobiť iných šťastnými – pre niekoho to znamená dať mu loptu. Hra robí človeka šťastným, aj keď má obe nohy ľavé.

Školopovinný pápež

Materskú školu absolvoval v katolíckej internátnej škole, kam sa neskôr vrátil na prvé sväté prijímanie, s učiteľkou sestrou Dolores Tortolovou. „Ak som mal školu rád, bola to predovšetkým jej zásluha. Vďaka nej som pocítil, že človek nerastie sám, ale vždy mu pomáha rásť predovšetkým iný pohľad.“

Potom ho rodičia zapísali do štátnej základnej školy, takisto neďaleko domu. „Jedného dňa vo štvrtnej triede, už si nepamätám prečo, mi pani učiteľka Lia vynadala a ja som jej to chcel vrátiť, a tak som ju poslal viete kam. Pani učiteľku to nevyviedlo z miery. Vzala mi zošit a napísala doň, že sa chce stretnúť s mojou mamou.“ Po dlhom rozhovore, ospravedlnení a južanskom bozku si myslel, že sa mu to prepieklo. Ale ako spomína, druhé dejstvo pokračovalo doma. Rodinná a školská výchova kráčali spolu, nie proti sebe.

V roku 1949 absolvoval šiestu triedu v saleziánskej internátnej škole v metropolitnej oblasti Buenos Aires. Internátna

škola upevňovala výchovu a vedomosti z domu. Ďalším kľúčovým rozmerom bola výchova k zbožnosti, primeranej veku. Títo saleziáni ho pripravili na strednú školu a na život.

Po skončení základnej školy si myslel, že bude lekárom, ale strýkovia z matkinej strany ho presvedčili, aby išiel na priemyslovku. V marci 1950 začal študovať na technickej škole. Učivo z anorganickej chémie v treťom ročníku bolo to isté, ktoré sa preberalo aj na vysokých školách. Absolvent tejto školy mohol vynechať prvý ročník univerzity a urobiť skúšky na postup rovno do druhého. „Pamätám si, že raz som musel robiť analýzu na určenie zatuchnutia čokolády, a priznám sa, že medzi jedným a druhým testom som jej zjedol pomerne dosť.“ Počas štúdia sa budúci pápež aj pobil, zhodil slabšieho žiaka na zem, až stratil vedomie. Mrzelo ho to, tak sa mu potom išiel domov ospravedlniť. Po mnohých rokoch, keď bol arcibiskupom v Buenos Aires, ho znova stretol. Stal sa evanjelickým vikárom a mal krásnu rodinu s piatimi deťmi.

Rané lásky

V mladosti mal oči pre dve slečny – jedno dievča z farnosti vo Flores a druhé zo štvrte Palermo, malého Talianska v srdci Buenos Aires. Oficiálne sa však nezasnúbili, chodievali spolu von tancovať tango. „Mal som sedemnášť rokov a lomcoval mnou nepokoj povolania a kňazstva. Obe tieto dámy ešte žijú a znova som sa s nimi stretol ako biskup.“ Obe sú aktívne veriace a podieľajú sa na živote farnosti so svojimi rodinami.

Po zvolení na stolec rímskeho biskupa mu pripomenuli ešte tretiu, detskú lásku. „Bola to Amalia Damonteová, moja spolužiачka zo základnej školy. V liste som jej napísal, že by sme sa mali vziať. Na zdôraznenie tohto návrhu som nakreslil biely domček, ktorý by som kúpil a do ktorého by sme jedného dňa išli bývať. Môj obrázok si toto dievčatko napodiv uchovávalo do konca života. Amalia bývala v dome pár metrov od nás a jej rodina bola takisto piemontského pôvodu. Napriek spoločnému pôvodu však mala jej matka s ňou zrejme iné plány a keď ma tam zbadala, odháňala ma metlou.“

Povolanie ku kňazstvu

Bol 21. september 1953 a budúci pápež mal dohodnuté stretnutie. Bol pondelok, no sviatočný deň – sviatok jari a Deň

Emeritný pápež Benedikt XVI. odovzdáva nástupcoví dokumenty | IKAR

Jednorodný chlapec, z ktorého vyrástol prvý jezuita na Petrovom stolci | IKAR

študentstva. Študenti a priatelia sa mali stretnúť na stanici. Predtým než Jorge Mario nastúpil do električky, prechádzal okolo Kostola San José a mal silný pocit, že ho niekto volá. „Čosi ma nástoľčivo nabádalo vojsť dnu. Trocha poverčivo som si pomyslel, že ak nevojdem dnu, asi sa mi niečo prihodí... Šiel som teda dnu, zadíval sa na oltár na konci dlhej lode baziliky a uvidel som kňaza, ktorý sa ku mne blížil. Nepoznal som ho, nikdy predtým som ho nevidel, hoci som do tohto kostola chodieval na nedeľnú omšu. V tej chvíli som mal nutkanie vyspovedať sa. Kňaz si sadol do spovednice, poslednej vľavo od oltára, a ja som do nej vošiel. Neviem, ako vyrozprávať to, čo sa stalo. Pravdaže, vyznal som sa zo svojich hriechov a kňaz bol ku mne veľmi láskavý... A predsa si uvedomujem, že to na vysvetlenie nestačí. Fakt je, že som odtiaľ vyšiel iný – s vedomím, že sa stanem kňazom.“

Následne sa s týmto kňazom stretával – liečil sa v miestnej vojenskej nemocnici z leukémie. Počas roka však otec Duarte zomrel a chlapec zmietaný povolaním cítil, akoby ho opäť všetci opustili, ešte aj Boh. 21. september je dňom apoštola Matúša a Ježišov pohľad, ktorý obrátil apoštola, zasiahol aj Jorgeho mladé srdce.

„*Miserando atque eligendo*. Je to výraz, ktorý sa neskôr stal mojim mottom biskupa a neskôr pápeža. Nedá sa preložiť doslova. Možno ho preložiť ako ‚pozrel naňho s milosrdenstvom a vyvolil si ho.‘ Pre mňa je milosrdenstvo Boží preukaz totožnosti.“

Vrátil sa do školy a pokračoval vo svojom bežnom živote. O svojej túžbe stať sa kňazom s nikým nehovoril. V decembri 1955 úspešne ukončil štúdium. S príchodom leta prišlo rozhodnutie a on nevedel, ako to povie rodičom. Predovšetkým mame. Bola presvedčená, že pôjde na univerzitu a stane sa lekárom. „Do seminára moja matka nikdy neprišla. Sprevádzala ma spolu s otcom len do Cordoby, keď som vstúpil do Spoločnosti Ježišovej. Spočiatku si zachovávala istú rezervovanosť.“

Seminárne časy

V seminári sa mu páčilo, napriek tomu z neho odišiel. „Alebo, lepšie povedané, odviezli ma z neho. Na nosidlách, na pokraji smrti. S nohami napred, ako sa vraví.“ V auguste 1957 zasiahla seminár epidémia ázijskej chrípky. No zatiaľ čo sa jeho spolužiaci po štyroch alebo piatich dňoch zotavili, on sa cítil čoraz horšie. Za záchranu života vďačil vedúcej sestre, dominičanke Cornelií Caraglioovej. Tá spoznala jeho chorobu a nariadila zvýšené dávky liekov. Začali ho navštevovať kamaráti zo seminára, niektorí mu dokonca darovali krv na transfúziu. Horúčky ho postupne opustili.

Po návrate domov sa ho zmocnili pochybnosti, ktoré sa objavili ešte pred vstupom do seminára. Nechcel kráčať sám, chcel byť misionárom. Nevnímal sa ako osamelý, „svetský“ kňaz. Potreboval spoločenstvo. „Túto potrebu som cítil odjakživa. Cítil som sa ako tkanina, utkaná do celku, nie ako stratená niť.“

Počas roka a pol v seminári jeho presvedčenie o povolaní nikdy neochablo a nikdy mu ani nenapadlo, že by sa oženil. „Napriek tomu som náhodou v myšlienkach zabľúdl za intelektuálnym svetlom a krásou dievčata, ktoré som stretol na strýkovej svadbe. Prekvapilo ma to a na dosť dlho sa mi zakrútila hlava.“ Dokonca sa nedokázal modliť bez toho, aby sa mu pred očami znova a znova nezjavoval jej obraz.

„Bolo to normálne, v skutočnosti by som bol nenormálny, keby som týmto neprešiel.“ Jediná neistota zostala vo výbere medzi rehoľami. Nakoniec vyhrali jezuiti. „Na Spoločnosti Ježišovej ma zaujali tri veci – spoločenstvo, misionársky charakter a disciplína. Predovšetkým tie druhé dve. Hoci som potom nikdy nešiel na misie a bol som zväčša neposlušný a nedisciplinovaný, disciplína ma predsa len fascinovala. Žasol som nad spôsobom usporiadania času.“

Primičná omša

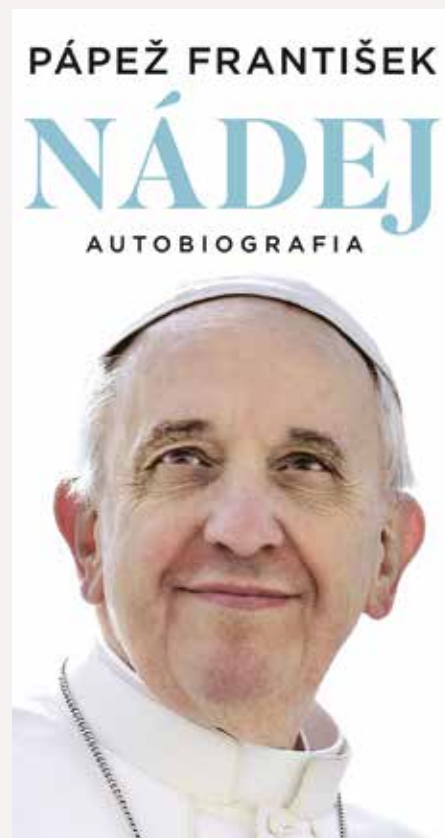
Deň po vysviacke, 14. decembra 1969, skoro ráno odišiel autobusom do Buenos Aires, kde mal sláviť svoju prvú svätú omšu v kostole katolíckej internátnej školy, v ktorej pristúpil k prvému svätému prijímaniu. Všetci chceli pri tejto príležitosti usporiadať oslavu, no budúci pápež, napriek tomu, že im tým nechtiac privodil zármutok, bol pomerne kategorický – žiadna oslava a žiadne dary. Po bohoslužbe sestry zo školy postavili pred kostolom malý stolík s niekoľkými fľašami oranžády. Bolo leto a bolo veľmi horúco, vypili za pohár, rozlúčili sa a všetci sa vrátili domov.

Slávnosť sľubov

Dvanásteho marca 1960, v deň výročia kanonizácie svätého Ignáca, ho už považovali za pripraveného zložiť sľuby chudoby, čistoty a poslušnosti, ktoré znamenali definitívne členstvo v Spoločnosti Ježišovej. V roku 1967 si znova sadol na tri roky do školských lavíc ako študent teológie, až kým v roku 1971 nezískal licenciát. Posledné, večné, sľuby zložil 22. apríla 1973, keď už bol učiteľom novicov.

Konkláve

„V utorok 12. marca 2013 sa začalo konkláve. Ráno som prišiel do Domu svätej Marty s kufrom, do ktorého som si zbalil dve sutany, ktoré som mal v Ríme,

Autobiografia pápeža Františka Nádej

Svätý Otec František s mamou doma v sedemdesiatych rokoch minulého storočia | IKAR

a zopár ďalších vecí. Všetko som si nechal v Bue-nos Aires, knihy, ktoré som začal čítať, homílie, ktoré som si pripravil na Kvetnú nedeľu a Zelený štvrtok, aj nejaké drobnosti. Dokonca som si kúpil spiatočnú letenku na sobotu 23. marca.“ Budúci pápež bol úplne pokojný a nič netušil. Pri sčítavaní hlasov začal skrutátor nahlas čítať mená. „Pokoje som sa modlil ruženec. Sledovať hlasovanie je nuda, pripomína to gregoriánsky chorál, ibaže nie taký harmonický.“ Až keď po sedemdesiaty siedmy raz zaznelo jeho meno, rozľahol sa potlesk, no sčítanie hlasov pokračovalo. Po skončení kardinál Hummes vstal a objal ho so slovami: „Nezabudni na chudobných.“

Jeho veta v srdci nového pápeža zarezovala. Práve vtedy sa mu v mysli vynorilo meno František.

Petrov úrad

Na začiatku pontifikátu išiel navštíviť predchodcu Benedikta XVI. do Castel Gandolfo. „Podal mi veľkú bielu škafuľu. Je v nej všetko,“ povedal mi, „najťažšie a najbolestivejšie situácie, zneužitia, prípady korupcie, temné činy, priestupky. Dostal som sa potiaľto, urobil som tieto opatrenia, vylúčil týchto ľudí, teraz je rad na tebe.“ Pokračoval v jeho ceste.

Pápežská dovolenka

„Aj ja mám niekoľko problémov. Jeden z nich je, že som príliš pripútaný k svojmu biotopu. Naposledy som bol na dovolenke

mimo domova pred päťdesiatimi rokmi, čiže v roku 1975, s jezuitskou komunitou.“ Napriek tomu pápež František vždy bral dovolenku naozaj vážne, menil rytmus dňa. Ak počas roka zvyčajne vstával pred piatou hodinou, na dovolenke si pospal dlhšie, ešte viac sa modlil, čítal to, čo mal rád, počúval hudbu... Pri tom všetkom si oddýchol a nabral sily.

Milovník plátna

Silný dojem na neho urobila aj talianska povojnová kinematografia. Neorealizmus bol podľa jeho slov obrovskou školou ľudskosti. Ako sám vravel, aj dnes by mali na predmanželskej príprave povinne premietat De Sicov film *Sciuscià (Deti ulice)*, ktorý toto obdobie predznamenal. Bol to jeden z jeho príkladov sobášnych kázni.

„A, pravdupovediac, zájsť si na pizzu je jedna z tých maličkostí, ktoré mi asi najviac chýbajú.“ Vždy rád chodieval pešo. Ako kardinál obľuboval kráčať ulicami a cestovať metrom. Ulica mu hovorila veľa, veľa sa na nej učil. Mal rád mesto, ulice, námestia, taverny – trojuholník pizze zjedenej pri stolíku pod holým nebom chutí úplne inak ako pizza, ktorú si dáte priviezť domov. Dušou sa pápež považoval za mestského človeka.

Pápežská politika a sen

„Raz som povedal, že komunisti nám ukradli vlajku, pretože vlajka chudobných je kresťanská, a to je nepochybne pravda. Dvadsať piata kapitola Evanjelia podľa

Matúša, protokol, podľa ktorého budeme súdení, vznikla dávno pred Leninom.“ Podľa pápežových slov demokracia nie je televízne hlasovanie ani supermarket.

„Snívam o Cirkvi, ktorá je čoraz viac matkou a pastierkou, ktorej služobníci vedia byť milosrdní, starať sa o ľudí, sprevádzať ich ako milosrdný Samaritán. Boh je vždy väčší než hriech. To je evanjelium.“

Až do smrti

„Zostanem tam tak dlho, ako bude Boh chcieť. Čo sa týka mojej smrti, mám k nej veľmi pragmatický postoj. A rovnako aj vtedy, keď ma niekto upozorňuje na riziko útokov.“

Už vtedy sa vyjadril, že až sa to stane, nepochovávajú ho v Bazilike svätého Petra, ale v Bazilike Panny Márie Váčskej. Vatikán je domovom jeho poslednej služby, nie večnosti. Odpočíva vedľa Kráľovnej pokoja, ktorú vždy prosil o pomoc a ktorú počas svojho pontifikátu viac než stokrát objal. A práve pri nej ho každý pútnik od soboty 26. apríla 2025 nájde.

Výber z autobiografie pápeža Františka
Nádej

© 2025 Ikar/Mondadori Libri S.p.A.,
Milano

Z taliančiny preložila Alexandra Lenzi
Kučmová.

Pápež František a východné katolícke cirkvi

» Stanislav GÁBOR

Keď bol argentínsky kardinál Jorge Mario Bergoglio pred dvanástimi rokmi (13. marca 2013) zvolený za pápeža, vedeli sme o ňom a o jeho vzťahu k východným katolíckym cirkvám len málo. Sviatoslav Ševčuk, vrchný kyjevsko-haličský arcibiskup Ukrajinskej gréckokatolíckej cirkvi, ktorý necelé dva roky (apríl 2009 – marec 2011) pôsobil ako biskup pre ukrajinských gréckokatolíkov v Argentíne, ho však poznal a vyjadril sa vtedy takto: „Novozvolený rímsky pápež dobre pozná našu Cirkev, našu liturgiu, náš obrad aj našu duchovnosť.“

Ako vtedy arcibiskup Ševčuk uviedol, pápež František je odchovancom ukrajinského gréckokatolíckeho saleziána Stepana Čmiľa, ktorý v rokoch 1948 – 1960 pôsobil ako misionár v Haedo a v Ramos Mejia na predmestí Buenos Aires medzi ukrajinskými emigrantmi v diaspóre. Mladý Jorge Bergoglio ešte ako študent saleziánskej školy každé ráno asistoval donovi Čmiľovi pri božskej liturgii. Cesty vладыку Ševčuka a arcibiskupa Bergogliu sa stretli v Argentíne. Sviatoslav Ševčuk bol totiž 14. januára 2009 vymenovaný za pomocného biskupa Eparchie Pokrova Presvätej Bohorodičky v Buenos Aires a neskôr za apoštolského administrátora tejto eparchie. Bergoglio ako arcibiskup Buenos Aires bol ordinárom pre východných katolíkov, hlavne tých, ktorí nemali vlastnú hierarchiu. Navyše, eparchia UGKC v Argentíne bola sufragánnou eparchiou arcibiskupstva Buenos Aires, preto sa kardinál Bergoglio o Gréckokatolícku cirkev zaujímal. Arcibiskup Ševčuk ďalej spomenul, že ako mladý biskup robil svoje prvé kroky v biskupskej službe „pod dohľadom“ a s pomocou arcibiskupa Bergogliu. „Preto sa domnievam, že v jeho osobe budeme mať takého Svätého Otca, ktorý bude dbať aj o našu Cirkev. Verím, že s týmto pápežom nás čakajú v budúcnosti nádherné veci,“ napísal v roku 2013 kyr Sviatoslav.

Najmladší kardinál Mykola Byčok

Počas dvanásťročného pontifikátu sme sa mohli veľakrát presvedčiť, že pápež Bergoglio skutočne venoval východným katolíckym cirkvám osobitnú pozornosť. Možno aj preto, lebo sú to spravidla menšie cirkvi, neraz marginalizované a pôsobiace v krajinách, v ktorých patria medzi minoritné. Patriarchovia týchto cirkví mali svoje miesto aj pri poslednej rozlúčke s pápežom Františkom na Námestí svätého Petra a mohli pri rakve pápeža predniesť krátky liturgický obrad. Pápež František pri svojich apoštolských cestách neobišiel ani gréckokatolíkov, ako sme to mali možnosť zažiť 14. septembra 2021 v Prešove. Podobnú radosť zažívali aj gréckokatolíci v Maďarsku, keď pontifik na svojej 41. apoštolskej ceste 29. apríla 2023 navštívil gréckokatolícky Chrám Ochrany Presvätej Bohorodičky v Budapešti a stretol sa s tamjšou komunitou na čele s hajdúdorožským arcibiskupom metropolitom Filipom Kocsisom.

Ďalším jedinečným a neobvyklým darom bolo 8. decembra 2024 vymenovanie ukrajinského gréckokatolíckeho vладыку Mykolu Byčka CSsR, biskupa Eparchie sv. Petra a Pavla so sídlom v austrálskom Melbourne (UGKC), vo veku štyridsaťštyri rokov za kardinála.

Mazur / catholicnews.org.uk

Gréckokatolícke púte do Ríma

V októbri 2018 pápež František prijal na osobitnej audiencii v Aule Pavla VI. vo Vatikáne vyše 1 300 slovenských gréckokatolíkov, účastníkov ďakovnej púte Prešovskej archieparchie, pri príležitosti 200. výročia jej zriadenia a ďalších výročí.

V roku 2021 sa konala ďalšia púť gréckokatolíkov zo Slovenska do Ríma, a to pri príležitosti historického jubilea – 350 rokov od slzenia ikony Klokočovskej Bohorodičky. Ikona z Klokočova bola vystavená v pápežskej Bazilike sv. Petra v Ríme pri hlavnom oltári, aby svojim materinským pohľadom sprevádzala svätú omšu, pri ktorej pápež František odovzdal páliu novým metropolitom. Zo Slovenska sprevádzalo ikonu do Ríma asi 500 pútnikov, hlavne z Košickej eparchie. Práve táto ikona, ako aj novozložený špeciálny akatist na jej počesť sprevádzali návštevu pápeža Františka v Prešove 14. septembra 2021.

Napokon spomeňme aj skutočnosť, že v tom istom roku, 25. marca 2021, Kongregácia pre východné cirkvi schválila pre našu cirkev *sui iuris* novú liturgickú spomienku tejto divotvornej ikony s názvom: Pamiatka zázračnej Klokočovskej ikony Presvätej Bohorodičky, ktorá sa slávi každoročne v prvú októbrovú nedeľu.

Mazur / catholicnews.org.uk

Vojna na Ukrajine a stretnutia s UGKC

Pápeža Františka veľmi znepokojovala vojna na Ukrajine a veľakrát vyzýval k prímeriu a jej ukončeniu. Už krátko po invázii 27. februára 2022 vyhlásil Deň modlitby a pôstu za mier na Ukrajine a vyzval, aby sa veriaci po celom svete modlili a postili za pokoj: „Ten deň bude na to, aby sme boli nablízku utrpeniam ukrajinského ľudu, aby sme cítili, že sme všetci bratia a vyprosovali od Boha koniec vojny.“ Pápež František sa mnohokrát stretol s hierarchmi východných cirkví, zvlášť s ukrajinským arcibiskupom Sviatoslavom. Vo svojich príhovoroch často pripomínal sužovanú Ukrajinu. V júli 2019 sa pápež František zúčastnil v Ríme na zasadnutí Stálej synody biskupov Ukrajinskej gréckokatolíckej cirkvi.

Beatifikácia rumunských biskupov mučeníkov

Veľkú priazeň prejavil najvyšší veľkňaz aj gréckokatolíkom v Rumunsku, keď v nedeľu 2. júna 2019, v posledný deň svojej trojdňovej návštevy Rumunska, navštívil mesto Blaj a predsedal sláveniu božskej liturgie za prítomnosti asi stotisíc veriacich. Počas liturgie vtedy blahorečil sedem gréckokatolíckych biskupov, ktorí boli umučení za komunistického režimu.

Sluha Boží Peter Pavol Oros

Jedným z posledných „darčiekov“ pápeža Františka, tentoraz pre Mukačevskú eparchiu, bolo uznanie mučenickej smrti z nenávisti pre vieru (*in odium fidei*) Božieho služobníka Petra Pavla Orosa, kňaza Mukačevskej eparchie, ktorý bol zabitý sovietskym milicionárom v roku 1953, lebo napriek núteniu neprestúpil na pravoslávie, a ostal verný pápežovi. Beatifikácia sa mala konať 3. mája 2025 v dedine Bilky, kde pôsobil, ale z dôvodu odchodu pápeža Františka do večnosti bola odložená na neurčito.

Normy ohľadom východných ženatých kňazov

S pastoračiou vo východných katolíckych cirkvách súvisia aj smernice publikované v novembri 2014 v *Acta Apostolicae Sedis* – oficiálnom vestníku Svätej stolice, ktoré sa týkajú dovoľenia pre východných ženatých kňazov pastoračne pôsobiť aj mimo pôvodných východných teritórií ako Blízky východ a východná Európa.

Dokument pod názvom *Pontifici Praecepta de Clero Uxorato Orientali*, schválený pápežom Františkom a podpísaný prefektom Kongregácie pre východné cirkvi kardinálom Leonardom Sandrim je datovaný 14. júna 2014.

V dokumente sa uvádza, že ženatí katolícki kňazi východných obradov majú dovoľené vykonávať svoju pastoračnú činnosť aj mimo pôvodného územia, čím sa myslí Blízky východ a východná Európa. To znamená, že budú môcť ísť za svojimi veriacimi, ktorí emigrovali do akejkoľvek krajiny. Títo ženatí kňazi môžu pôsobiť hlavne tam, kde existuje jurisdikcia pre katolíkov východného obradu, ako napr. v USA, Veľkej Británii, Francúzsku či Nemecku.

Naši vladykovia v USA

Pápežovi Františkovi vďačí aj naša príbuzná Ruténska cirkev v Pittsburskej metropolii za viacerých biskupov. 8. novembra 2024 pápež František vymenoval otca Artura Bubnevycha za biskupa Eparchie Panny Márie Ochrankyne vo Phoenixe; 31. augusta 2023 bol otec Robert Mark Pipta vymenovaný za biskupa pre eparchiu Parma. Aj ďalší eparchiálny biskup, Kurt R. Burnette, bol za sídelného biskupa eparchie Passaic v USA vymenovaný pápežom Františkom, a to 29. októbra 2013.

Na záver môžeme smelo povedať, že pontifikát pápeža Františka priniesol východným katolíckym cirkvám vo svete i v našej gréckokatolíckej metropolii na Slovensku mimoriadne Božie požehnania a milosti. Nezabúdajme preto na tieto dobrodenia a modlime sa za zosnulého pontifika i za jeho nástupcu.

Mal nás rád

» Adriana MATOLÁKOVÁ

V krásne slnečné veľkonočné ráno zomrel pápež František. Človek s charizmou, ktorá dokázala osloviť aj tých, ktorých dovtedy neoslovila ani Cirkev, ani evanjelium. On bol mostom, cez ktorý prechádzali. Počas svojho pontifikátu viackrát ovplyvnil aj život Cirkvi na Slovensku. Oslovili sme trojicu tých, ktorí mali nezávisle od seba česť byť pápežovi nablízku počas jeho návštevy Slovenska pred štyrmi rokmi v septembri.

Mons. Ľubomír Petřík (60), hlavný koordinátor prípravy návštevy Svätého Otca v Prešove

Peter Lešák (41), účastník na stretnutí mladých v Košiciach, podávajúci svedectvo na pódiu

Tadeáš Gavala (33), člen hudobného tímu v rámci návštevy Svätého Otca na Luníku IX

Stretnúť Svätého Otca je požehnaním, nie bežnou realitou. Skrze akú funkciu alebo akú úlohu sa vám toho požehnania počas tých septembrových dní v roku 2021 dostalo?

LP: To, že počas apoštolskej návštevy na Slovensku bolo jedno z dvoch eucharistických slávení v byzantskom obrade, bolo gesto hodné pápeža, ktorý šiel aj na periferie. Sme počtom veriacich oproti rímskokatolíkom menšinová cirkev, takmer dvadsať rokov sme boli zakázaní a až do pádu totality zaznávaní. Ale Svätý Otec František s nami v Prešove slávil to najväčšie tajomstvo, svätú liturgiu, čím umocnil skutočnosť, že sme jedna Katolícka cirkev, v ktorej sú si všetky obradové tradície rovnocenné. Apoštolský nuncius na Slovensku ma na návrh vladky Jána Babjaka SJ vymenoval za hlavného koordinátora tejto návštevy v Prešove. Bolo to jedno z najväčších poverení, aké som kedy dostal. Pán mi dal milosť byť zblízka a aktívne účastným na týchto historických udalostiach.

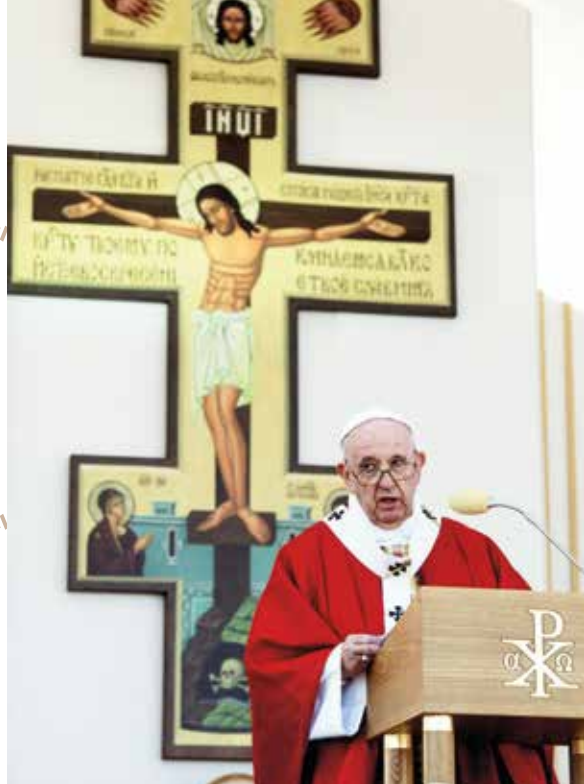
PL: Počas príprav na príchod Svätého Otca na Slovensko ma oslovil otec Pavol Hudák, rektor Domu bl. Anky Kolesárovej, či by som nebol ochotný zdieľať svedectvo čistoty na jeho stretnutí s mladými v Košiciach. Toto svedectvo bolo súčasťou procesu blahorečenia Anky Kolesárovej

a už v tom čase, keď vrcholila jeho diecézna fáza, sme všetci tajne dúfali, že jedného dňa to bude realita, čo sa nakoniec aj udialo v roku 2018, keď pápež František potvrdil jej mučeníctvo.

TG: Do hudobného tímu ma pozval riaditeľ Gréckokatolíckej rímskej misie otec Martin Mekel. Angažujem sa v rímskej misii už dvadsať rokov a s otcom Martinom a chalanmi z kapely F6 sme v minulosti pripravovali viacero hudobných projektov s názvom *Bararas*. Mali sme skúsenosti s prípravou podobných podujatí, kde bolo treba pripraviť a nacvičiť hudobný program. Pozvanie angažovať sa pri návšteve Svätého Otca na Luníku IX som dostal aj od tajomníka Rady pre Rómov a menšiny Petra Bešenyeiho. Pozvanie som, samozrejme, veľmi rád prijal, pretože stretnúť sa so Svätým Otcem je nádherná príležitosť a počas života sa už nemusí opakovať.

V čom spočívala vaša úloha a čo zahŕňala?

EP: Na prípravu sme mali iba dva mesiace, a to počas prázdnin a dovolení, a ešte k tomu zúrila pandémia Covid-19. Vnímam ako zázrak, že sme to s Božou pomocou zvládli. Počas tých hektických dní napr. nikto z organizačného výboru ani ďalších spolupracovníkov neochorel,

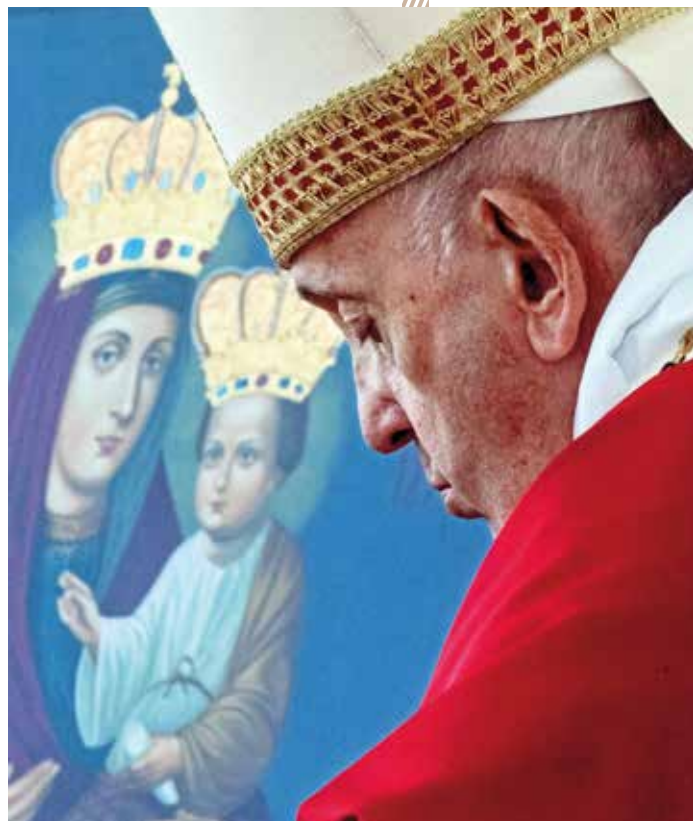
Homília pápeža Františka v Prešove | Archív Arcibiskupského úradu v Prešove

a to sme mali dennodenne mnoho stretnutí, pracovali sme do noci. Všade sme sa stretávali s maximálnou ústretovosťou. Priznám sa, že spočiatku som ani nevedel, čím vôbec máme v prípravách začať. Oslovil som eventovú agentúru, ktorá nám potom nesmierne pomohla. Vybrali sme architekta a komunikovali mu naše predstavy. Potrebovali sme nájsť stolára, aby vyhotovil všetko potrebné na liturgiu vrátane pápežského sedesu, vybrať koberce, zabezpečiť kvetinovú výzdobu, spev... Vstupovali sme do rokovaní s mnohými firmami a spoločnosťami. Najviac sme však spolupracovali s Mestom Prešov a s úradom Prešovského samosprávneho kraja. Tieto inštitúcie a ľudia, ktorí to mali od nich na starosti, urobili veľký kus práce. Aj oni vnímali, že je to veľké významenie pre Prešov a celý kraj. Komunikovali sme s Košickou a Bratislavskou eparchiou, ktorých zástupcovia boli členmi organizačného výboru, pretože pápež prišiel na Slovensko pre celú našu cirkev. Ceremoniárom za Gréckokatolícku cirkev bol v Prešove otec Marek Durlák, ktorý si vybral ďalších štyroch pomocných ceremoniarov. Veľkou pomocou bol otec Daniel Dzurovčin a ostatní kňazi z kúrie, kolegovia a kolegyne z Arcibiskupského úradu a množstvo ďalších ochotných ľudí a dobrovoľníkov. Každý mal niečo na starosti. Bolo treba pripravovať

program pred príchodom Svätého Otca, urobiť duchovnú prípravu, riešiť médiá, propagáciu a mnoho iného. Obzvlášť náročná bola v pandemickom čase registrácia účastníkov na stretnutia s pápežom. A to všetko bolo treba koordinovať. Ale robili sme to všetci s veľkou ochotou a láskou k Cirkvi a k Svätému Otcovi. Cítili sme veľkú zodpovednosť... Všetci sme chceli prispieť k tomu, aby bola slávnosť 14. septembra 2021 v Prešove, na sviatok Povýšenia svätého Kríža, čo najlepšie pripravená.

PL: Na svedectvá mladých sme boli vybraní traja, resp. ja, jedno dievča a jeden manželský pár. Pred samotným stretnutím sme si pripravili text svedectiev, ktoré následne išli na odsúhlasenie a preklad do taliančiny, aby si ich aj pápež mohol prečítať a následne v rámci programu na ne reagovať.

TG: Bol som súčasťou menšieho tímu, ktorý mal za úlohu vybrať piesne, ktoré sa nadviažu, a poradiť, v akom sa budú hrať. Vybrali sme piesne s pozitívnymi textami a chytľavými melódiami, aby boli Rómom blízke. Väčšina vybraných piesní bola v rómskom jazyku. Počas nadväzkov, ktoré sa konali v Centre rómskej misie na Sigorde, i počas návštevy Svätého Otca som bol súčasťou kapely ako klavirista. Pri niektorých piesňach som pomáhal pri príprave produkcie a aranžmánov, ktoré mal však prioritne na starosti skvelý inštru-

Archív Arcibiskupského úradu v Prešove

mentalista, dirigent, producent, skladateľ a pedagóg Adrián Harvan. Krátko pred prípravou podujatia mi napadla myšlienka celý program nahráť. Nahrávanie sa mi podarilo na poslednú chvíľu zabezpečiť, a tak som po ukončení podujatia dohliadal na proces úpravy a finalizácie nahrávok v hudobnom štúdiu. Tieto nahrávky sa použili v rámci spomienkového CD. Vyšla aj publikácia s názvom *Náš pápež / Amaro papežis*, ktorá zachytáva nielen priebeh tejto vzácnej návštevy, ale aj všetko, čo jej predchádzalo a čo ju sprevádzalo.

Pápež František v Prešove a ikona Klokočovskej Bohorodičky

Stretnutie protosynkelov otca Petrika a otca Skybu s pápežom Františkom | Archív Arcibiskupského úradu v Prešove

Objavilo sa počas prípravy niečo, čo vás prekvapilo či zaskočilo?

LP: Riešili sme za pochodu rôzne problémy. Stále sa riešilo, aká bude v čase návštevy covidová situácia, ale aj celoslovenské problémy s registráciou účastníkov. Niekoľko týždňov pred slávnosťou sme napr. museli zvolať mimoriadne stretnutie ohľadom stavby hlavného pódia, pretože nastali problémy, ako to staticky zabezpečiť, keďže išlo v podstate o veľký otvorený stan. Večer pred návštevou, keď už bolo všetko pripravené, prišiel dážď. Koberce, stoličky, všetko bolo úplne mokré,

Archív Arcibiskupského úradu v Prešove

Pápež František v papamobile medzi ľuďom v Prešove

všade bolo plno vody... V noci nám operatívne pomohla jedna ochotná firma z Prešova, ktorej pracovníci nabehli s výkonnými vysávačmi na vodu a ráno bolo všetko v poriadku. Pár dní pred návštevou sme si hovorili, že by sme potrebovali ešte aspoň týždeň alebo dva navyše, aby sme všetko dotiahli. Ale Pán nakoniec doplnil to, čo sme pre rôzne svoje limity nedokázali, pretože návšteva v Prešove bola svojou atmosférou nádherná, umocnená množstvom ľudí, slnečným počasím, krásnym liturgickým spevom a hlbokou homíliou Svätého Otca.

PL: Moja účasť bola napriek dôkladnej príprave otázná, pretože sme v tom čase čakali s manželkou dieťaťko a termín pôrodu pripadal práve na dni, keď bol Svätý Otec na návšteve Slovenska. Celé sme to však odovzdávali do Božích rúk, v dôvere, že on sa postará a ak tam mám byť, tak to tak aj zariadi. Nakoniec sa náš syn narodil cez víkend, takže som stihol dokonca aj generálku v pondelok, teda deň pred samotnou návštevou Svätého Otca v Košiciach.

TG: Počas programu so Svätým Otcom sme mali pripravenú čerešničku na torte – spievanú a hranú modlitbu *Otče náš* v rómčine. Svätému Otcovi však neodkomunikovali, že má počkať na kapelu, a začal modlitbu recitovať. Tak sme sa ju všetci spoločne pomodlili bez hudobného sprievodu. Takisto bolo úsmevné,

že sme hlavnú pieseň k príchodu Svätého Otca na pódium museli opakovať asi päťkrát, lebo Svätý Otec sa cestou na pódium viackrát zastavil a prihovárал okolostojacim ľuďom. Taktiež sa stalo, že postupy niektorých piesní sa počas podujatia zmenili, ale o tom vieme len my, ktorí sme ich hrali a spievali. Služobníci v hudobných tímoch sú už na takéto situácie zvyknutí a poslucháči si to obvykle ani nevšimnú. ☺

Predpokladám, že ste sa dostali aspoň na pár sekúnd s pápežom Františkom aj do osobného kontaktu. Ako prebiehal?

LP: Áno, mal som milosť byť medzi tými, ktorí sa po liturgii s pápežom Františkom osobne stretli. Poďakoval som mu za návštevu Prešova a za úžasnú homíliu, a on veľmi milo, s úsmevom a pokojom vyjadril poďakovanie za prípravu návštevy. Bolo to jedno z mojich troch osobných stretnutí s ním počas jeho pontifikátu. Pri každom bol veľmi milý, ľudský a pozorný.

PL: Stretol som sa s ním. Po prečítaní svedectva, ktoré bolo veľmi emotívne. Aj napriek príprave som mal čo robiť, aby som udržal slzy dojatia, keď ostalo počas prednesu na chvíľu hrobové ticho doplnené Františkovým úsmevom, keď zbadal, čo sa so mnou v tej chvíli deje. Potom nasledoval z davu veriacich mohutný potlesk podpory a mne sa uľavilo, a mohol som pokračovať.

Následne som mal možnosť podať si so Svätým Otcom ruku a prehodiť pár slov. Keďže viem po španielsky, tak som to využil a ukázal mu vizitku našej firmy, ktorú sme založili len pár rokov pred jeho návštevou a bola inšpirovaná aj nazvaná podľa jeho encykliky *Laudato si'* o starostlivosti o náš spoločný domov – pretože sa venujeme ekologickému staviteľstvu. Myšlienky Svätého Otca ma podnietili vyjsť z istoty práce v korporáte a začať podnikáť v tejto pomerne neprebádanej oblasti, a tak naplňať Božiu vôľu – ochranu stvorenstva a jeho zachovanie pre budúce generácie. Svätého Otca táto drobnosť, že sme firmu nazvali podľa jeho diela, očividne potešila, s úsmevom mi zablagožehal a poprial, nech sa nám darí. Dojalo ma, ako k nám laikom, čo sme dávali svedectvo, prišiel aj na záver pred odchodom zo stretnutia a ešte raz nám podal ruku, a rozlúčil sa. Stihol som mu ešte povedať, že sa zaňho pravidelne modlíme. A toto nám ostalo až dodnes – okrem našej východnej liturgie sa napr. po každom nedeľnom obede modlíme na jeho úmysel.

TG: Žiaľ, takúto príležitosť som nakoniec nemal ani pred jeho príchodom, ani po jeho odchode z pódia. V rámci hudobného tímu sme prítomným slúžili hudbou a spevom počas celého podujatia, preto nevznikol priestor čo ani len na krátke stretnutie. Toto je údel služobníkov v hudobnom tíme. ☺ Ale to nič. Pre mňa bol zážitok vidieť ho pár metrov od seba, počuť jeho povzbudivé slová a vnímať, že aj on nás počúva a na naše piesne reaguje. To mi úplne stačilo.

Aký svoj najosobnejší pocit zo stretnutia by ste nám mohli sprostredkovať?

LP: Najsilnejším zážitkom pre mňa bolo, že som so Svätým Otcom Františkom koncelebroval svätú liturgiu a začínal ju zvolaním *Požehnané kráľovstvo...* Pritom som hľadel na pápeža, ktorý jej predsedal. Hlboko na mňa zapôsobilo byť v jeho tesnej blízkosti a vidieť aj to, ako prežíval slávenie východnej liturgie a vnímal všetko, čo sa

pri oltári deje. Bol som oslovený jeho homíliou o kríži, pretože to bola homília *par excellence*. Bola naplnená evanjelizačným nábojom, kerygmatická a vychádzala z jednej vety Božieho slova: „A ten, ktorý to videl, vydal o tom svedectvo...“, ktorú Svätý Otec prehlboval a aplikoval na náš život. Hlboko sa ma dotkla aj atmosféra celej návštevy na Slovensku, radostné nadšenie ľudí, lebo som videl, že jej náročná príprava mala význam a priniesla ovocie. Ďakujem Pánovi nielen za ten milostivý čas v Prešove, ale za celý pontifikát pápeža Františka.

PL: Veľmi ma oslovila „praktickosť“, s akou k nám mladým, ale aj ku všetkým Slovákom prehovoril. S tým, ako máme správne chápať sviatosť zmierenia – nie ako stretnutie s Bohom ako sudcom, ktorý len čaká na zoznam našich hriechov, ale ako na stretnutie s milovaným Otcom, ktorý nás túži objasť a očistiť. A aby sme správne chápali lásku – nie ako niečo bežné, založené len na emócii, ale ako hlboký vzťah, pre ktorý sa oplatí obetovať aj život. Pápežovými slovami: „Láska ide vždy ruka v ruke s hrdinstvom.“ Sme darom jeden pre druhého a máme nasledovať vyššie ciele. Nie žiť „zo dňa na deň život ako v telenovele“, ale snívať o plnom živote a mať odvahu robiť veľké rozhodnutia. Doteraz z týchto slov čerpám. Iste, niekedy na ne pozabudnem, ale tu mi pripomenie niečo spovedník, inokedy mi Svätý Duch pošepne... Napríklad ako keď sa nedávno pripravovala moja dcéra na spoveď a bola z toho celá nesvoja. Napadlo mi, že jej pustím videozáznam z Košíc s tým, čo hovoril pápež o spovedi, a hneď sa jej rozžiarili oči. Pochopila, že nejde za Bohom, ktorý ju chce odsúdiť, ale za tým, ktorý ju chce spasiť.

TG: Bolo pre mňa úžasné vidieť, ako sme spolu – Slováci a Rómovia – mohli spievať a hrať samotnému Svätému Otcovi. Bolo úžasné vidieť, akú jednotu sme vytvorili, aj keď sme rôzni. A bolo úplne jedno, či niekto prišiel z Hanušoviec nad Topľou, Jarovnic, Jastrabia nad Topľou, Krížovej Vsi, Lomničky, Lunika IX, Bardejova-Poštárky, Prešova, alebo Košíc. Všetci sme sa

František Ivan / TASR TK KBS

vložili do piesní, hrali a spievali ich plní radosti, nádeje a odovzdania. Na vlastnej koži som zažil, čo píše apoštol Pavol v Liste Galaťanom v tretej kapitole a 28. verši: „Už niet Žida ani Gréka, niet otroka ani slobodného, niet muža a ženy (niet Róma či Slováka), lebo vy všetci ste jeden v Ježišovi Kristovi.“ Som osobne veľmi rád, že pápežovi Františkovi záleží na rómskom národe, že to dal patrične najavo návštevou Lunika IX a že o tom hovoril slovenským biskupom už pár rokov predtým počas ich návštevy v Ríme v roku 2015: „Cirkev vo vašej krajine je povolaná napredovať v pastorácii Rómov, v diele rozsiahlej evanjelizácie, ktorá sa bude snažiť dosiahnuť všetky tieto osoby, ktoré, žiaľ, naďalej žijú v istej spoločenskej

izolácii.“ Osobne sa ma dotkla aj to, že pápež František v istom zmysle zopakoval slová blahoslaveného Pavla VI., ktoré adresoval Rómom počas historicky prvého stretnutia pápeža s Rómami v Pomezii pri Ríme v roku 1965: „Vy dnes, možno tak ako nikdy predtým, objavujete Cirkev. V Cirkvi nie ste na okraji, ale v istom zmysle v centre, vy ste v srdci... V Cirkvi však nikto nie je sám. Ste v srdci Cirkvi, pretože ste chudobní a núdzni, potrebujete starostlivosť, vzdelanie a pomoc. A Cirkev miluje chudobných, trpiacich, malých, vydedených a opustených.“ Rómska misia na Slovensku je misia možná! Vždy bola. A vždy bude. Presvedčil som sa o tom na vlastné oči. Príďte sa presvedčiť aj vy, ktorí čítate tieto riadky.

Vľavo hudobná skupina, ktorej členom bol aj Tadeáš Gavala, počas stretnutia s pápežom Františkom na košickom sídlisku Luník IX

Stretnutie pápeža Františka s mladými v Košiciach

Roman Hanc / TASR TK KBS

Archív redakcie

Kristus vstal, je živý!

» Marek BARAN

Posledné slová, ktoré povedal pápež František veriacim na celom svete pred svojim odchodom do domu Otca, sú slová nádeje a života o zmŕtvychvstalom Kristovi:

Keď Mária Magdaléna videla, že kameň od hrobu je odvalený, bežala to oznámiť Petrovi a Jánovi. Keď títo dvaja učeníci prijali túto prekvapujúcu správu, takisto vyšli von a – ako hovorí evanjelium – „obaja bežali spoločne“ (Jn 20, 4). Všetky postavy veľkonočných udalostí utekajú. A tento beh na jednej strane vyjadruje obavu, že odniesli telo Pána, no na druhej strane vyjadruje túžbu, pohnutie srdca a vnútorné nastavenie človeka, ktorý hľadá Ježiša. On naozaj vstal z mŕtvych, a preto už nie je v hrobe. Treba ho hľadať inde. Toto je

veľkonočné ohlasovanie: Ježiša treba hľadať inde. Kristus vstal, je živý! Neostal väzňom smrti, už nie je zabalený v plátnach, a preto ho nemožno uzavrieť do pekného príbehu, nemožno z neho urobiť hrdinu minulosti alebo ho vnímať ako sochu uloženú v muzeálnej sále. Naopak, treba ho hľadať, a preto nemôžeme ostať stáť na mieste.

Hľadajme ho stále. Pretože ak vstal z mŕtvych, je prítomný všade, prebýva medzi nami, skrýva sa a zároveň sa zjavuje aj dnes v sestrách a bratoch, ktorých stretávame na ceste, v tých najnenápadnejších a najnečakanejších situáciách nášho života. On je živý a zostáva stále s nami, plače s tými, ktorí trpia, a rozmnožuje krásu života v drobných skutkoch lásky každého z nás.

Preto veľkonočná viera, ktorá nás otvára stretnutiu so zmŕtvychvstalým Pánom a disponuje nás, aby sme ho prijali do svojho života, nie je vôbec statickou záležitosťou či pohodlným uvelebením sa v náboženských istotách. Naopak, Veľká noc nás uvádza do pohybu, núti nás bežať ako Mária Magdaléna a učeníci; pozyva nás, aby sme mali oči schopné „vidieť ďalej“, aby sme rozpoznali Ježiša, živého Boha, ktorý sa nám zjavuje, ktorý sa aj dnes sprítomňuje, prihovára sa nám, predchádza nás a prekvapuje. Podobne ako Mária Magdaléna, aj my môžeme denne zažívať skúsenosť, že Pána strácame, no zároveň každý deň môžeme bežať, aby sme ho znovu našli, s istotou, že on sa dáva nájsť a osvecuje nás svetlom svojho zmŕtvychvstania.

Bratia a sestry, toto je najväčšia nádej nášho života: môžeme žiť tento chudobný, krehký a zranený život pevne spojený s Kristom, lebo on zvíťazil nad smrťou, víťazí nad našou temnotou a zvíťazí nad temnotami sveta, aby sme mohli žiť s ním v radosťi naveky. K tomuto cieľu, ako hovorí apoštol Pavol, bežme aj my. „Zabúdam na to, čo je za mnou, a uháňam za tým, čo je predomnou.“ (porov. Flp 3, 12 – 14)

Jubileum nás vyzýva, aby sme v sebe obnovili dar tejto nádeje, aby sme do nej ponorili svoje bolesti a svoje nepokoje, aby sme ňou nakazili tých, ktorých stretávame na svojej ceste, a aby sme vložili do tejto nádeje budúcnosť svojho života a osud celého ľudstva. Preto nemôžeme zaparkovať svoje srdce v ilúziách tohto sveta ani ho uzatvárať v smútku. Musíme bežať, plní radosťi. Bežme v ústrety Ježišovi, znovu objavme nevýslovnú milosť byť jeho priateľmi. Nech jeho slovo života a pravdy osvetľuje našu cestu.

Ako povedal veľký teológ Henri de Lubac, „malo by nám postačiť pochopiť toto: kresťanstvo je Kristus; nie, naozaj, nič iné ako toto neexistuje; v Kristovi máme všetko“. A práve toto „všetko“, ktorým je vzkriesený Kristus, otvára náš život nádeji. On žije, aj dnes chce obnovovať náš život. Sestry a bratia, vo veľkonočnom úžase viery, s očakávaním pokoja a oslobodenia v srdci môžeme povedať: S tebou, Pane, je všetko nové. S tebou sa všetko začína nanovo. (úryvok z homílie na Veľkonočnú nedeľu 20. apríla 2025)

Slová povzbudení Svätého Otca Františka z posolstva *Urbi et orbi*: „Sestry a bratia, zvlášť vy, ktorí trpíte a prežívate úzkosť, váš tichý nárek bol vypočutý, vaše slzy boli pozbierané, ani jedna z nich sa nestratila! V Kristovom utrpení a smrti Boh vzal na seba všetko zlo sveta a svojím nekonečným milosrdenstvom ho premohol: vytrhol diabolskú pýchu, ktorá otravuje srdce človeka a rozsiera násilie a skazu. Boží Baránok zvíťazil! Preto dnes voláme: Vstal Pán Kristus, nádej moja! Áno, Ježišovo zmŕtvychvstanie je základom našej nádeje: odvtedy dúfať už nie je klam. Nie. Vďaka Kristovi ukrižovanému a zmŕtvychvstalemu nádej nezahanbuje! (porov. Rim 5, 5) A to nie je nejaká úniková nádej, ale náročná, nie je odcudzujúca, ale zodpovedná. Tí, čo dúfajú v Boha, vkladajú svoje krehké ruky do jeho mocnej ruky, nechajú sa pozdvihnúť a vydávajú sa na cestu: spolu so zmŕtvychvstalým Ježišom sa stávajú pútnikmi nádeje, svedkami víťazstva lásky, odzbrojenej sily života. Kristus vstal z mŕtvych! V tomto ohlásení sa skrýva zmysel nášho života – ten nie je určený na smrť, ale na život. Veľká noc je sviatkom života.“ (Marek Baran)

Spomienky biskupov na pápeža Františka

Mons. Nicola Girasoli

Pápež František bol a je pre mňa otcom a veľkým priateľom. Žil som päť rokov v Buenos Aires, od roku 2000 do roku 2005, keď tam bol arcibiskupom a ja som pôsobil na tamjšej apoštolskej nunciature. Spomínam si na mnoho otcovských duchovných rozhovorov, ktoré sme spolu viedli. Ostáva v mojej pamäti ako veľký biskup, veľký pastier, ktorý bol nesmierne blízky ľuďom. Jeho spôsob kráčania s ľuďmi, jeho pozornosť venovaná tým posledným, jeho vnímanie seba samého ako brata medzi bratmi – to všetko bolo viditeľné aj v jeho životnom štýle: jednoduchom, pokornom, príkladnom a najmä konzistentnom.

Spomínam si na množstvo gest milosrdenstva, ktoré v tom čase prejavoval ako arcibiskup voči kňazom, veriacim, ale aj neveriacim, voči chudobným, tým, ktorých nebolo počuť. Tieto charakteristické črty neskôr preniesol aj do svojho pápežského magistéria. Mimoriadne ma z neho oslovili tri aspekty.

Prvým je jeho dôraz na ochranu životného prostredia. Tu musím spomenúť najmä jeho encykliku *Laudato si'*, inšpirovanú sv. Františkom z Assisi, ktorá nasmerovala pozornosť na ochranu našej matky Zeme.

Druhým aspektom je myšlienka univerzálneho bratstva. Všetci sme mužmi a ženami tohto sveta, ako napísal vo svojej encyklike *Fratelli tutti*. Všetci sme na jednej lodi. Povzbudzoval nás stavať mosty, nie múry, otvárať náruč, lebo Cirkev je povolaná sprevádzať veriacich na ich ceste viery a spásy, nie ich odsudzovať.

Tretím aspektom je, že pápež František dal hlas tým, ktorí ho nemali. Často hovoril o chudobných, ktorých svet považuje za „odpad“ ľudstva, o tých, na ktorých svet zabudol. Jeho pozornosť bola neúnavne nasmerovaná na migrantov, trpiacich, chudobných a vylúčených – tých, ktorí sa nezместia do algoritmov globálnej ekonomiky.

Kráčajme všetci spolu ďalej, inšpirovaní pápežom Františkom, aby sme prinášali evanjeliové svedectvo, aby sme ohlasovali Pána s vernosťou, radosťou a entuziazmom a prinášali tak nádej v tomto jubilejnom roku.

Vladyka Jonáš Maxim

Osobne som pápeža Františka stretol až vo februári 2025, krátko po mojej chirotonii, už ako prešovský arcibiskup metropolita Gréckokatolíckej cirkvi. Bol som na všeobecnej audiencii v Aule Pavla VI., po ktorej som podišiel k pápežovi Františkovi na *bacciamano*, vtedy som sa mu predstavil, kto som, poďakoval som mu za dôveru, ktorú mi dal, keď ma vymenoval za prešovského arcibiskupa. On sa na mňa iba pozrel, ľahko sa usmial a požehnal ma. To bolo moje prvé osobné stretnutie s ním.

Druhé osobné stretnutie bolo na *ad limina apostolorum* spolu s ostatnými biskupmi zo Slovenska v júni 2024. Boli sme spolu v prijímačnej sále. Bolo od neho veľmi sympatické, že nemal pre nás pripravenú žiadnu prednášku ani oficiálnu reč, ale jednoducho povedal: „Som tu pre vás, chcem vás počúvať, rozprávajme sa, nemajte strach, ja som taký ako vy.“ A potom ešte tak po ľudsky dodal: „Ak by bol niekto smädný, tu je voda, ak budete potrebovať na WC, nech sa páči, pokojne vstaňte a choďte, cítte sa ako doma.“

Potom bolo veľa otázok z našej strany a jeho odpovedí, rád a jednoduchej konverzácie otca so svojimi spolubratmi a synmi. Atmosféra bola veľmi pokojná, bratská a priateľská, vôbec som nemal pocit, že sme u Svätého Otca. Dobré si pamätal na svoju apoštolskú návštevu na Slovensku a v Prešove, podelil sa s nami aj o tom, že má blízko ku Gréckokatolíckej cirkvi, pretože ako chlapec ministroval počas gréckokatolíckych liturgií u Ukrajincov v Argentíne, počas ktorých kňazovi odpovedal: „*Hospody, pomiluj*.“

Počas nášho spoločného stretnutia bolo vidno, že pozná a pamätá si konkrétnych biskupov. Cez nás pozdravoval biskupa, čo „hrá futbal“ aj „arcibiskupa, čo mu nosil

Juantenaphoto / wikimedia.org

hríby“. Na tomto stretnutí bolo z jeho slov cítiť, že veľmi prežíva vojnu na Ukrajine, utrpenie Ukrajincov mu veľmi leží na srdci a modlí sa za ukončenie vojny.

Ďalšie osobné stretnutie bolo počas stretnutia v Ríme pre novovysvätených biskupov v septembri 2024. Tam som mal možnosť položiť mu otázku ohľadom mládeže, ako mladých pritiahnuť do chrámu, do aktívneho života v Cirkvi. Z jeho odpovedí bolo vidno, s akou otcovskou starostlivosťou mu ležia na srdci mládí ľudia a ich život viery.

Posledné osobné stretnutie bolo počas synody v Ríme v októbri 2024. Bol prítomný na zasadnutiach skoro každý deň. Tam som mal možnosť počas prestávky jednoducho podísť k nemu a znovu ho pozdraviť od našich veriacich a kňazov. Dokonca mi podpísal aj slovenský preklad encykliky pre jedného nášho gréckokatolíckeho kňaza. Mňa povzbudil hovoriac: „Si mladý biskup, buď radostný, nepozerať sa na prekážky, ale snaž sa ísť dopredu. Odvahu, Pán je s tebou!“

Pôsobivé dedičstvo

» Miroslav DANCÁK

Pápež František zomrel vo veku 88 rokov a zanechal pôsobivé dedičstvo. Jeho pontifikát sa začal stretnutím s obrovským počtom veriacich. Bol plný aktivít a významných udalostí, ktoré dlho zostanú v pamäti veriacich. Vydal štyri encykliky, päť apoštolských exhortácií, okrem toho tridsaťpäť dokumentov vo forme listov motu proprio a tridsaťosem apoštolských konštitúcií.

Lumen fidei

Prvá encyklika pápeža Františka má názov *Lumen fidei* (*Svetlo viery*). Bola zverejnená 29. júna 2013, po štyroch mesiacoch pontifikátu. František sa netajil tým, že prácu na dokumente začal jeho predchodca Benedikt XVI. Preto sa o encyklike hovorí, že bola napísaná „štyrmi rukami“. Katolíci na celom svete dostali do rúk dokument pozostávajúci zo štyroch kapitol, ktoré sú celé venované viere.

V encyklike, ktorá, pripomeňme, vyšla v Roku viery, pápež pripomína, že bola vyhlásená pri príležitosti 50. výročia otvorenia Druhého vatikánskeho koncilu. Hovorí, že to „bol koncil o viere, pretože nás vyzval, aby sme postavili prvenstvo Boha v Kristovi do centra nášho cirkevného a osobného života. Cirkev totiž nikdy nepovažuje vieru za samozrejmosť, ale je si vedomá toho, že tento Boží dar treba živiť a posilňovať, aby jej naďalej ukazoval cestu. Druhý vatikánsky koncil ukázal vyžarovanie viery v ľudskej skúsenosti, čím prešiel cesty moderného človeka.“

Rozoberá fenomén viery, poukazuje na povinnosť odovzdávať vieru v Cirkvi a prostredníctvom Cirkvi, ukazuje, ako viera prispieva k sociálnym a rodinným

vzťahom a akú úlohu zohráva v osobitných situáciách, ako je choroba alebo utrpenie. Záverom pápež poukazuje na Máriu. Ona je podľa neho sprievodkyňou na ceste viery. Najdokonalejšou, pretože v nej sa naplnila celá viera Starého zákona, ona bola tou, ktorá najprv porodila Ježiša a potom ho nasledovala až do konca jeho dní. „Matka, pomôž našej viere!“ prosí František.

Laudato si'

24. mája 2015 František zverejnil *Laudato si'* – prvú encykliku v dejinách Cirkvi, ktorá je celá venovaná ochrane prirodzeného životného prostredia človeka. Pripomenul, že každý z nás je súčasťou prírody a je od nej závislý, a súčasné hrozby si vyžadujú rozhodné „ekologické obrátenie“. Za hlavného vinníka ekologickej krízy označil extrémny konzumizmus. Dodal, že pokiaľ ide o klimatické zmeny, máme diferencovanú zodpovednosť a v tejto oblasti je potrebný postoj globálnej solidarity. Vyzval k „ľudskej ekológii“, teda k „nevyhnutnému vzťahu ľudského života k morálnemu zákonu, ktorý je vlastný jeho prirodzenosti“. Zdôraznil, že udržateľný rozvoj nie je možný bez solidarity medzi generáciami, bez záujmu o to, akú krajinu odovzdáme tým, ktorí prídu po nás.

Pritom zdôraznil, že „nemožno zosúladiť obranu prírody s ospravedlňovaním potratov“. Zároveň kritizoval tie environmentálne hnutia, ktoré bojujú za ochranu prírody bez toho, aby uplatňovali rovnaké zásady na ľudský život. Vízia jednotného prístupu k starostlivosti o všetkých ľudí a životné prostredie obsiahnutá v encyklike *Laudato si'* má svoje korene vo Svätom písme a v dejinách katolíckeho učenia, najmä v tradícii katolíckej sociálnej náuky, ktorá siaha až do konca 19. storočia.

Okrem toho katolícki učitelia a aktivisti už mnoho rokov nahlas hovoria o prepojení medzi sociálnymi a environmentálnymi otázkami. *Laudato si'* predstavuje široké spektrum možností na nadschádzajúce storočie. Odvážne rozoberá hrozby, ktoré hrozia človeku a životnému prostrediu. Mnohé z diskutovaných problémov by sa pred tridsiatimi či štyridsiatimi rokmi riešili oveľa ľahšie, zatiaľ čo dnes spôsobujú rozsiahle škody. V encyklike sa píše: „Nie je všetko stratené, pretože človek, ktorý je schopný pokoriť sa až do krajnosti, môže aj čeliť ťažkostiam, urobiť obrat a znovu si zvoliť dobro, znovuzrodiť sa, nezávisle od všetkých psychologických a sociálnych podmienok, ktoré sú na neho kladené.“

Fratelli tutti

3. októbra 2020 bola zverejnená Františkova tretia encyklika *Fratelli tutti* (*Všetci bratia*) o bratstve a sociálnom priateľstve. „Je mojou veľkou túžbou, aby sme v dobe, v ktorej žijeme, uznávajúc dôstojnosť každej ľudskej osoby, dokázali medzi všetkými ľuďmi na svete oživiť túžbu po bratstve,“ napísal pápež. „Posolstvo novej sociálnej encykliky pápeža Františka znie: nikto sa nezachráni sám,“ uviedol riaditeľ vatikánskeho mediálneho vydavateľstva

Námestie sv. Petra vo Vatikáne | Selim Gecer / pixabay.com

Andrea Tornielli. Podľa portálu *Il Sismo-grafo* je encyklika „veľkou, podrobnou a úplnou syntézou učenia pápeža Františka za sedem rokov a sedem mesiacov jeho pontifikátu“. Predstavuje „vademékum, v ktorom František predstavuje a vysvetľuje Františka“. Zdôraznil, že tieto slová sú adresované „všetkým bratom a sestrám“. V encyklike je „pápežské učenie predstavené ako skutočne organický korpus“, ktorý možno považovať za „záverečný akord Františkovej petrovskej služby“. Podnetom na napísanie encykliky *Fratelli tutti* bolo stretnutie pápeža s veľkým imámom Ahmadom Al-Tayyebom v Abú Dabí, aby nám, ako píše, „pripomenul, že Boh stvoril všetky ľudské bytosti rovné v právach, povinnostiach a dôstojnosti a povolal ich žiť spolu ako bratov a sestry“. Pápež zdôraznil, že encykliku písal v čase vypuknutia pandémie koronavírusu, ktorá poukázala na „neschopnosť konať spoločne“. „Mojou veľkou túžbou je, aby sme v tomto čase, v ktorom žijeme, uznávajúc dôstojnosť každej ľudskej osoby, dokázali medzi všetkými ľuďmi na svete znovu roznieť túžbu po bratstve,“ uviedol pápež.

Dilexit nos

Františkova encyklika *Dilexit nos* – o ľudskej a božskej láske srdca Ježiša Krista bola vydaná 24. októbra 2024 pri príležitosti 350. výročia zjavení, ktoré prijala svätá Margita Mária Alacoqueová (1673 – 1675) v Paray-le-Monial. Pápež nás povzbudzuje, aby sme si oživilí vedomie, že Boh nás miloval. Poukazuje na to, že Ježišovo srdce nás pobáda k láske a posielá nás k našim bratom a sestrám. „Zatiaľ čo v spoločnosti sa množia rôzne formy religiozity, ktoré sa nevzťahujú na osobný vzťah s Bohom lásky“, a kresťanstvo často zabúda na „nežnosť viery, radosť zo zasvätenia sa službe, zápal misie vykonávanej medzi ľuďmi“, pápež František navrhuje nové prehĺbenie Kristovej lásky, ktorá sa prejavuje v jeho Najsvätejšom Srdci, a pozyva nás k obnove

našej autentickej zbožnosti, pamätajúc, že v Kristovom srdci „môžeme nájsť celé evanjelium“. Práve v jeho srdci „napokon spoznávame seba samých a učíme sa milovať“. František vysvetľuje, že stretnutím s Kristovou láskou „sa stávame schopnými vytvárať bratské vzťahy, uznávať dôstojnosť každej ľudskej bytosti a spoločne sa starať o náš spoločný domov“, k čomu nabáda vo svojich sociálnych encyklikách *Laudato si'* a *Fratelli tutti*. Stojac pred Kristovým srdcom prosí Pána, aby sa „opäť zamiloval nad touto zranenou zemou“ a vylial na ňu „poklady svojho svetla a lásky“, aby svet, „zakúšajúci vojny, sociálno-ekonomické nerovnosti, konzumizmus a antihumánne využívanie technológií znovu získal to najdôležitejšie a najpodstatnejšie – srdce“. Spomína aj skúsenosť svätej Faustíny, ktorá oživila túto pobožnosť silným dôrazom na slávny život Zmŕtvychvstalého a Božie milosrdenstvo, čo podnietilo svätého Jána Pavla II. úzko prepojiť svoje úvahy o milosrdenstve s úctou ku Kristovmu srdcu. Encyklika o kulte Najsvätejšieho Srdca Ježišovho, ktorej predchádza krátky úvod a ktorá je rozdelená do piatich kapitol, obsahuje „vzácne reflexie predchádzajúcich textov Magistéria a dlhšej tradície siahajúcej až k Svätému písmu, aby dnes celej Cirkvi nanovo navrhol kult plný duchovnej krásy“. Pápež s odvolaním sa na slová Pia XII. pripomína, že nemožno tvrdiť, že táto úcta „sa zrodila zo súkromných zjavení“. Naopak, „úcta ku Kristovmu srdcu je pre náš kresťanský život nevyhnutná, pretože znamená vierou naplnenú a adorujúcu otvorenosť voči tajomstvu Pánovej božskej a ľudskej lásky, a to až do takej miery, že môžeme znovu potvrdiť, že Najsvätejšie Srdce je syntézou evanjelia“.

Text encykliky sa končí modlitbou pápeža Františka: „Prosím Pána Ježiša, aby z jeho Najsvätejšieho Srdca prúdili pre nás všetky prúdy živej vody, aby uzdravili rany, ktoré si sami spôsobujeme, aby posilnili

našu schopnosť milovať a slúžiť, aby nás podnietili učiť sa spoločne kráčať k spravodlivému, solidárnemu a bratskému svetu. Tak to bude, kým šťastne zjednotení nebudeme hodovať v nebeskom kráľovstve. Tam bude vzkriesený Kristus, aby všetky naše rozdiely zharmonizoval svetlom, ktoré neustále prúdi z jeho otvoreného srdca. Nech je vzkriesený Ježiš vždy požehnaný!“

Podľa otca Antonia Spadara, podsekretára Dikastéria pre kultúru a vzdelávanie, je Františkova encyklika kľúčom k čítaniu jeho pontifikátu.

Prehľad apoštolských ciest pápeža Františka

Pápež František intenzívne cestoval po svete a navštívil niekoľko kontinentov. Známym svojím priamym prístupom počas svojich apoštolských ciest navštívil mnohé krajiny a prinášal posolstvo pokoja a blízkosti. Počas svojich návštev sa nevyhýbal ťažkým témam, ako sú sekularizácia, škandály so zneužívaním v Cirkvi či sociálne otázky. „V srdci Európy, v Belgicku, pápež vyzval na budovanie mostov mieru,“ pripomínajú analytici, pričom poukazujú na jeho angažovanosť za dialóg a zmierenie.

Najvzdialenejšia a najdlhšia bola jedna z jeho posledných ciest v septembri minulého roka do Ázie a Oceánie. Počas dvanástich dní navštívil štyri krajiny: Indonéziu, Papuu-Novú Guineu, Východný Timor a Singapur. Za dvanásť dní strávil v lietadle viac ako štyridsať hodín a prešiel 34 000 kilometrov. Napriek tomu, že veľa cestoval, od svojho odchodu do Ríma v roku 2013 nikdy nenavštívil svoju rodnú Argentínu. „Možno sa cítil ako doma všade, kde bol,“ spomínajú exegeti a vyzdvihujú jeho univerzálny prístup k ľuďom. (pokračovanie na strane 53)

Demofília

Pojem demofília pochádza z gréckych slov *demos* (ľud) a *philia* (láska), teda lásku alebo priazeň k ľudu. Používal sa na opis situácií alebo postupov politikov, v ktorých výrazne zaznievala oslava či podpora ľudu (masy) ako celku. Ide v podstate o idealizovaný vzťah k demokracii, ak politici populisticky narábajú v prejavoch so slovom ľud. V politickej filozofii a teórii demokracie sa tento pojem spája s označením pozitívneho vzťahu k demokracii, demokratickému ľudu a demokratickým princípom. Ide o protiklad pojmu demotatria (nekritické uctievanie demokracie).

Socha filozofa Aristotela | Thanasis Papazacharias / pixabay.com

Demofília znamená pozitívny, ale kritický postoj k demokracii. Ak napríklad bránite demokraciu, uznávate jej hodnoty, ale uvedomujete si jej limity, nedostatky a možnosti zlepšenia. Tento pojem sa objavil už v antickom Grécku. Podľa niektorých zdrojov je jeho autorom Aristoteles, ktorý v diele *Politika* skúmal formy vtedajších vlád, resp. politických zriadení vrátane demokracie. Demofília sa v danom historickom kontexte starovekého Grécka – kde má demokracia svoje korene – spájala s obhajobou jej princípov a pozitívnym vzťahom k rozhodnutiam ľudu, resp. demokratickej väčšiny. Nezabúdajte však, že v antickom Grécku a mestských štátoch (gr. *polis*), teda akýchsi „malých demokraciách“, nemali všetci status slobodných občanov. Nemali ich otroci, ženy, deti a tzv. metoikovia, teda cudzí slobodní ľudia, ktorí sa usadili v Aténach, ale neboli občanmi tohto mestského štátu. (Gabriel Székely ml.)

Mazur / catholicnews.org.uk

Jeho spoločenský rozmer

Odchod pápeža Františka do domu Otca zanechal vo svete nebyvalý ohlas. Svoje kondolencie nevyjadrovali len predstavitelia Katolíckej cirkvi či iných kresťanských cirkví. Uznanie prejavili aj zástupcovia svetových náboženstiev a čelní predstavitelia štátov. Dvsnástročný pontifikát prvého pápeža z Latinskej Ameriky zanechal v Cirkvi a vo svete hlbokú stopu.

Pápež z radov jezuitov, ktorých osobitným poslaním popri sľube chudoby, čistoty a poslušnosti je poslušnosť pápežovi, sa sám stal hlavou Katolíckej cirkvi. Na svoju službu v stopách apoštola Petra si zvolil originálne meno. František. Spočiatku si viacerí mysleli, že tým azda myslel svätého Františka Xaverského, významného jezuitského svätca. No on zatiahol hlbšie, k odkazu sv. Františka z Assisi, jednoduchého Božieho služobníka, ktorý mal rovnako významný vplyv nielen v Cirkvi, ale aj vo vtedajšom svete.

Pre oboch bola príznačná chudoba. Taliansky svätec túto čnosť pestoval do krajnosti. Stal sa aj o chudobných, ktorí si tento kríž sami nezvolili. Zosnulý pápež dal ľuďom na okraji spoločnosti hlas a poukázal na ich dôstojnosť a personalitu. Stretnutie s chudobnými, väzňami, utečencami nabáda človeka, aby vyšiel zo svojej sebastrednosti. V prvých mesiacoch pontifikátu sa vydal na ostrov Lampedusa za utečencami. O niekoľko mesiacov nato vo svojom apoštolskom

spise *Evangelii gaudium* odsúdil ekonomiku, ktorej chýba ľudská tvár; apeloval na solidaritu s chudobnými. Nasledovala encyklika *Laudato si'*, ktorá si názov prepožičala z *Chválospevu na stvorenie* svätca z Assisi. Rozoberá tému udržateľnosti ako ochrany životného prostredia aj ľudského spoločenstva. To má svoju zodpovednosť voči celému stvoreniu naprieč generáciami.

Popri záujme o rodinu a mládež ležal pápežovi Františkovi na srdci aj dialóg s ostatným svetom, krajinami a náboženstvami. Podobne ako sv. František v čase križiackych výprav, aj pápež nadviazal na dialóg s islamom. V Abu Dabí v Spojených arabských emirátoch podpísal *Dokument o ľudskom bratstve*. Nadviazal tak aj na pontifikát pápeža Jána XIII., počas ktorého sa začala Katolícka cirkev viac otvárať meniacemu sa svetu a viesť dialóg s nekatolíckou časťou. Aj jeho ďalšia encyklika *Fratelli tutti* o všeobecnom bratstve ľudí bola inšpirovaná talianskym svätcom. Hovorí o potrebe ľudskej dôstojnosti, spravodlivosti, odpustení ako zdržaní sa odplaty a odmieta inštrumentalizáciu náboženstiev na šírenie násilia a nenávisť. Pápežovo úsilie o synodálny proces v Katolíckej cirkvi a o reformu Rímskej kúrie svojím decentralizačným úsilím odkazuje na princíp subsidiarity. Rovnako ako sv. František aj pápež z Latinskej Ameriky sa chcel stať nástrojom Božieho mieru. Neustále apeloval na ukončenie násilia vo svete. (Ján Sabol)

Pod'te s nami do múzea

Noc múzeí ako európsky projekt pod záštitou Rady Európy sa už dvadsať rokov koná aj na Slovensku. V rámci neho ponúkajú múzeá a galérie rozšírený program, dlhší otvárací čas či zľavnené vstupenky. Dvere do sveta kultúry a histórie Rusínov otvorí 17. mája aj Múzeum rusínskej kultúry SNM v Prešove. Čo za nimi môžete uvidieť, približuje jeho riaditeľka Ľuba Kráľová.

Vaše múzeum zhromažďuje, spracúva a sprístupňuje hmotné i duchovné dedičstvo rusínskeho obyvateľstva na Slovensku od najstarších čias. Čo všetko v ňom môže návštevník spoznať?

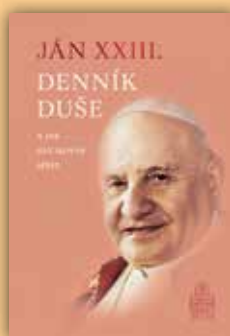
Ide hlavne o výtvarné a hudobné umenie Rusínov, ale aj etnografiu – remeslá, zvyky a tradície, no mali sme napr. aj výstavu o tragickej histórii Lemkov – Rusínov v Poľsku. Veľmi úspešnou bola výstava *Dubayovci, Anna a jej deti* o významnej rodine rusínskej medzivojnovej inteligencie či *Od Andrija Varcholu do Andy Warhola* – výber z tvorby Andyho Warhola, syna rusínskych emigrantov v USA. Prvou etnografickou výstavou bola výstava *Čaro depozitu*, kde sme predstavili deväť rusínskych remesiel a vyše päťsto predmetov z nášho depozitára, ktoré sme verejnosti predstavili prvýkrát. Naša stála expozícia sa nazýva *Z histórie Rusínov* a požíva do ôsmich výstav, kde uvidíte miniatúry drevených kostolíkov, valalskú chyžu, bohoslužobné artefakty, históriu DAD a PULS a mnoho iného.

Na čo okrem stálych expozícií sa môžeme tešiť, ak vás navštívime počas Noci múzeí?

Pripravujeme bohatý kultúrny program, večer o 19.30 vystúpi FS Makovica zo Svidníka, pred tým o 17.00 raperská dvojica Calibri gang z Medzilaboriec a ešte predtým žiaci súkromnej ZUŠ DAMA v Prešove. Okrem kultúrneho programu pripravujeme dva workshopy, a to výtvarný workshop Anny Simkovej a ateliér práce so šúpolím s Martinou Sivčovou. No a už tradične chystáme na celé poobedie až do 22.00 hod. rusínsku *opekačku*, na ktorú sa k nám pridávajú aj okoloidúci.

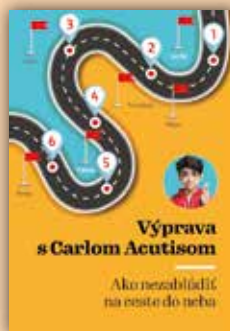
Rezort kultúry prežíva už dlhší čas krízu, zlyháva fungovanie systému dotácií, kultúrne ustanovizne sa boria s nekončiacimi sa problémami. Ako vidíte budúcnosť rusínskeho múzea a čo by mohlo byť preň tou pomyselnou pomocnou rukou?

Nám by najviac pomohlo, keby nám MK SR a MF SR odsúhlasilo pôžičku na projektovú dokumentáciu rekonštrukcie budovy múzea, aby sme sa mohli uchádzať o európske peniaze z veľkých výziev. Peniaze by sa uvedeným ministerstvám vrátili, pretože je to oprávnený výdavok spomínaných výziev. Bez projektovej dokumentácie sa však o európske peniaze uchádzať nemôžeme. Pritom by sme mohli získať milióny eur a zrekonštruovať celú budovu nášho múzea, *de facto* štátnu budovu, ktorá patrí Slovenskej republike. Preto je pre mňa nepochopiteľné, že o túto dotáciu žiadame rezort kultúry už niekoľko rokov, no stále bez úspechu. Pritom každý dobrý gazda by nám tie peniaze poskytol, ak by vedel, že sa mu vrátia a že mu zveľadíme majetok. Budúcnosť nášho múzea je nateraz neistá, pretože sa už dlhšie hovorí o zlučovaní národnostných múzeí, čo by znamenalo ich premenu na oddelenia jedného národnostného múzea SNM, čo by sme považovali za degradáciu múzeí aj národnostných práv. (Adriana Matoláková)

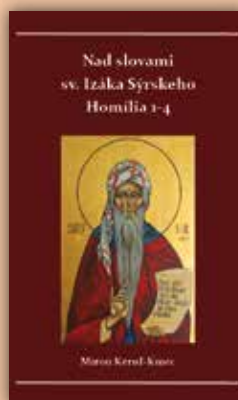
Ján XXIII. Denník duše a iné duchovné spisy

Denník duše je ten najlepší spôsob, ako spoznať pápeža Jána XXIII. Dielo je považované za duchovnú klasiku podobne ako *Dejiny duše* svätej Terézie z Lisieux. Angelo Giuseppe Roncalli (1881 – 1963) je v Taliansku obľúbený a známy ako *il Papa buono* – dobrý pápež pre svoju láskavosť a starostlivosť. V jeho zápiskoch, ktoré si viedol od svojich štrnástich rokov, je zhrnutý celý život kňaza, ktorý sa stal pápežom. Pápežov sekretár kardinál Capovilla hovorí: „Jeho *Denník duše*, to je celý on. Je to text, ktorý vystihuje pápeža Jána takmer do bodky, až po jeho posledné trefné vyjadrenia, také pokojné a srdečné, presvedčivé a povzbudzujúce.“ (Martina Jokelová Ťuchová)

Magdalena Kedzierska-Zaporowska: Výprava s Carlom Acutisom

Nová kniha z vydavateľstva Zachaj. sk *Výprava s Carlom Acutisom* je určená mladým čitateľom. Na stránkach tejto pútavej knižky sa oboznámia so životným príbehom tohto výnimočného mladíka. Zoznámia sa s miestami, ktoré mu boli blízke, a zároveň získajú podnety na to, ako aj oni môžu naplno využiť každú minútu svojho života – tak, ako to dokázal Carlo. Spoznajú aj zaujímavé fakty z dejín Cirkvi a nadobudnú nové geografické a kultúrne vedomosti. Kniha je mimoriadne vhodná aj pre deti prístupujúce k prvému svätému prijímaniu. (Martina Bednáriková)

Miron Kerul'-Kmec: Nad slovami svätého Izáka Sýrskeho

O svätom Izákovi Sýrskom sa často hovorí, že je najväčším z púštnych otcov v tom, že prostredníctvom jeho spisov sa človek môže posunúť od nováčika v duchovnom živote k vyšším kontempláciám. Šesťdielná publikácia *Nad slovami svätého Izáka Sýrskeho* sprostredkováva učenie tohto svätého. Autor – otec Miron Kerul'-Kmec – postupne predkladá poučenia svätého Izáka Sýrskeho v krátkych reflexiách, v ktorých čitateľa vedie k pochopeniu, že táto múdrosť veľkého svätého učiteľa duchovného života nie je určená len tým, ktorí žijú za múrmi monastiera, ale každému, kto sa usiluje o hlboký duchovný život. Publikácie boli vydané vydavateľstvom *Filokalia* (filokalia.sk). (Miron Kerul'-Kmec st.)

Putovanie ako forma ľudovej zbožnosti a evanjelizácie

» Peter TIRPÁK

V čase prípravy Cirkvi na Jubilejný rok 2000 bola vydaná bula sv. Jána Pavla II. s názvom *Incarnationis mysterium*. V nej sa píše, že prežívanie jubilejného roka je späté s putovaním, ktoré nielenže podporuje zbožnosť kresťanského ľudu, ale je zároveň znakom jeho viery. Putovanie vskutku zodpovedá situácii človeka, ktorý rád opisuje svoj život ako cestu od narodenia až po smrť. Dalo by sa povedať, že celý ľudský život je jedno veľké putovanie. Kde je človek, tam je i cesta. Putovanie dáva človeka do vzťahu s Bohom alebo ho aspoň privádza na prah tajomstva viery. Z toho možno konštatovať, že putovanie sa stáva pre človeka priamo evanjelizáciou, pretože v nej neraz nanovo objavuje Stvoriteľa a pôvodcu všetkého.

Od čias Konštantína Veľkého, po ustálení masových vstupov pohanov do Cirkvi, sa začalo rozvíjať putovanie ako prejav vyjadrenia viery. Cieľom boli najmä biblické miesta, predovšetkým v Palestíne, ktoré boli spojené s umučením Ježiša Krista, jeho detstvom i verejným účinkovaním. Tieto miesta sa stali pre kresťanov „svätým miestom“ – Svätou zemou. Cieľom náboženského putovania sa stali, samozrejme, aj miesta spojené so životom Presvätej Bohorodičky. Ich kreovanie siaha do prvopočiatkov Cirkvi, kde cez úctu k Božej Matke vznikali neskôr mariánske svätyne v Ríme, Antiochii, Konštantínopole a Jeruzaleme. Rozvoj tzv. mariánskeho putovania možno rozdeliť do etáp: prvou etapou boli putovania na miesta, ktoré boli zviazané so životom Márie, známe z apokryfov alebo pamiatok (skutočných alebo tradovaných – dom v Nazarete, relikvie z jej života a pod.); druhá etapa sa spája s kultom jej obrazov, kde šlo o pravdivé, ale aj domnelé objavy zázrakov. Rozvoj náboženskej turistiky je spojený aj s kultom svätých, mučeníkov a tých, ktorí sa pričínili o hlásanie Krista či už slovom, alebo životom.

Aj keď sa možno niekedy zdá, že putovať znamená to isté, čo byť na turistike, predsa len ide o značný rozdiel medzi týmito dvoma aktivitami človeka. Medzi turistom a pútnikom je nemalý rozdiel. Turista prichádza na historické miesta, aby kultúrne pookrial a spoznal pamiatky času. Pútnik sa líši od turistu tým, že na svojej ceste po vyznačených miestach neutonie iba v obdivovaní krás a pamiatok, ale snaží sa prežiť a sprítomniť si časy svätých, ktorí zanechali na miestach, po ktorých sa on uberá, nemiznúce stopy. Nehasnúce príklady týchto svedkov viery sú pre neho povzbudením a posilou pre život.

Pútnici, ako napovedá ich názov, sú hlavnými aktérmi púti. Všetko, čo púť predstavuje, sa odvíja práve od týchto ľudí, ktorí sa zo svojho rodiska vydávajú na cestu do svätyne, kde odpočívajú ostatky svätých, a vracajú sa na miesto, odkiaľ vyšli. Putovanie je pohyb na posvätné miesta za náboženským cieľom. Na rozdiel od náboženskej turistiky má putovanie vyšší cieľ, i keď využíva vlaky, lietadlá či ubytovacie zariadenia. Je to predovšetkým náboženský jav – nadčasový i nadkonfesionálny, ktorý je viazaný na kult. Už od prvých kresťanských storočí malo tieto základné ciele: vidieť, modliť sa, adorať, splniť sľub a dosiahnuť vypočutie prosieb.

Putovanie nie je náboženská turistika. Púť, putovanie je znamením univerzálnej hodnoty, na ktorej má každý človek účasť: *homo viator* (ako hovoril sv. Augustín o putujúcom človekovi), čiže pútnik, je človek, ktorý je stále na ceste. Na jeho ceste sa nachádza veľa nebezpečenstiev, veľa krížov, skúšok, až pokiaľ „nedoputuje“ na to najsvätejšie miesto, kde je Boh, „nebeský Jeruzalem“.

„Stať sa pútníkmi znamená vydať sa hľadať niečo alebo – lepšie povedané – niekoho, kto nás neodrádza od života, ale naopak, dáva nám príležitosť objasniť ho novou láskou v plnosti úžasu nad znovu nájdenou krásou.“

„Byť na ceste“ je častý výraz Svätého písma pre obraz kresťanského života (Lk 9, 51; 10, 1; 38). Kresťan hľadá Boha, má odvahu vykročiť i do neznámej krajiny ako Abrahám (Gn 12, 1), zbytočne sa neohliada (Lk 9, 62) a pozerá na konečný cieľ (Sir 7, 40). Prečo? Odpoveď je úplne jasná: pretože kresťania sú „vo svete“, ale nie sú „zo sveta“ (porov. Jn 17, 16); pretože ich pravá vlasť je v nebi, odkiaľ očakávajú „aj Spasiteľa Pána Ježiša Krista“ (Flp 3, 20).

Dalo by sa povedať, že celý ľudský život je ako jedno veľké putovanie. Kde je človek, tam sa vydáva na cestu. Putovanie dáva človeka do vzťahu s Bohom alebo aspoň ho privádza na prah tajomstva. „Celý kresťanský život je akoby veľkým putovaním do Otcovho domu,“ napísal pápež Ján Pavol II. vo svojom apoštolskom liste *Tertio millennio adveniente* (49). Teda kresťan má byť na ceste. Nie je náhoda, že sám zakladateľ kresťanstva povedal: Ja som cesta (porov. Jn 14, 6).

Tu však treba povedať, že tak ako pri pozemskom putovaní, aj na ceste k Bohu treba nabráť silu a nový dych, odpočinúť si, uistiť sa o správnom smere, aby sme vykročili s novou chuťou. Tak to robil aj Ježiš Kristus sám, aj s učeníkmi. To je aj cieľom a zmyslom každej náboženskej púte.

Dejiny Cirkvi sú živým denníkom nikdy sa nekončiacieho putovania. Putovanie je v konečnom dôsledku cvičením sa v činnej askéze, v ľútosti nad ľudskými slabosťami, v trvalej bdlosti nad vlastnou krehkosťou i vo vnútornej príprave na obnovu srdca. Prostredníctvom bdenia, pôstu a modlitby pútník napreduje na ceste kresťanskej

dokonalosti a snaží sa s pomocou Božej milosti duchovne dospieť – píše sv. Ján Pavol II.

Táto myšlienka o význame a spôsobe duchovného putovania pokračuje aj v osobitom liste pápeža Františka, ktorý 1. apríla 2017 vydal apoštolský list, motu proprio s názvom *Sanctuarium in Ecclesia*.

V liste Svätý Otec zdôrazňuje, že „pútnické svätyne majú v Cirkvi ‚veľkú symbolickú hodnotu‘ a byť pútníkmi je rýdže vyznanie viery“. Pápež František ďalej vysvetľuje, že „pomocou kontemplácie svätého obrazu sa totiž dosvedčuje nádej pocítiť Božiu blízkosť, otvárajúcu srdce dôvere, že naše najhlbšie túžby počúva a vypočuje ich. Ľudová zbožnosť, ktorá je jedným z autentických vyjadrení spontánnej misionárskej činnosti Božieho ľudu“ (*Evangelii gaudium*, 122), nachádza v pútnickej svätyni výnimočné miesto, kde môže vyjadriť krásnu tradíciu modlitby, nábožnosti a odovzdania sa Božiemu milosrdenstvu, inkulturovanú do života každého národa.“

Pokiaľ objavujeme duchovné hodnoty putovania, výstižne ich opisuje sv. Ján Pavol II., ktorý púť opisuje ako „osobnú cestu veriacieho po stopách Vykupiteľa. (Zároveň) je cvičením aktívnej askézy, kajúcnosťou pre ľudské slabosti, stálym bdením nad vlastnou krehkosťou, vnútornou prípravou premeny srdca. Prostredníctvom bdenia, pôstu a modlitby pútník napreduje po ceste kresťanskej dokonalosti, usilujúc sa pomocou Božej milosti dospieť ‚k zrelosti muža, k miere plného Kristovho veku‘ (Ef 4, 13).“

Cirkev je prívlečmi zviazaná s dejinami, než by mohla poprieť každú hodnotu púti na miesta zemského Kristovho života alebo na miesta jeho prejavov v živote svätých. V týchto sústrediach na miestach Kristovej činnosti vidí príležitosť pre veriacich, aby prejavili svoju jednotu vo viere a v modlitbe. Na tých miestach im chce pripomenúť predovšetkým to, že sú na ceste k svojmu Pánovi, a to pod jeho vedením.

Stať sa pútníkmi znamená vydať sa hľadať niečo alebo – lepšie povedané – niekoho, kto nás neodrádza od života, ale naopak, dáva nám príležitosť objasniť ho novou láskou v plnosti úžasu nad znovu nájdenou krásou. Či si to už uvedomujeme, alebo nie, človek prichádza od Boha a jeho život má zmysel iba vtedy, keď sa interpretuje a realizuje ako cesta návratu do Otcovho domu. A putovanie chce byť znakom a pripomienkou práve tohto aspektu.

Jozef Kudzej

PERELESNIK

Raz v noci v domi v Polati kričím syn na svoju mať: „Mamo, zachraň, pomôž, ratuj, ber’ mitlu, abo lopatu – po mojij spalni, do šlaka, ložíť potvora dajaka!“

„Ne halasaj!“ – rekla mať, „mav jes’ mene posluchať. Ci jem ti ne rekla storaz, že Paraska je potvora? Kid ty si ne dav povisti, tak buď pri takij nevisti.“

Kid je moloda nevista barz na nervy chvora, ta v fim pripadi doista jej svekra potvora.

NAZVA

Na spoločnij dovoľení v Kovačovij pri Zvoleňi v subotu večur Jan Ckina vzjav svoju ženu do kina i hvariť kolo kasočky: „Prošu sobi dva listocky.“ „King- kong?“- traffat biletar’ka. „Ni, to moja žena Jarka!“

Teper’ sobi, sestro, brate, isto samy dodumate, že čom dakotryj muž ženu ne bere na dovolenu.

POMIČ

Policajt z Nižnoj Polanky prosíť sja paňi Aranky: „Čom s’te otrovili Gejzu? No??? Bo vas v putach odvezu!!!“

„Pan načalnik ver’ chovatyj, ta to dochtor vinovatyj.- Gejza sja najiv fasoli a potim ho barz brich boliv; ja sja radila z dochtorom a vin mi poradiv skoro: „Dajte mu štos’ na trovliňa.- A tak mam čiste sumliňa.“

„A što s’te mu dali, paňi?“ „Ta otrovu na patkaňiv.“

Tot, chto chodiv poza školu, ne znať pointu- mať smolu. Chto sja učiv, tomu prima- znať, što to suť omonima...

Pápež na dosah

» Viktória ŽOLNOVÁ

Archív Viktórie Žolnovej

Pápež František bol prvým pápežom, ktorého som mala možnosť niekoľkokrát vidieť a dotknúť sa ho. Keď som ho videla po prvýkrát na Svetových dňoch mládeže v Krakove v roku 2016, uvedomila som si, že pápež je ozajstný. Bolo veľa iných príležitostí, keď som ho zažila, či už na predsynodálnom stretnutí mladých, samotnej Synode o mladých v Ríme v roku 2018, Fóre mládeže, niekoľkých audienciách v Ríme alebo na posledných Svetových dňoch mládeže v Lisabone, a zakaždým to bolo výnimočné.

Keď som mala možnosť dotknúť sa ho, potriasť mu rukou, prehovoriť s ním pár slov a byť v jeho blízkosti počas Synody o mladých, spoznala som, že je veľmi ľudský, jednoduchý, pokorný, prístupný, priateľsky i vtipný. Bolo také „normálne“ byť pri ňom, no zároveň, uvedomujúc si, kým je a koho reprezentuje, samotná chvíľa vo mne vzbudzovala rešpekt a veľkosť.

Pápež František mal veľmi rád mladých, vedel sa im prihovoriť jednoduchou a priamou rečou a jeho myšlienky adresované mladým sa ma veľmi dotýkali. Jednou z tých, ktorá mi prichádza na um, je myšlienka zo Svetových dní mládeže v Krakove: „V živote však existuje aj iný,

ešte nebezpečnejší druh paralýzy. Nie je ľahké ho pomenovať. Rád ju opisujem ako paralýzu, ktorá pochádza zo zámienky šťastia s pohovkou. Inými slovami, myslíme si, že na to, aby sme boli šťastní, potrebujeme len dobrú pohovku. Pohovka, vďaka ktorej sa cítime pohodlne, pokojne, bezpečne. Pohovka, ktorá nám sľubuje hodiny pohodlia, aby sme mohli utiecť do sveta videohier a tráviť pred obrazovkou počítača všetok čas. Pohovka, ktorá nás ochráni pred akoukoľvek bolesťou a strachom. Pohovka, ktorá nám umožňuje zostať doma bez toho, aby sme museli na niečom pracovať alebo sa o niečo starať. To je pravdepodobne najškodlivejšia a najzákernejšia forma paralýzy, ktorá môže mladým ľuďom spôsobiť najväčšie škody. A prečo sa to stáva? Pretože postupne, bez toho, aby sme si to uvedomovali, začíname prikyvovať na ospalosť a otupenosť. Minule som hovoril o mladých ľuďoch, ktorí odchádzajú do dôchodku vo veku dvadsať rokov; dnes hovorím o mladých ľuďoch, ktorí prikyvujú a otupujú, zatiaľ čo iní – možno bdelší ako my, ale nie nevyhnutne lepší – rozhodujú o našej budúcnosti za nás.“

Jeden z momentov, ktorý mi utkvel v pamäti, je ten, keď sme sa na synode

zhovárali o tom, aká má byť Cirkev. Cirkev, ktorá ide v ústrety mladému človeku, ktorá ho aktívne hľadá a neraz ide tam, kde sa mladý človek nachádza. V ten istý deň nám pápež František dal i názornú ukážku, keď z ničoho nič kráčal hore po schodoch k mladým auditorom stojacim na druhej strane miestnosti. Nebolo pre neho ľahké kráčať hore po schodoch. Ale urobil to, lebo sa nám chcel priblížiť. Pápež František bol nielen pápežom slova, ale aj skutkov. To, čo hovoril, i robil.

Pamätám si na inú situáciu, keď som si viac uvedomila, kým pápež vlastne je. Bolo to v súvislosti s pobožkaním jeho prsteňa, keď sa vo mne zvädzal boj, či to urobiť a ako to urobiť. Potrebovala som porozumieť tomu, že uctením si pápeža a jeho prsteňa, nech to vyzerá alebo dopadne akokoľvek, si v prvom rade uctievam toho, koho pápež reprezentuje, čiže Ježiša Krista.

Neodmysliteľnou spomienkou je pre mňa aj návšteva Svätého Otca na Slovensku v roku 2021. Byť súčasťou tímu, ktorý sa podieľal na prípravách a realizácii samotnej návštevy, vo mne vzbudovalo veľkosť a veľkú radosť, keď som prežívala to, že pápež teraz prichádza „ku mne domov“ a že tak, ako on privítal „uňho doma“ mňa, tak teraz ja môžem byť tou, ktorá sa podieľa na tom, aby sa „u nás doma“ cítil dobre on. Vidieť ho znova, v Prešove, i keď iba z diaľky a znova si uvedomujúc, že Kristus prichádza, bolo zázračné.

Vďaka pápežovi Františkovi a jeho pozvaniu mladých, a teda i mňa samotnej, participovať na Synode o mladých, som mala možnosť zažiť Cirkev mladú, univerzálnu, Cirkev ako matku. Nech sa nachádzam v akejkoľvek časti sveta, vždy môžem vďaka Cirkvi zakúsiť pocit domova. Keď sa pozriem na svoj život spätne, predovšetkým na posledných pár rokov, dnes ďakujem aj pápežovi Františkovi za príležitosť byť na Synode o mladých, ktorá bola jedným z kľúčových okamihov, ktoré ma viedli tam, kde som dnes.

Svätý Otec František, vďaka, že tak ako Kristus vidí a pozýva jednoduchých, slabých a biednych ľudí, tak ani vy ste takýchto ľudí počas svojho pontifikátu neobišli, ale boli ste tu pre nich aj pre mňa.

Náš otec Epifanios, cyperský biskup

» Ján SABOL

Dvanásteho mája nám Gréckokatolícka cirkev predstavuje cyperského biskupa Epifania. Jeho meno má latinský pôvod a znamená zjavujúci sa.

Epifanios sa narodil okolo roku 315 v Besanduku v Palestíne ako syn židovských rodičov. Neskôr sa dal pokrstiť a stal sa mníchom. Jeho materinskou rečou bola gréčtina. Neskôr sa naučil po hebrejsky, sýrsky, koptsky a trochu aj latinsky.

Duchovne ovplyvnený Hilarionom z Gazy odišiel na niekoľko rokov k egyptským mníchom. Tam sa ho na svoju stranu pokúšali získať gnosticí. Ako dvadsaťročný založil v rodisku kláštor, ktorý viedol tridsať rokov.

Na radu Hilária ho v roku 367 zvolili za metropolitu v Salamise. Epifanios si aj počas tohto úradu ponechal mníšsky odev a spôsob života. Pretože si ho ľud bez-

hranične vážil, ariánske prenasledovanie za cisára Valensa v roku 371 nemalo naňho dosah.

Jeho hlavným zámerom bola podpora mníšstva a boj proti herézam. Na početné žiadosti spoluveriacich napísal svoje hlavné diela *Ancoratus* (374) a *Panarion* (274–377). Ako jeden z prvých odhalil chybu apollinarizmu, chybného učenia, ktoré tvrdilo, že Ježiš Kristus mal ľudské iba telo. V roku 376 sa bez úspechu snažil v Antiochii poprieť Melétiovu schizmu a o šesť rokov neskôr prišiel do Ríma na synodu, ktorú zvolal pápež Damazus I.

Ako odporca uctievania obrazov roztrhol počas návštevy Palestíny v roku 393 v jednom chráme obrazový záves a pred jeruzalemským biskupom Jánom kázal proti origenizmu, chybnej náuke o negatívnej povahe hmoty, ktorá na svoje zdôvodnenie využívala Origenovo dielo.

Epifanios podnietil ním založené kláštory a Hieronyma, niekdajšieho zástancu Origena, k miestnej schizme. Počas nej vysvätil Hieronymovho brata za kňaza pre štyristo mníchov.

Epifanios sa s odôvodnením ospravedlnil u biskupa Jána a zároveň požadoval zrieknutie sa origenizmu. Ján nato zavola alexandrijského patriarchu Teofila ako sudcu. Teofil následne Epifania v roku 397 obvinil u pápeža Siricia. Tak sa spor preniesol na západ.

Súperiaci Teofil Epifania poštvával proti Jánovi Zlatoústemu. Epifanios zakázal Origenove spisy a odsťahoval sa neďaleko Konštantínopola. Úctivé pozvanie Jána Zlatoústeho odmietol a vyslovil sa za odsúdenie Origena a vykázanie jeho stúpencov. Ovplynvnený protivníkmi Jána Zlatoústeho plánoval škandal počas bohoslužby, ale pre jeho dobrotu a po rozhovore s Origenovými stúpenkami krátko pred Synodou pod dubom z júla 403, na ktorej zosadili Jána Zlatoústeho, odcestoval. Počas cesty domov na Cyprus v roku 403 zomrel.

Čistota a prísnosť života ospravedlňujú jeho prílišnú horlivosť a povest' svätosti vysvetľuje autoritu jeho prísnych názorov.

Okrem toho, že čerpáme nádej z Božej milosti, sme povolaní znovu ju objaviť v znameniach čias, ktoré nám Pán ponúka. Ako uvádza Druhý vatikánsky koncil, povinnosťou Cirkvi je ustavične skúmať znamenia čias a vysvetľovať ich vo svetle evanjelia tak, aby vedela spôsobom primeraným každej generácii odpovedať na večné otázky. Prvé znamenie nádeje možno konkretizovať ako mier pre svet, ktorý sa opäť ocitol v tragédii vojny. Ľudstvo, ktoré si nepamätá drámy z minulosti, prechádza novou a ťažkou skúškou, v ktorej sú mnohé národy utláčané brutalitou násilia. Hľadieť do budúcnosti s nádejou znamená mať pohľad na život naplnený entuziazmom, ktorý možno odovzdávať ďalej. Žiaľ, musíme so smútkom konštatovať, že v mnohých situáciách takáto perspektíva chýba. Kresťanské spoločenstvo preto musí byť prvé, pokiaľ ide podporu potreby sociálneho spojenectva pre nádej. V skutočnosti však potrebuje obnoviť radosť zo života každý, pretože ľudská bytosť, stvorená na Boží obraz a podobu sa nemôže uspokojiť len s prežívaním alebo živorením. (Svätý Otec František: *Nádej nezahanbuje*, 7 – 9; krátil R. Fučko)

Dirk Vetter / pixabay.com

Smrť blízkeho

» Marcela ŠKULTÉTOVÁ

Kamarátke zomrel po dlhom boji s chorobou syn. Bol to naozaj ťažký boj, pretože veľmi chcel žiť a boli chvíle, keď to už vyzeralo na jeho víťazstvo. Boli však aj tie opačné, keď jednoznačne víťazila choroba, a práve takáto chvíľa sa stala aj tou poslednou. A keďže práve prežívam s kamarátkou toto jej mimoriadne ťažké obdobie, chcem napísať niečo aj pre iných.

Jednou stránkou vecí je vyrovnávanie sa s vlastnou stratou, druhou stránkou je zaobchádzanie so smútiacimi pozostalými. Nosenie čierneho oblečenia malo a stále má svoj význam. Okolie je takto upozornené, že tento človek je v zmenenom psychickom stave a treba s ním zaobchádzať citlivo. Smútiaca kamarátka sa mi včera postážovala: „Asi si pokazím vzťahy s niektorými ľuďmi. Volala mi jedna známa a opýtala sa ma, ako sa mám. Vybuchla som na ňu. Potom ma to mrzelo.“ Ako sa môže mať matka tri týždne po smrti svojho milovaného syna? Jedine zle. A bolesť z nej vybuchuje aj pri tom najmenšom náraze. „Vieš, na pohrebe som sa bála, že začnem kričať. Keď mi kňaz po pohrebe hovoril niečo o Bohu, vykrikla som, že veď Boh mi predsa zobral syna! Neviem, čo si teraz o mne myslí.“ Nieкто plače, nieкто svoj plač tlmí zlosťou.

Za najbližším človekom sa podľa tradície mal nosiť smútočný odev rok. Naši múdri

predkovia zistili, že asi rok trvá, kým sa pozostalý ako-tak zmieri so smrťou manžela či dieťaťa. Kým sa prestane obviňovať za jeho smrť, kým sa naučí žiť bez neho.

Prišla za mnou do poradne kedysi dávno matka, ktorá pochovala svojho jediného syna, s ktorým si už od jeho narodenia prešla strastiplnú cestu mnohých ťažkých operácií, keď nebolo isté, či prežije. Prežil, vyrástol, dospel, oženil sa, narodil sa mu syn – a potom ho jedného dňa zabil opitý vodič. Rozprávala a plakala. Ja som vtedy len bezradne sedela oproti nej a počúvala. Bolo zbytočné čokoľvek hovoriť. Keď sa po troch sedeniach so mnou lúčila, ďakovala mi. Nerozumela som tomu. Povedala som jej, že veď som jej nedokázala nijako pomôcť, akurát bez slova počúvať. Povedala, že práve toto potrebovala – môcť sa zo všetkého vyroznávať a vyplakať. V robote ju vždy zastavia a rýchlo zmenia tému, a doma pred manželom plakať nechce. Potrebu vyroznávať sa mi potvrdila aj moja bývalá kolegyňa: „Vieš, tak som sa potrebovala z posledných ťažkých dní s mamkou vyroznávať, ale v robote mi to nikdy nedovolili, vždy prehodili reč na inú tému.“

Viem, je ťažké nechať prechod cudzej bolesti, pretože počúvajúci sa cíti bezmocný, ale ten druhý nás v tej chvíli veľmi potrebuje. Nemusíme s ním plakať ani sa

snažiť precítiť jeho bolesť, len ju pocho-piť. A hlavne mať k smútiacemu človeku vzťah. Človek aj v bolesti cíti, či je ten druhý s ním alebo je mu na míle vzdialený. Rady z našej strany v takýchto chvíľach nie sú potrebné, dokonca ani slová netreba, stačia dotyky. Položiť ruku na koleno, objať. Inak len ticho sedieť a mlčky počúvať.

Pozostalému je ťažko znova začať žiť bežný život. Tu mu však okolie môže veľmi pomôcť. Susede po manželovej smrti dávali na starosť dvojročného vnuka. Malý sa na starkú upol a ona sa musela s ním ísť prejsť, musela skákať na jednej nohe, zbierať skalky, odpovedať na jeho otázky, len ona ho mohla večer ukladať do postele... Ja som zas svojmu ujovi pomohla znova začať žiť tým, že som ho poprosila, aby mi vyrobil jeden dielec z dreva, ktorý som potrebovala ku krosnám. Žili sami dvaja so ženou, jej smrťou pre neho život úplne stratil zmysel. Ale mne ako svojej milovanej neteri ten dielec sľúbil aj dokázal urobiť. Pri mojej ďalšej návšteve už mal na okne zasiaté priesady a ja som vedela, že sa rozhodol žiť.

Trávenie času po odchode blízkeho musí mať dve zložky – čas venovaný smrti (plač v intimite, rozhovory so zosnulým...) a čas venovaný životu. V prvých týždňoch dávame smútiacemu návrhy, čo by mohol robiť, kam by mohol s nami ísť, ale nechávame na ňom, čo prijme. Až neskôr, ak jeho pasivita pretrváva aj po týždňoch, začneme naňho vyvíjať tlak. Smútku treba nechať priestor, ale ani zosnulý by nebol rád, keby jeho mama, manželka, sestra prestali žiť. Vytiahnuť smútiaceho

von z bytu je často našou úlohou. Nie vždy nutne do spoločnosti alebo medzi ľudí, to jednoducho niekedy nejde. Moja kamarátka napríklad zistila, že keď má ísť na ulicu, je jej na zvracanie. Jej rana je ešte otvorená a psychika sa bráni predstave, že by sa jej dotkli cudzí ľudia. Prechádzky v prírode jej však robia dobre, hlavne keď svieti slnko.

„Dnes som znova ležala na posteli skrútená do kľbka a plakala,“ zdôveruje sa mi kamarátka mesiac po pohrebe. Smútok potrebuje svoj čas. Nemôžeme smútiacemu z jeho smútku odobrať ani smútenie urýchliť, ale môžeme mu dať pocítiť, že nie je sám. Objatie, ruka na kolene, naša smutná tvár... Aj spoločný plač za spoločným blízkym pomáha, len nemôže trvať veľmi dlho. Pretože pozostatí zostávajú a musia žiť ďalej.

Našu aktívnu účasť potrebuje smútiaci aj vo fáze sebaobviňovania. Vo svojich spomienkach určite preberal posledné dni so zosnulým a možno našiel momenty, v ktorých mohol konať inak. Niekedy sú to len výčitky, že bol pri zomierajúcom málo, že nebol dostatočne citlivý, dostatočne trpezlivý... Ale niekedy dôjde aj k presvedčeniu, že keby bol v danej chvíli konal inak, zosnulý mohol ešte žiť. Aj keby to bola pravda, nič sa už nedá zmeniť, život sa už nedá vrátiť späť. Väčšinou však ide o nadhodnotenie danej situácie, a tak pozostalý potrebuje naše opakované uisťovanie o tom, že v danej chvíli určite robil to, čo sa dalo. Ľuďom sa bežne stáva, že si pri spätnom hodnotení mnohých situácií povedia, že teraz by reagovali ináč, ale vtedy nedokázali konať lepšie.

Keď pozostalý zozbiera vnútornú energiu, z bezmocnosti nad stratou milovaného často prechádza k obviňovaniu okolia. Väčšinou sú to lekári. Pre nás veriacich je však najťažšou fázou obviňovania Boha, ku ktorej niekedy takisto dochádza. Dôleži-

té je uvedomiť si, že smútiaci potrebuje vykričať svoju bolesť, že z neho hovorí zúfalstvo. Ak je smútiaci našim blízkym, nemôžeme sa nad ním pohoršovať ani mu to vyčítať. Empatické objatie bez slov nemusí znamenať, že s ním súhlasíme, ale iba to, že sme v jeho bolesti s ním. Ak sa v tej chvíli rozplače, urobili sme to najlepšie, čo sa momentálne urobiť dalo.

Smútiace deti sú osobitnou kapitolou. U nich sa smútok často prejavuje na telesnej úrovni – menšie sa dostanú do regresu, začínú sa znova pocikávať, majú bolesti brucha, hlavy, zhoršia sa v učení. Ak ide o matku alebo otca dieťaťa, pozostalý druhý rodič sám vo svojom smútku spočiatku nemá silu riešiť problémy dieťaťa ani sa mu dostatočne venovať. Ak ide o deti našich blízkych, aj tu je naše nezastupiteľné miesto. Dieťa potrebuje dospelého, ktorý má naň čas, ktorý s ním dokáže prebrať školské učivo, zahrať sa, ísť von na prechádzku a vnímať prebúdajúcu sa prírodu, kresliť si... Je dobré, ak dieťa dokáže hovoriť o zomrelom rodičovi čokoľvek – necháme ho vyrozprávať sa. Niekedy má však nad bolestnou stratou blok a mlčí. Vtedy môže pomôcť kresba, v ktorej sa dieťa zvykne prejavovať. Potom môžeme skúsiť kľásť otázky k jeho kresbe. Podstatné je, aby dieťa cítilo vnútornú blízkosť dospelého, aby v ňom malo pocit istoty, ktorú mu smrť rodiča ťažko narušila. A moja kolegyňa, ktorá má ako detská psychologička mnoho skúseností s deťmi, dodáva, že dieťa po smrti rodiča neraz začína mať strach, že zomrie aj druhý rodič, prípadne ono samo. Vtedy si s ním treba sadnúť a rozobrať všetky jeho obavy, nestačí len povedať mu, že to sa nestane. Je takisto dobré, keď sa rodič dokáže s dieťaťom rozprávať o zosnulom, vziať ho na cintorín a na hrobe zapáliť sviečku, napísať mu list... Ale je takisto dobré, ak rodič dokáže dieťaťu vysvetliť, že človek občas potrebuje byť vo svojom smútku aj sám.

Alexa / pixabay.com

Radosti a starosti kresťanskej ženy 21. storočia

Milé žienky, kedy ste sa samy seba naposledy opýtali: Kto som? Kam kráčam? Čo chce dnes odo mňa Pán? Máme odvahu sa to vôbec pýtať? Nie je nám ľahšie ostávať v našich starostiach a hovoriť si, ako toho máme veľa, ako nám nik nepomáha, aké sú tie naše deti? Chce toto od nás Boh?

Dnes som sa chatu GPT opýtala, čo chce Boh od kresťanskej ženy 21. storočia. Napísal mi päť bodov, s ktorými viac-menej súhlasím. Zvlášť sa ma dotkol tento: učiť sa byť, nie konať. Moje vnútro kričí: Ale ako, Pane?! Ved' nás to nikto neučil. Robíme malé kroky, ale tento konzumný svet nás stále ťahá kamsi, kam nechceme ísť. Práve dnes mi moja milovaná mama po tom, čo som jej poslala fotku, ako sedíme s deťmi v reštaurácii, povedala: „Prečo sme si my nikdy takto nevyšli? Stále bola len robota!“ Ďakujem, mami, že si to povedala. Odrazu som pocítila závan veľkej slobody. Vzorec, ktorý nosíme v sebe, je extrémne ťažké prekonať, ale dá sa to. Tento vzorec hovorí o tom, že keď pracujem, mám hodnotu.

Čo môže byť väčším dôkazom toho, že to tak nie je, že Boh nás vidí inak, ako slová Svätého písma? „Pretože si drahý mojím očiam, vzácny a ja ťa milujem, vydám ľudí namiesto teba a národy za tvoj život.“ (Iz 43, 4) „Chválim ťa, že si ma vytvoril tak zázračne; všetky tvoje diela sú hodny obdivu a ja to veľmi dobre viem.“ (Ž 139, 14) „Pán jej odpovedal: „Marta, Marta, staráš sa a znepokojuješ pre mnohé veci, a potrebné je len jedno. Mária si vybrala lepší podiel, ktorý sa jej neodníme.““ (Lk 10, 41 – 42)

Keby ťa, žena, dnes Pán stretol, čo by si potrebovala počuť, aby si sa zastavila? (Eva Zuzana Jenčušová)

Priateľ časopisu

Slovo

HĽADÁME PRIATEĽA SLOVA S DOBRÝM

Ak môžete, tak prevodom, trvalým príkazom na účet časopisu alebo prostredníctvom SIPA pravidelne mesačne prispievajte sumou aspoň 10 eur.

Číslo účtu: SK45 0200 0000 0032 1020 6959; ŠS: 777; KS: 558

Ďakujeme!

Kontakt: 0911 711 263, sefredaktor@casopisslovo.sk

Giselaatje / pixabay.com

Ako byť dobrým otcom: napomínanie v Pánovi

» Richard VAŠEČKA

Keď Božie slovo vyzýva rodičov – meno-
vite otcov – k prísnej výchove svojich detí,
zvlášť zdôrazňuje napomínanie: „A vy,
otcovia, nedráždite svoje deti k hnevu,
ale vychovávajte ich prísne a napomínajte
ich v Pánovi“ (Ef 6, 4). Ak napomínanie
chýba, nemožno hovoriť o žiadnej sku-
točnej výchove. Prísnosť a napomínanie
sú prostriedkom požehnania, a netreba
sa za ne hanbiť: „Teraz ti poviem, za čo
sa netreba hanbiť, inak by si zhrešil pre
ľudské ohľady: Za prísnosť vo výchove detí
(slovenský katolícky preklad)/za *neus-
tálé napomínání dětí* (český ekumenický
preklad)“ (Sir 42, 1.5). Kto vychováva,
ten napomína. Napomínanie je dobré,
žaduce, nevyhnutné. Netreba mať z neho
neprijemný pocit. Práve naopak, treba sa
ho naučiť používať ako veľmi dobrý a pro-
spešný nástroj výchovy.

Keď som pred tridsiatimi rokmi po prvý-
krát prečítal celú Knihu prísloví, udrelo mi
do očí, že nápadne zdôrazňuje rozdiel me-
dzi múdрым človekom a hlupákom, spo-
čívajúci najmä v prístupe k napomínaniu.
„Ten, kto rád znáša, keď ho napomínajú,
má rád vedomosť, kto však neľúbi, keď sa
mu vyčíta, je hlupák.“ (Prís 12, 1) „Múdry
syn sa rád podrobuje otcovej disciplíne,
posmievač zasa nedbá na hromovanie.“
(Prís 13, 1)

Tento svet zdôrazňuje nezávislosť a voľ-
nosť. Robiť si veci po svojom a od niko-
ho si nenechať do ničoho „kecať“. Táto
hlúposť, najväčšia zo všetkých, je jedným
z hlavných hriechov a nazýva sa pýcha. Pý-
cha nemá nič spoločné s hrdosťou a ctou
ani so zdravým sebavedomím. Pýcha je

klamstvom – o sebe, o Bohu, o druhých.
Pokora je pravda.

Božie slovo hovorí o tom veľmi vážne:
„Mladší, podriaďte sa starším. Všetci
sa navzájom zaodejte pokorou, lebo Boh
pyšným odporuje, ale pokorným dáva
milosť.“ (1 Pt 5, 5) Ježiš, syn Otca, ale aj syn
Márie a Jozefa, ukazuje správnu cestu a jej
výsledok: „Bol im poslušný. A vzrástol v
múdrosť.“ (Lk 2, 51 – 52)

Mnohí rodičia sa však nechajú oklamať
a zastrašiť. Nenapomínajú svoje deti, lebo:

- myslia si, že to zníži ich sebavedomie,
- nechcú ich zarmútiť a zraniť,
- zdá sa im to často nevhodné,
- strácajú chuť a trpezlivosť,
 - nemajú čas,
 - deti to odmietajú,
 - zažívajú výsmech,
- iní ich od toho odhovárajú,
- nemá to zdanlivo žiaden výsledok,
- nevedia ako na to a podobne.

V jednej rodine brat znásilnil svoju
nevlastnú sestru. Hoci to otca veľmi

rozhnevalo, synovi nič nepovedal ani ho nijako nepotreštal. Bol to jeho prvoročný syn, ktorého mal veľmi rád, a nechcel ho zarmútiť. V druhom synovi, vlastnom bratovi znásilnenej sestry, vrela nenávisť, ale takisto nič nepovedal. Po čase ho jeho tichá nenávisť dohnala k tomu, že brata zavraždil. Utiel, ale nakoniec sa vrátil a postavil sa proti otcovi. V ich vzájomnom spore prišiel aj on o život. Celý príbeh nájdete v Písme, v Druhej knihe Samuelovej od trinástej kapitoly. Otec, ktorý zažil znásilnenie dcéry a násilnú smrť dvoch synov, lebo nechcel povedať nič na hriech syna, ktorého mal rád, aby ho nezarmútil, sa volal Dávid.

Rodičia! Ste pred Bohom zodpovední za svoje deti, za ich život a za ich spásu! Nesmiete z pomýlených dôvodov a falošných ohľadov mlčať! Zvlášť to platí pre otcov, ktorí často mlčia; ktorí nechávajú výchovu na matku. Chyba! Otcovo slovo je kľúčové.

Svätý Pavol povzbudzoval svojho duchovného syna Timoteja, ktorý už sám bol duchovným otcom – biskupom v Efeze, takto: „Zaprisahávam ťa pred Bohom a Kristom Ježišom, ktorý bude súdiť živých i mŕtvych, pre jeho príchod a jeho kráľovstvo: Hlásaj slovo, naliehaj vhod i nevhod, usvedčuj, karhaj a povzbudzuj so všetkou trpezlivosťou a múdrosťou.“ (2 Tim 4, 1 – 2) A to aj vtedy, keď „príde čas, že neznesú zdravé učenie, ale nazhánajú si učiteľov podľa svojich chýtok, aby im štekli uši. Odvrátia sluch od pravdy a obrátia sa k bájkam“ (2 Tim 4, 3 – 4). Otec hovorí k svojim deťom. Či sa im to páči, alebo nie. Či sa im to zdá vhodné, alebo nie. Usvedčuje, karhá, povzbudzuje. Otec nemlčí.

Inak nesie zodpovednosť ako prorok, ktorému Pán jasne povedal, čo je dobré a čo zlé; ktorého poslal, aby o tom hovoril, ale on nehovorí, neupozorňuje, nevaruje, mlčí: „Syn človeka, postavil som ťa ako hliadku domu Izraela. Keď počuješ z mojich úst slovo, varuj ich pred mnou! Keď poviem zločincovi: „Určite zomrieš“, ty ho však neupozorníš a nebudeš hovoriť, aby si zločinca na záchranu jeho života odradil od zlej cesty, ten zločinec zomrie vo svojej vine, no jeho krv budem požadovať z tvojich rúk. A ak sa spravodlivý odvráti od svojej spravodlivosti a spácha zločin, keď ho postavím pred pokušenie, pretože si ho nevaroval, zomrel vo svojom hriechu, a jeho krv budem požadovať z tvojich rúk. Ale ak ty upozorníš spravodlivého, aby nezhrešil, a on nezahreší, určite bude žiť,

” Rodičia! Ste pred Bohom zodpovední za svoje deti, za ich život a za ich spásu! Nesmiete z pomýlených dôvodov a falošných ohľadov mlčať! Zvlášť to platí pre otcov, ktorí často mlčia; ktorí nechávajú výchovu na matku. Chyba! Otcovo slovo je kľúčové.“

lebo prijal napomenutie, a ty si si zachránil dušu.“ (Ez 3, 17 – 21)

Ak nechcete vychovať zo svojich detí pyšných hlupákov, ak sa nechcete dožiť zlých vecí vo svojich i v ich životoch a rodinách, ak nechcete ohroziť svoju i ich spásu, nemlčte a napomínajte ich!

Nejde však o hocijaké napomínanie. Ide o „napomínanie v Pánovi“. Alebo ako to prekladá Botek: „Keď vychovávate svoje deti, používajte karhania a napomínania inšpirované Pánom.“ (Ef 6, 4) Tak ako napomínal Pavol svoje duchovné deti: „Napokon vás teda, bratia, prosíme a napomínáme v Pánu Ježišovi, aby ste čoraz viac rástli v tom, čo ste od nás prijali: ako máte žiť a páčiť sa Bohu.“ (1 Sol 4, 1)

Napomínanie v Pánovi

Napomínanie v Pánovi je prejavom prorockého ducha.

„Kto prorokuje, hovorí ľuďom na budovanie, povzbudenie/napomínanie a potešenie.“ (1 Kor 14, 3) Prorok nie je veštec, ktorý predpovedá budúcnosť. Prorok je človek, ktorý počúva Boha, a potom je poslaný k ľuďom, aby im hovoril v jeho mene jeho slovo. Každý veriaci kresťan je povolaný byť prorokom. Rodič je prorok poslaný k svojim deťom hovoriť Božie slovo v Božom mene. Potom ako ho sám počúval. Ak chceme napomínať, potrebujeme počúvať. A Otec nám ukáže, v čom a ako napomínať naše deti. Hneď potom ako napomenie a povzbudí nás! Mnohí rodičia totiž celkom dobre vidia, čo robia ich deti zle. Už menej sú ich oči otvorené vidieť to, čo robia zle oni sami. Ježiš hovorí: „Prečo vidíš smietku v oku svojho brata, a vo vlastnom oku brvno nezbadáš? Alebo ako môžeš povedať svojmu bratovi: „Dovoľ, vyberiem ti smietku z oka, a ty máš v oku brvno?! Pokrytec, vyhoď najprv brvno zo svojho oka! Potom budeš vidieť a budeš môcť vybrať smietku z oka svojho

brata.“ (Mt 7, 3 – 5) Takéto prorocké napomínanie buduje, povzbudzuje a potešuje. Každý rodič sa môže modliť ako Šalamún, keď prevzal vládu: „Daj svojmu sluho- vi srdce, ktoré vie počúvať, aby mohol spravovať tvoj ľud spravodlivo a rozlišovať medzi dobrom a zlom.“ (1 Kr 3, 9)

Napomínanie v Pánovi je z ducha, nie z tela

Zdrojom napomínania nemá byť naše telo, naše hriechy: „Nesúďte podľa zdania, ale súďte spravodlivo. Vy súdite podľa tela, ja nesúdim nikoho.“ (Jn 7, 24; 8, 15) Máme k dispozícii iný zdroj: „Nedostali sme ducha sveta, ale Ducha, ktorý je z Boha. Duchovný človek posudzuje všetko a jeho nik nemôže posúdiť. My máme Kristovo zmýšľanie.“ (1 Kor 2, 12 – 16)

Dôvodom nemá byť náš hnev, pýcha, strach, zahorknutosť. K napomínaniu nás má viesť Kristova láska (2 Kor 5, 14). Deti nenapomínáme kvôli sebe, ale kvôli ich dobru. Ak riešime svoj hnev alebo únavu, máme to tak aj sformulovať. Priznať si to („som nahnevaný“, „som unavená“) a neobviňovať z toho deti. Rovnako treba odolať pokušeniu byť sudcom dieťaťa alebo medzi deťmi. „Kto si ty, že súdiš blížneho?“ (Jak 4, 12) Keď od Ježiša raz niekto žiadal: „Učiteľ, povedz môjmu bratovi, aby sa so mnou podelil o dedičstvo.“ On mu odvetil: „Človeče, kto ma ustanovil za sudcu alebo rozdeľovača medzi vami?“ (Lk 12, 13 – 14) Milosrdný otec takisto nepostupoval podľa telesnej spravodlivosti a nechcel súdiť a porovnávať medzi mladším a starším synom, ktorý mu povedal: „Už toľko rokov ti slúžim a nikdy som neprestúpil tvoj príkaz, a mne si nikdy nedal ani kozliatko, aby som sa zabavil so svojimi priateľmi. No keď prišiel tento tvoj syn, čo ti prehýril majetok s neviestkami, pre neho si zabil vykrmené teľa.“ On mu na to povedal: „Syn môj, ty si stále so mnou a všetko, čo ja mám, je tvoje. Ale patrilo sa hodovať a radovať sa, lebo tento tvoj brat

Lorraine Cormier / pixabay.com

CENTRUM PRE RODINU

ZLATÁ BAŇA – SIGORD

centrumsigord.sk, 0903 983 316 – 7

KURZ PRÍPRAVY NA MANŽELSTVO

V CENTRE PRE RODINU NA SIGORDE

12. - 15. JÚN 2025

VIAC INFORMÁCIÍ NA

WWW.PRIPRAVADOMANZELSTVA.SK

06. – 08.06. **Kurz Rúť** (Príspevok na kurz je 170 eur za manželský pár.)

12. – 15.06. **Kurz prípravy na manželstvo** (Viac informácií na www.pripravadomanzelstva.sk.)

bol mŕtvy, a ožil, bol stratený, a našiel sa.“ (Lk 15, 29 – 32) Skúsme sa naučiť byť ako Otec. Priniesť milosrdenstvo a pokánie namiesto obviňovania. To, samozrejme, nepôjde bez osobného vzťahu s Otcom, bez modlitby a duchovného rozlišovania.

V poslednom čase sa pri výchove veľa modlím. Zvlášť ak je niektoré dieťa zataté. Opýtam sa, či si môžem prisadnúť a niekoľko minút sa v tichosti pri ňom modlím. Veľakrát sa môj hnev zmení na slzy. A potom na radosť. Vtedy, keď Otec po tom, ako zmenil moje srdce, zmení aj srdce môjho syna či dcéry.

Napomínanie v Pánovi je dobrým slovom

Mnohí vnímajú napomínanie ako negatívum, ako niečo zlé. Ale napomínanie v Pánovi nie je zlé slovo: „Z vašich úst nech nevyjde nijaké zlé slovo, ale iba dobré, na potrebné budovanie, aby prinášalo milosť tým, čo počúvajú. Akákoľvek zatrpknutosť, hnev, rozhorčenie, krik a rúhanie aj každá iná zloba nech sú ďaleko od vás.“ (Ef 4, 29.31) Môžeme byť nahnevaní a prejsť emócie, ale našim cieľom je budovanie. A to sa deje cez slovo, ktoré prináša milosť. Treba si takisto uvedomiť, že „úder bičom vyvoláva sinku; úder jazyka až kosti láme“ (Sir 28, 21). Sú rodičia, ktorí odmietajú telesné tresty (výchovná

po zadku), ale svojim deťom spôsobujú modriny na duši. Či už slovom, ktoré im povedia (urážky, ponižovanie, provokovanie), alebo slovom, ktoré nepovedia (láska, nežnosť, uznanie, pochvala).

Napomínanie v Pánovi vychádza z Božieho slova

„Kristovo slovo nech vo vás bohato prebýva. Vo všetkej múdrosti sa navzájom poučajte a napomínajte.“ (Kol 3, 16) Pri výchove Božích detí nestačí ľudská múdrosť. „Celé Písmo je Bohom vnuknuté a užitočné na poučanie, na usvedčovanie, na nápravu a na výchovu v spravodlivosti.“ (2 Tim 3, 16) K Božej výchove patria Božie vnuknutia. Aby sme sa naučili vnímať a rozlišovať tie aktuálne, potrebujeme dôkladne poznať tie zapísané v Písme už po stáročia. Aby sme mohli povedať ako Ježiš: „Moje učenie nie je moje, ale toho, ktorý ma poslal.“ (Jn 7, 16) Ak nepoznáme Písmo, nepoznáme Krista. A potom vychováваме a napomíname podľa seba alebo podľa iných ľudí, ale nie podľa Krista, podľa evanjelia.

Dobrá výchova je prísna výchova. A súčasťou prísnej výchovy je napomínanie. Nie však hocijaké, ale napomínanie v Pánovi. Dobrá správa znie: „Dá sa to naučiť.“ Nabudúce si povieme veľmi konkrétne ako na to.

Príbehy poslušníka

Drevené údery

piše a kreslí Dada Kolesárová.

Ahoj, deti, zvuky, ktoré okolo nás zaznievajú, vytvárajú rôznu atmosféru a zanechávajú istý dojem. Keď sa oteplí a zasvieti slnko, prebudia sa vtáčky a začnú trilkovať pri našich oknách. To je balzam pre dušu. Podobne je to aj s kvalitnou hudbou alebo uspávkou, ktorú spieva mamka svojmu bábätku. No existujú aj nepríjemné, piskľavé, ostré, disharmonické, hrmotavé, dunivé zvuky. Vtedy si radšej zapchávame uši.

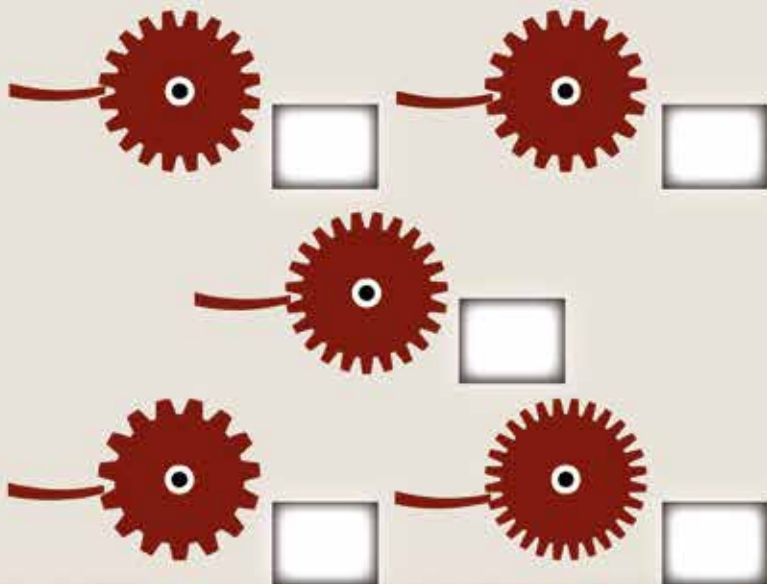

V chrámoch sú prítomné predmety, ktoré takisto vydávajú zvuky a dotvárajú modlitbovú atmosféru, napríklad kadidlo s roľničkami alebo zvony v chrámovej veži. Raz v roku, počas veľkonočného trojdňa, sa používajú v chrámoch aj drevené rapkáče alebo klopádlá. V tom čase nahrádzajú mohutný kovový hlas chrámových zvonov, ktoré utíchajú na Veľký štvrtok a znova sa prebudia pri východe slnka v Nedeľu Paschy.

Zuby

Najznámejšie ručné rapkáče, ktoré sa počas Veľkej noci používajú v chrámoch, sú vyrobené z bukového dreva. Skladajú sa z rúčky, hlavnej časti s dvoma jazyčkami a dvoch ozubených koliesok. Točením hlavice okolo rúčky sa roztočia aj kolieska, ktoré nadviňujú jazyčky. Keď jazyčky preskočia cez drevený zub na koliesku, buchnú o ďalší zub, čím sa docielu rapkavý zvuk. Okrem ručných existujú aj stolové, skrinkové, fúrikové a najväčšie sú vežové, ktoré majú okolo jedného metra.

Úloha: Spočítaj zuby na kolieskach. Dozvieš sa, koľko úderov dosiahneš na každom z rapkáčov, keď sa koliesko jedenkrát otočí okolo vlastnej osi.

Sprievod

Rapkáče a klepáče prešli dlhým vývojom, no základný princíp sa nezmenil. Predpokladá sa, že sa používali ešte pred zvonmi a možno aj v predkresťanskom období. Dnes sa rapkáče používajú na Veľkú noc. V byzantskom obrade ich zvuk sprevádza modlitby veľkej večierne na Veľký piatok, keď sa v sprievode prenáša do hrobu plaščenica s mŕtvym telom Krista.

Úloha: Správne usporiadaj slová tropára, ktorý sa spieva počas sprievodu.

tvoje ovinul voňavými masťami a uložil
ctihodný sňal ho čistým plátnom,
Jozef natrel z kríža do nového hrobu
prečisté telo

Pápež František upozorňuje, že „Carlo sa nechtyl do pasce. Videl, že mnohí mladí ľudia, ktorí chcú byť iní, stávajú sa rovnakými ako ostatní, lebo bežia za tým, čo im mocní tohto sveta vnucujú prostredníctvom mechanizmov konzumu a ohurovania. Nemôžu tak rozvíjať dary, ktoré im dal Pán, ani poskytnúť svetu svoje jedinečné osobné schopnosti, ktoré Boh zasial do každého z nich. Potom sa stáva, hovoril Carlo, že všetci sa rodia ako originály, ale mnohí zomierajú ako fotokópie. Nedopusť, aby sa to stalo aj tebe!

Nedopusť, aby ti ukradli nádej a radosť, aby ťa potom mohli použiť ako otroka svojich záujmov. Maj odvahu byť niečím viac, pretože to, kým si, je dôležitejšie ako čokoľvek iné. Nepotrebuješ vlastniť ani sa navonok niečím zdať. Môžeš sa stať tým, čím Boh, tvoj Stvoriteľ, vie, že si, ak si uvedomíš, že si povolaný na veľké veci. Vyzývaj Svätého Ducha a kráčaj s dôverou k veľkej méte: k svätosti. Takto nebudeš fotokópiou, budeš naplno sám sebou.

Preto si potrebuješ uvedomiť jednu základnú pravdu: byť mladým neznamená len vyhľadávať krátkotrvajúce pôžitky a povrchné úspechy. Ak roky tvojej mladosti majú viesť v tvojom živote k cieľu, musia byť časom veľkodušného darovania sa, úprimnej oddanosti a obiet, ktoré nás niečo stoja.“ (Richard Fučko)

Calob Oquendo / pexels.com

Dá sa cez umenie rozprávať s Bohom?

Umenie je všade. V zrkadle pri výbere outfitu. V slúchadlách. Vo výkladoch. Na múroch. Stenách kaviarní. Vizuálne značiek. Dizajne lavičiek. Fľaš. V účesoch. Šperkoch. Textoch piesní. Zápiskoch v denníku. Reklamných sloganoch. Umenie je to, čo nám na živote chutí.

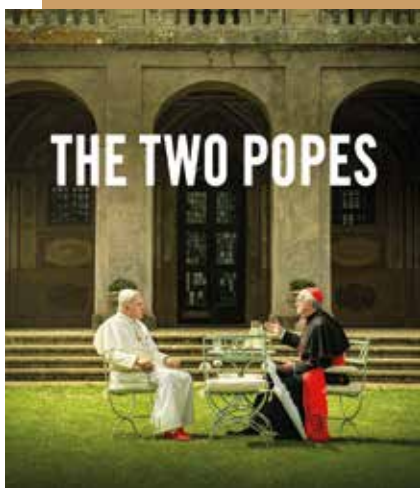
Umenie je všade okolo nás

Každý z nás túži vyjadriť, kým je. Čím sa líši od zvyšku planéty. Sú veci, ktoré vyjadríme slovom a nijako inak. A potom sú tie, ktoré k slovám potrebujú hudbu. Alebo farby,

tvary, obrazy. Niekde potrebujeme pohyb a tanec, aby sme pomenovali, čo chceme povedať svetu a Bohu o sebe. O tom, kým sme. A čo sa náštočivo prediera von.

Pozeral sa a videl

Nie každý môže navštevovať umeleckú školu. Ak aj túto skúsenosť má, často ide o technické vzdelávanie. V školách sa učí technika hry a spevu. Len máličko improvizácia. A už vôbec nie spôsob, ako cez umenie rozprávať svetu o sebe. Otec Peter Paľovčík pozeral (na mladých) a videl (ich

Dvaja pápeži

Dvaja duchovní vodcovia. Jeden súčasný, druhý budúci. Obaja stoja na čele Katolíckej cirkvi, no delia ich diametrálne odlišné pohľady na to, akým smerom by sa mala Kristova nevesta uberať. Kľúčovou otázkou je, či sa Cirkev dokáže meniť alebo si zachová svoj dogmatický charakter. A predstavujú múry zábranu alebo pevné steny každej stavby? Životopisná dráma *Dvaja pápeži* z roku 2019 sa skrže pápeža Benedikta XVI. a kardinála Bergoglia zaoberá otázkou novodobého

smerovania Cirkvi. Využíva osobné rozhovory na odzrkadlenie protichodných postojov Benedikta a Františka aj ich sprvu napätý vzťah, ktorý počas filmu prechádza evolúciou. Skvelé herecké výkony Anthonyho Hopkinsa a Jonathana Prycea, ako i humorné scény len podtrhujú autenticnosť a ľudskosť filmu. Po jeho zhladnutí zistíte, že svet vždy dostane takého pápeža, akého práve potrebuje. (Alexandra Matoláková)

Marek Novotný: Na krídlach chvály 3

Po viac ako osemnástich rokoch od vydania ostatného albumu dozrel čas, aby Marek Novotný nahral svoj tretí autorský album. Album *Na krídlach chvály 3* obsahuje štrnásť skladieb. Skladby majú byť povzbudením vo viere a v ťažkých časoch. Album má sviežo rockový nádych bez rušivých elektronických aranžmánov. Veľkou devízou je Markov spev, ktorého farba a charakter sú hlavnými prednosťami albumu. Na albume spolupracuje s viacerými speváčkmi, čo mu dodáva jedinečný nádych. Album si môžete vypočuť na známych streamovacích platformách. (Dominik Petrík)

túžbu). Túžbu hovoriť nielen slovami, ale aj hudbou, tancom, obrazom alebo aj všetkým naraz. Vyjadriť nielen svoju osobnosť, ale aj vzťah k Bohu a cez umenie komunikovať s ním. Modliť sa umením. Moderným umením. Súčasným jazykom. Presne na mieru všetkým *teen age* (ale aj starším). Vznikol tak hudobný kresťanský tábor *Hraj, spievaj, modli sa*, teda *HSM*.

Za oponou tábora

Počas týždňa sa deti pod vedením pedagógov košických konzervatórií a základných umeleckých škôl venujú nácviku piesní rôznych žánrov – od gospelu cez rock a pop až po kultové skladby z disneyoviek. Práve tu účastníci zažívajú pedagógov (zároveň aktívnych hudobníkov) aj v neformálnom prostredí. Usmernenia, skúsenosti, ale aj zážitky deťom posúvajú nadšene. Tábor *Hraj, spievaj, modli sa* nie je zameraný na výučbu hry na nových nástrojoch. Ide skôr o rozvoj už existujúceho talentu. Ideálnymi účastníkmi sú deti od 10 rokov, ktoré sa hudbe aktívne venujú či už na základnej umeleckej škole, alebo ako samoukovia. Dôležité je nadšenie a radosť z hudby, ktorú si prinášajú so sebou.

Prilepené zručnosti

Samozrejme, táborové dni nie sú len o hraní piesní. Zaužívanou tradíciou je záverečný koncert a spoločná modlitba pred jeho realizáciou. Je to akýsi tréning predkoncertného zhonu, ktorý budú

v reálnom živote zažívať. Tábor ich trénuje v psychickej odolnosti, organizačných zručnostiach. Ale v niečom je iný. Duchovné sprevádzanie a čas s Kristom nie sú len súčasťou programu. Situácie, keď čelíme organizačnému tlaku, overujú našu vieru. Motívy, či hráme a koncertujeme s Bohom a preňho. Aj preto duchovné aktivity vytvárajú špecifickú atmosféru, lebo nás učia umením sa modliť.

Keď hudba nestačí

O voľný čas a bezpečie detí sa stará tím skúsených a certifikovaných animátorov, ktorí zabezpečujú pestrý program. Nielen hudobný. Učia nás vidieť umenie všade okolo nás. Tvoríť slobodne. Radostne. Spolu. V tíme. Vnímať sa navzájom. Pocit spolupatričnosti však mizne vo chvíli, keď sa spustí hlasovanie za najlepšieho animátora (žartujeme).

Aj veľkí umelci nám fandia

Od začiatku svojej existencie privítal tábor viacerých hostí, ktorí svojou prítomnosťou podporili mladých hudobníkov. Patrili medzi nich Juraj Šoko Tabaček, Marcel Forgáč, Domi Haly, hudobná skupina Pohoda Live, Veronika Rabada, Ondrej Kandráč či Marián Čekovský, ktorý je záštitou tábora a stálicou záverečného koncertu.

Chceš prísť aj ty? Od 6. do 11. júla ťa tento rok čakáme v Herľanoch. (Valéria Juričková a Peter Paľovčík)

Znova a mnohokrát, ako sa začína jedna z ticho prednášaných modlitieb na svätej liturgii, treba poukazovať na to, akú krásu nám ponúka cirkevnoslovanský jazyk. Iste, nie je to vec, ktorá by bola sama osebe spasiteľná a najdôležitejšia v živote gréckokatolíka, ale vďaka spojeniu s rozjímaním a správnym porozumením prináša hlbšie vychutnávanie Božej krásy ukrytej v našej obradovej tradícii. Skutočná krása – tam chcem dnes miešať. Antickí Gréci poznali koncept kalokagatie, ktorá je spojením krásy a dobra, je to ideál ľudskej zrelosti, ku ktorému smerovala výchova a vzdelanie. A nedávno som si uvedomil, že cirkevnoslovančina má výstižný a oslovujúci preklad tohto gréckeho termínu, s ktorým sa dokonca stretáme aj v každej liturgii. Po slovensky sa v zaambónnej modlitbe modlíme za tých, čo milujú krásu Božieho domu, no cirkevnoslovanská pôvodina je tu širšia: *blahoľípije dómu tvojého*. V tejto zloženine sa skrýva nielen krása (*lípota*), ale aj dobro (*blaho*). Nie všetko je samozrejme možné preložiť do stopercentnej presnosti, ale práve uvažovanie o tom, čo opakované počúvame alebo sa modlíme pri liturgiách, nám pomáha prenikať bližšie k Božej dobrotivej nádhre. Boh chce prebývať v srdci človeka, a preto antický ideál kalokagatie nachádza v Kristovom zjavení nový rozmer: najväčšou krásou človeka je podoba s Bohom.

Majú zvieratá dušu? (Samuel)

Klasická scholastická teológia hovorí o duši ako o životnom princípe – všetko, čo žije, má dušu. Ale nie rovnakú – rastliny vegetatívnu, zvieratá zmyslovú a iba človek má dušu duchovnú, nesmrteľnú. KKC v bode 363 hovorí, že duša je duchovný princíp v človeku. Nevyjadruje sa o duši zvierat. A v bode 366 hovorí, každú dušu stvoril bezprostredne Boh pri počatí. To znamená, že ju nevytvorili rodičia, nie je nadstavbou hmoty a nezaniká pri smrti.

Moderná veda možno trochu znižuje rozdiel medzi zvieratom a človekom, čo sa týka biológie, pretože vidíme určité biologické príbuzenstvo. Ale je tu zásadný rozdiel presahujúci biológiu. A to je inteligencia. Žiadne zviera si nevie uvedomiť seba samého. Nerozpoznáva morálnu kvalitu svojho konania. Nevie povedať, či koná dobre alebo zle. Ani nemá túžbu po niečom, čo je nad rámec jeho prirodzených daností. To znamená, že zviera robí to, čo doň Boh vložil, ale nevie ísť poza jeho prirodzené danosti. Naopak, človek neustále túži po sebazdokonaľovaní. Stále hľadá krajšie a lepšie. Zvieratá vo svojom prirodzenom svete by večnosť alebo nevedeli spracovať, nedokázali by to. A tak ponechajme svet im a snažme sa o to, aby tento svet aj kvôli zvieratkám bol čo najlepší a v čo najlepšej kondícii. Ale ponechajme duši človeka alebo, lebo tam patrí. (Ondrej Chrvala)

Jakub Zerd Ziki / pexels.com

Robotník si zaslúži svoju mzdu

Existuje web s názvom *platy.sk*, na ktorom zamestnanec či živnostník môže vyplniť anonymný dotazník. Po výbere odvetvia povolania ešte určí mesto, v ktorom pracuje, aby web dokázal vyhodnotiť priemernú mzdu v danej lokalite. Tento nástroj umožňuje porovnávať zadarmo svoju mzdu s inými ľuďmi, samozrejme, v úplnej anonymite. Ponúka aj priemernú mzdu v danej profesii v okolitých krajinách. (Richard Fučko)

Pozvať k tvorbe Tvorcu

» Adriana MATOLÁKOVÁ; foto: Adriana Matoláková

Keď sa povie mozaika, možno si predstavíte lesklé farebné obrazce kdesi na stenách v Benátkach alebo Ravenne, a nebudete ďaleko od pravdy. Toto sofistikované umenie nazývali umením bohatých a viazalo sa na prímorské dopravné uzly, keďže práve more zabezpečovalo transkontinentálny obchod a sústredovalo vo svojej blízkosti ekonomiku krajiny i miestnu smotánku. Že sa objavilo aj pod Tatrami, je nemalá zásluha odvahy i dravosti otca Kamila Drába, štatutára a realizátora myšlienky vytvorenia ateliéru – pobočky talianskeho Centra Aletti – v Starej Ľubovni.

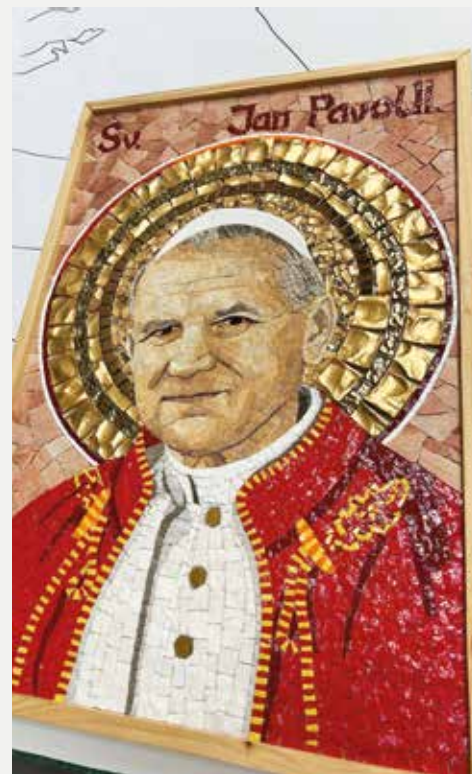
„Centro Aletti v Ríme sa venuje dvom rovinám – jednou je umelecká činnosť, tvorba mozaík a sadrového umenia, druhou nakladateľstvo a distribúcia teologických kníh, za ktorými stál prevažne kardinál Špidlík. Neskôr vznikla v Olomouci jeho pobočka, kde sa realizuje preklad, tlač a distribúcia literatúry. Vzhľadom na blízkosť českého a slovenského národa skrs-la myšlienka, že u nás by olomoucké centrum mohlo mať súrodencu – slovenské centrum, kde by vznikali mozaiky. Z tohto dôvodu sme začali študovať v talianskom Centre Aletti traja Slováci – jeden jezuitský kňaz, jeden kapucín a ja. Časom obaja

Na tejto mozaike Ľubovnianskeho hradu pracovala zamestnankyňa Centro Arte Jozefína Borbélyová asi dva mesiace.

kňazi odišli a ostal som tam sám. Popravde, považujem sa za človeka, ktorý sa tak ľahko nevzdáva a radšej to vyskúšam, akoby som mal umierať a trpieť tým, že som nič nespravil a zostal rojkom.“ Práve toto rozhodnutie bolo prvým zrnkom, z ktorého po rokoch vyrástlo Centro Arte v Starej Ľubovni. Dnes zabehnutý ateliér s pôsobivými vstupnými dverami na Ľubovnianskom námestí vyžaruje pokoj a nedáva ničím najavo, koľko odvahy i šťastia bolo treba na to, aby existoval. „Po dvoch rokoch štúdií som sa vracal z Ríma s tým, že v našej cirkvi, ledva vstávajúcej z popola po komunistických devastačných manévroch, nebude mať nik na to, aby vôbec pomyslel na mozaiku, nieto ešte ju chcel zrealizovať,“ priznáva otec Kamil. Rehoľa redemptoristov, ktorej bol členom, mu horlivosť pre mozaiky schválila, ale finančné prostriedky na základnú investíciu poskytnúť nevedela. „Odpoveď skrátka bola: môžeš to robiť, ale poraď si sám. Na zelenej lúke sa však veľa urobiť nedá.“ Mozaiky navyše na Slovensku nemali tradíciu a ani najväčší prorok by si netrúfol odhadnúť, aký osud ich môže v našom prostredí postretnúť. No ak je Božia vôľa naklonená a ľudská vytrvalosť dostatočná, dajú sa zrealizovať aj

tie najbláznivejšie plány. A stávajú sa zázraky.

Ten prvý, ktorý otec Kamil pragmaticky nazýva šťastím, bol telefonát od otca Štefanka, ktorý hľadal pre novopostavený chrám v Spišskej Novej Vsi, kde bol dekanom, mozaiky od Marka Rupnika a zároveň človeka, ktorý by poznal niekoho z Rupnikovho prostredia. Keď ho otec Kamil doslova šokoval informáciou, že je jeho žiakom a navyše má dosť odvahy, a nebojí sa, pustili sa do práce, ktorej výsledkom bola po dva a pol roku tvorby a montáže impozantná mozaika v Chráme Premenenia Pána v Spišskej Novej Vsi, jediná svojho druhu na Slovensku a doposiaľ rozmerovo najväčšia, akú otec Kamil vytvoril. Len samotná hlava Krista v scéne ukrižovania má tri metre, celé telo šesť a ďalšie dva metre kríž. „Tak ako pre Rupnika bola odrazovým mostíkom *Redemptoris Mater*, pre mňa sa stala odrazovým mostíkom Spišská Nová Ves,“ tvrdí a dodáva, že ako záujem o jeho mozaiky rástol a on musel načas opustiť klasickú kňazskú pastoračiu, a v obklopení svojich prvých nadšených pomocníkov deň noc v podkroví kláštora tvoril, skúšal Boha „provokovať“, aby mu ukázal, či toto je naozaj jeho vôľa. A odpovede prichádzali. „Nechcem

ich nazvať zázrakom, ale neboli to v žiadnom prípade maličkosti,“ konštatuje otec Kamil a uvádza príklad, ako potreboval na montáž dvanásť ľudí, štyria mu chýbali a nedalo sa s tým nič robiť. Nepomáhali telefonáty, návrhy, že ich niekto privezie, odvezie... Až deň pred termínom sa štyrom náhle zmenili plány a ráno mohli prísť vypomôcť.

Z Ríma sa otec Kamil vrátil s ideou vytvorenia podobného Centra Aletti u nás a tou ideou vytrvalo žil. „Hoci som z istého snívania vytriezvel, myslím si, že snami je človek bohatší. Ale umením života je snívať s nohami na zemi.“ Jeho pôdou pod nohami sa stalo miesto jeho dovtedajšieho pôsobenia, kde poznal ľudí, na ktorých sa mohol obrátiť, a tak v roku 2016 vzniklo v Starej Ľubovni občianske združenie Centro Arte, ktorému bol ustanovený za štatutára. Združenie sa v podstate stalo pobočkou rímskeho Centra Aletti a bratom toho olomouckého, no vyformovalo sa na samostatný subjekt. Slovom otca Kamila: „Názov nás neidentifikuje s Centrom Aletti, ale nesie v sebe taliansky návod.“ Budova, v ktorej sídli, bola školou, ktorá pätnásť rokov chátrala. Dnes v nej otec Kamil už päť rokov býva a okrem funkčného ateliéru má s ňou ďalšie plány – otvoriť tanečnú školu, kováčsku dielňu, zriadiť kaviareň, priestory na ubytovanie a mnoho iného, všetko pre potreby sekularizovaného sveta, ktorý dnes musí fungovať inak ako pred rokmi. „Poviem to priamo: ľudia v sekularizovanej dobe majú už plné zuby Cirkvi, takže toto by mala byť inštitúcia, ktorá má v tom najvznešejšom zmysle slova používať umenie, aby odovzdávala ľuďom hodnoty. Pretože ako hovorí kardinál Špidlík, všetko, čo je krásne, raz dovedie človeka k Bohu.“

Proces tvorby mozaiky má svoj štandardizovaný postup. Začína sa tým, že otec Kamil vycestuje na miesto, kde sa s klientom roztáča kolotoč debát, kým sa nedôjde ku konsenzu, ako má výsledný produkt vyzeráť. Myšlienkové pochody otec Kamil skicuje na papier a následne na obrovskom stole v ateliéri rozkresľuje v mierke jedna k jednej na veľké plochy papiera. V rámci internej diskusie sa so spolupracovníkmi dohod-

nú, v akom umeleckom móde a akej koloristike k mozaike pristúpia, či sa použije smalt, alebo prírodný materiál, prípadne kombinácia oboch. Práca sa odvíja i od toho, v akej výške bude mozaika umiestnená, z akej vzdialenosti ju bude divák vnímať. Papier s náčrtom sa prekryje fóliou a jednotlivé dieliky nanášajú špeciálnym lepidlom. Lepiace hmoty na mozaiku musia mať predpoklad, že vydržia veľmi dlhý čas a odolajú všetkým vonkajším vplyvom. Dnes už nie sú ich nepriateľom zmeny počasia, mráz, teplo, ale špina, ťažké kovy v ovzduší či agresívne kyslé dažde. Lepidlo i smalt dováža otec Kamil z Talianska a za ich kvalitu a tým i trvácnosť mozaík ručí. „Vezmite si, že je to ten istý smalt, čo vidíme v Benátkach od dvanásteho storočia, v Ravenne od deviateho, naše mozaiky teda vydržia veky.“ Pod mozaiku sa ešte kladie sieťka, no iba kvôli montáži a transportu, pretože lepidlo je natoľko silné, že sieťku nepotrebuje. Ak sa mozaika nevyrába ako obraz, lepí sa priamo na stenu, kde otec Kamil premieta skice cez meotar. Najdrahší materiál

Otca Kamila začali v Taliansku nazývať podľa rovnomenného filmu Don Camillo. Dnes prezývku používa ako umelecké meno. V pozadí nastrihané kúsky smaltu, pripravené na použitie.

V Centro Arte pracujú mozaikári za rozľahlým stolom v pokojnej, tichej a sústredenej atmosfére.

na výrobu mozaiky je 24-karátové zlato, o niečo lacnejší je smalt, čo je *de facto* materiál vyrobený zo skla a uvarený v kotloch, čím je stálofarebný a vydrží v nezmenenej podobe veky. Farebný odtieň sa na tých najcitlivejších elektronických váhach hneď pri varení presne naváži, takže každý odtieň – ktorých sú tisíce – je individuálne spracovaný a tým absolútne jedinečný. Tretím, najlacnejším, materiálom je prírodný kameň, ktorý dostať aj u nás v kamenárstvach, aj keď môže pochádzať trebárs z Číny či Južnej Ameriky. Kameň však neponúka pestrú farebnú škálu a aby sa stal atraktívnejším, potrebuje smalt, ktorý mu dodá farebnosť. „Našimi mozaikami,“ hovorí otec Kamil, „potrebujeme kŕmiť hlavu, teda odovzdávať nejakú kerygmu, ideologickú pravdu, ale aj kŕmiť srdce, teda podávať ju páčivo a lákavo. Kameň mám však rád, pretože – technicky povedané – za jeho výrobou stojí sám Boh a my ho do mozaík pridávame, aby sme do nich aj týmto spôsobom pozývali Tvorcu, nebeského Otca, Boha.“

A akým výzvam musia ešte mozaikári čeliť? Napríklad mozoľom na prstoch pri práci s kliešťami, občas mikroskopickej precíznosti na mozaikách či hľadaním decentného zobrazenia nahoty starozákonných biblických postáv. 😊

Pohľad na baziliku zvonka

Bazilika sv. Vavrinca vnútri

Potulky kalendárom

» Richard FUČKO, foto: Dávid Val'ko

Máj – Bazilika svätého Vavrinca za hradbami

Len pár krokov od ruchu Ríma, za niekdajšími Aurelianovými hradbami, sa rozprestiera jedna z najstarších rímskych bazilik – Bazilika sv. Vavrinca za hradbami (San Lorenzo fuori le Mura). Tento chrám je piatym zo siedmich pútnických chrámov Ríma a miestom spojených s hlbokým svedectvom kresťanskej lásky.

Bazilika stojí na mieste mučeníctva sv. Vavrinca, archidiakona Rímskej cirkvi, ktorý v roku 258 obetoval svoj život za Krista. Jeho hrob sa stal miestom veľkej úcty už v ranokresťanských časoch. Chrám spája prvotnú stavbu zo 4. storočia a neskoršiu baziliku zo 6. storočia, ktorú dal postaviť pápež Pelagius II. Počas stáročí

bol niekoľkokrát prestavaný, no zachoval si pôvodného ducha.

V krypte pod hlavným oltárom odpočívajú nielen sv. Vavrinec, ale aj sv. Štefan, prvý mučeník Cirkvi, ktorého relikvie boli prenesené z Jeruzalema. Ticho tohto miesta, presiaknuté modlitbou, pozýva k zamysleniu nad silou viery a svedectvom mučeníkov.

Bazilika vznikla spojením dvoch starších stavieb – pôvodného kostola cisára Konštantína a neskoršej baziliky pápeža Pelagias II. zo 6. storočia. V 13. storočí ju prestaval pápež Honorius III. Dnešná podoba v sebe spája architektonické štýly raného kresťanstva, stredoveku aj baroka,

no atmosféra ostáva hlboko modlitebná a asketická. Zachovala si svoj štýl aj cez čiastočné zničenie leteckým bombardovaním počas vojny. Žiaľ, veľká časť reliéfov, mozaík a fresiek bola počas tohto obdobia zničená. V átriu sa nachádzajú fresky z 11. storočia znázorňujúce život sv. Vavrinca.

Z architektonického hľadiska zaujme pôvodná mozaiková podlaha, nádherné cibórium a fresky zobrazujúce mučenícku smrť sv. Vavrinca. Pred bazilikou je na porfýrovom stĺpe socha mučeníka, ktorý drží rošt, na ktorom bol umučený. V neďalekom parku je bronzová socha pápeža Pia XII., ktorý sem prišiel medzi zbombardované obyvateľstvo v roku 1943, ešte pred ukončením vojny.

Jún – Bazilika svätého Kríža v Jeruzaleme – kúsok Svätej zeme v srdci Ríma

Medzi tichšími pokladmi Ríma sa ukrýva miesto, ktoré nesie mimoriadnu duchovnú váhu – Bazilika svätého Kríža v Jeruzaleme (Santa Croce in Gerusalemme). Postavená v 4. storočí cisárovnou svätou Helenou, matkou cisára Konštantína, je predposledným zo siedmich hlavných pútnických chrámov Večného mesta.

Čím je taká výnimočná? Svätá Helena po svojej púti do Svätej zeme priniesla do Ríma relikvie Kristovho umučenia, medzi nimi časti svätého Kríža, trň z koruny, kliniec z ukrižovania, ale aj nápis z kríža (*titulus*) s nápisom *Ježiš Nazaretský, kráľ židov* v hebrejčine, latinčine a gréčtine. Tieto relikvie sú dodnes uchovávané v kaplnke nazývanej Kaplnka relikvií. Je zaujímavé, že nápis je napísaný nielen po hebrejsky sprava doľava, ale aj v gréčtine a latinčine. To poukazuje na jeho orientálny pôvod. Jeho prevedenie zodpovedá zvykom z 1. a 2. storočia. V predsieni kaplnky sa nachádza relikviár s ostatkami pápeža Gregora Veľkého.

Medzi ďalšími významnými relikviami nájde pútnik priečne brvno zločincovho kríža, kamienky z Božieho hrobu, Jaskyne narodenia v Betleheme a stĺpu, pri ktorom Ježiša bičovali. Zvláštnou relikviou spájanou s Ukrižovaným je aj časť z kosti ukazováka, ktorým sa apoštol Tomáš dotkol vzkrieseného Ježiša.

Podľa tradície priniesla cisárovná Helena do Ríma aj zem zo Svätej zeme, priamo z Kalvárie, ktorou vysypali podlahu kaplnky, aby sa miesto stalo symbolicky súčasťou Jeruzalema – preto názov *in Gerusalemme*. Takto každý pútnik môže

prežiť tajomné prepojenie medzi Večným mestom a večným Jeruzalemom.

Bazilika má jednoduchú, no vznešenú stavbu. Z pôvodnej konštantínskej baziliky sa okrem stĺpov takmer nič nezachovalo, pretože bola priebežne od roku 1743 v prestavbe. Iba zvonica zostala v pôvodnej podobe z roku 1144. V rokoch 1561 až 2011 bol kostolom susedného, dnes už zrušeného opátstva cisterciánskych mníchov, ktorých estetická jednoduchosť výrazne ovplyvnila interiér baziliky.

V apside sa nachádza známa freska Nájdenie sv. Kríža v Jeruzaleme, pripisovaná Antoniozzovi Romanovi.

Bazilika je ľahko dostupná pešo z Lateránskej baziliky (asi 15 minút) alebo autobusom, či električkou (zastávka Piazza Santa Croce in Gerusalemme).

Nech aj pre nás, virtuálnych pútnikov, je Santa Croce miestom pokánia a vďaky, kde sa klačí pred Kristovým krížom nie zo strachu, ale z lásky. Lebo ako spievame v našich bohoslužobných textoch: „Tvojmu Krížu klaníme sa, Vládca, a tvoje sväté vzkriesenie oslavujeme.“

Relikvie svätého kríža

Pohľad na baziliku zvonka

V centre Savore Sigord hostili svetový kongres

» Valéria JURÍČKOVÁ; foto: Valéria Juríčková

Zakaždým, keď vstupujem do budovy Gréckokatolíckej rómskej misie Savore Sigord, hlavou mi prebleskne deň, keď sme s priateľmi stáli pri vchode zničenej budovy pred rekonštrukciou. „Akoby chcel v ponožkách vystúpiť na Mount Everest,“ skonštatoval ktosi výzvu, ktorá stála pred otcom Martinom Mekelom. Dnes sme hrdí, že v Cirkvi takéto moderné multifunkčné centrum máme. Práve v priestoroch Savore Sigord sa 25. – 27. apríla 2025 konal medzinárodný kongres CCIT, ktorý hostil delegátov zo štrnástich európskych krajín.

Čo sa skrýva za skratkou CCIT?

Ide o Medzinárodnú katolícku komisiu pre Rómov *Comite Catholique International pour les Tsiganes*, teda v skratke CCIT.

Sami o sebe hovoria, že sú priestorom na vzájomnú výmenu pastoračných a ľudských skúseností. Stretnutia CCIT sú veľmi praktické a plné konkrétnych výstupov, čo sme mohli vidieť aj počas víkendu na Sigorde.

Počiatky sú ako pečať, ktorú nejde zmyť

Charizma zakladateľov a kontext vzniku akéhokoľvek hnutia je ako semienko, ktoré ovplyvní kvalitu a chuť ovocia po celé generácie. Počiatky CCIT v sebe nesú naozaj silný dobový kontext – inšpiráciu Druhým vatikánskym koncilom. Keď sa 25. januára 1976 v Paríži stretlo deväť ľudí zo štyroch rôznych krajín, zrejme netušili, že sa rozšíria do ďalších krajín a vytvoria platformu na praktickú výmenu skúse-

ností vyše sto služobníkov pre Rómov z takmer dvadsiatich európskych krajín. Belgickí manželia Elisa a Léon Tambourovci a páter André Barthélemy už riadiacu štafetu odovzdali mladším, ale charizma praktickej reakcie na koncilové závery je stále hmatateľná.

Prečo sa členovia CCIT stretli v centre Savore Sigord

Ide o výročné stretnutie CCIT, ktoré sa zvyčajne koná vždy v inej krajine. Doteraz sa kongresy uskutočnili v sedemástich krajinách, z toho v ôsmich krajinách strednej a východnej Európy. V roku 2025 bolo hostiteľom Slovensko a priestory Gréckokatolíckej rómskej misie. Organizačne stretnutie za slovenskú stranu zabezpečoval páter salezián Marián Drahoš, ktorý je viceprezidentom CCIT.

Ak by ste čakali uzavretú jednoliatu komunitu, budete sklamaní

CCIT nie je uzavretá spoločnosť, združuje rôznych ľudí, Rómov, Sintov, kočovníkov, kňazov, rehoľníkov, laikov zo všetkých

kultúr a jazykov, ktorí sa zaviazali alebo sa chcú zaviazat k spoločnej ceste s Rómami. Napriek tejto rôznorodosti a otvorenosti nie je CCIT bez jasného ukotvenia. Je uznaná Dikastériom pre službu integrálnemu ľudskému rozvoju (*Dicastery for the Service of Integral Human Development*) a spolupracuje s biskupskými konferenciami a komisiami zodpovednými za pastoračiu Rómov.

Nie je to o jednom stretnutí

V každej službe je kľúčovou potreba zdieľania a vzájomnej opory. Platformou na celoročnú komunikáciu je okrem živie siete vzťahov aj časopis *Nový oheň* (*Nevi yag*). „Jeho cieľom je jednoduchým jazykom a konkrétnymi skúsenosťami prispieť k lepšiemu poznaniu rómskeho sveta a jeho spôsobu života...“ *Nevi Yag* vychádza v angličtine, francúzštine, nemčine, portugálčine, slovenčine a taliančine a je zverejnený na webe CCIT

O čom bol kongres v tomto roku?

Stretnutie v Jubilejnom roku 2025 sa nieslo v duchu ohlasovania nádeje. Nosnú prednášku s názvom *Nádej nesklame* predniesol otec Adam Kieltik z Vyššieho inštitútu náboženských vied v Miláne. Tému zasadil do kontextu strachov a ohrození, ktorým čelíme: 1) rozvoj technológií, nadradenie techniky etike, 2) pandémie a strach o zdravie, 3) vojna a svetové trhy, 4) zem a ekologické výzvy.

Ohrozenia a strachy, ktorým čelíme

Rýchlosť technického rozvoja nás presahuje a vytvára obavy, že nebudeme schopní držať tempo, že zoči-voči technickej presnosti budeme vyzerat hlúpo s našimi ľudskými nedokonalosťami a že argument viery nebude akceptovaný pri argumentoch rozumu a vedy. Pandémia nás upriamila na seba a spôsobila mnoho strachov o zdravie, psychické problémy a strach z bezmocnosti voči niečomu, čo nás ohrozuje a presahuje. Vojnové konflikty a ich blízkosť našim domovom nielenže zväčšujú obavy o budúcnosť a pocit bezmocnosti, ale odhaľujú zvrátenosť ekonomiky, ktorá vojnu premieňa na biznis. A hoci sme mnohí považovali ekologické témy za okrajové, dnes už cítime klimatické problémy veľmi reálne v našej každodennosti. Nejde len o diskomfort, ale aj vplyv na úrodu, pracovný trh, rastúcu chudobu a zraniteľnosť ľudí na okraji spoločnosti.

Nádej je konkrétna

Tento apokalyptický obraz dnešného sveta vyvažuje A. Kieltik nádejou. Tú neponúka ako idealistický koncept niečoho nereálneho. „Kresťan má byť človekom nádeje,“ zdôrazňuje slová pápeža Františka. Nádej spočíva v tom, ako žijeme svoje vzťahy, ako si vzájomne slúžime. Spočíva v istote poznania, kto je Boh. Máme „dôveru v to, že Boh je tu s nami a koná“.

Nádej podľa Adama Kieltika spočíva aj v rozvoji dialógu. Akomkoľvek dialógu, ktorý ide zo srdca, ktoré chce počúvať a vnímať toho druhého. Z dialógu sa rodí konkrétna pomoc a silný vzťah, ktorý prekoná každú beznádej.

Sprievodný program

Nenahraditeľnou časťou stretnutí CCIT je práca v skupinkách o konkrétnych situáciách pastoračnej praxe, neformálne rozhovory, večerné spoločenské stretnutia, ale najmä čas spoločnej modlitby. Cítili sme to každým dňom. Videli to v malých detailoch, ako sa oddelené skupinky zrazu premiešali, stoličky posúvali smerom k sebe, ľudia sa viac usmievali a počiatocné rozpačité obzeranie vystriedali priateľské gestá.

Nedeľné liturgické slávenie bolo skutočným vyvrcholením stretnutia CCIT. „Ak Róm uverí v Boha, Boha aj miluje,“ povedal otec Marián Drahoš v nedeľnej kázni, v ktorej poukázal na to, že spoločnosť vníma Rómov ako „národ záhrobia“, s ktorým sa neráta vo svete živých. Lenže vzkriesený Kristus má moc zmeniť túto mentalitu na kultúru vzájomnej úcty a spoločnosti.

Eparchia sv. Jozafáta v Parme

Stretnutie východných biskupov z USA

USA ■ 17. – 19. marca sa v St. Louis konalo každoročné jaré stretnutie východných katolíckych cirkví v Spojených štátoch (ECA). Stretnutie hostil biskup Elias Zaidan z maronitskej eparchie v ich pastoračnom centre pri katedrále. Okrem administratív na stretnutí riešili témy spoločného záujmu. Daniel Dozier, riaditeľ východných eparchiálnych riaditeľov pre náboženské vzdelávanie (ECED) informoval o aktivitách ECED v uplynulom roku a o novej iniciatíve zahŕňajúcej partnerstvo s Katechetickým inštitútom Františkánskej univerzity v Steubenville v Ohio. ECED je vydavateľstvom východných cirkví, ktoré tlačí a distribuuje náboženskú a katechetickú literatúru pre farnosti. Kevin Day, riaditeľ Katolíckych domácich misií (CHM), a Ken Ong, grantový špecialista, hovorili biskupom o nových a prebiehajúcich iniciatívach na podporu farností. CHM je grantová agentúra Konferencie katolíckych biskupov USA (USCCB), ktorá ponúka finančnú podporu menším diecézám a eparchiám v USA.

Východné cirkvi boli prijemcami významnej finančnej podpory. Tony Massad, maronitský kňaz z Youngstownu v štáte Ohio, hovoril o novej iniciatíve pre mládež s názvom Žijeme v Kristovi. Na jeseň sa plánuje konferencia v Parme pre koordinátorov mládeže. Biskup Daniel Flores, zástupca USCCB pri Generálnom sekretariáte pápežskej synody o synodalite, sa prostredníctvom internetu pripojil k biskupom na tému plodného vzťahu medzi východnými cirkvami a latinskou cirkvou. Biskupi sa venovali aj nedávnym zmenám v zahraničnej a domácej politike USA, ktoré ovplyvnili poskytovanie katolíckych sociálnych služieb na pomoc migrantom. Rozobrali aj správy z vlasti cirkví. Biskupi zhodnotili prácu vo výboroch a podvýboroch USCCB. Dvaja pôsobia ako predsedovia výborov USCCB. Biskupi Gregory Mansour a Elias Zaidan predstavili históriu, spiritualitu a súčasnosť Maronitskej cirkvi v Libanone a v Spojených štátoch. (Eparchia sv. Jozafáta v Parme)

Michal Pavliško

Blahoslavený Gojdič v Budapešti

BUDAPEŠŤ ■ Vo františkánskom kostole v Budapešti sa 21. marca konala inštalácia relikvie blahoslaveného biskupa P. P. Gojdiča. Každý rok v období Veľkého pôstu sa veriaci z okolia Budapešti schádzajú v tomto chráme, aby spolu so svojim metropolitom, vladkom Filipom Kocsisom slávili Službu vopred posvätených darov. Tento rok bol výnimočný v tom, že medzi veriacich zavítal vladka Jonáš Maxim a na želanie otcov františkánov priniesol relikviu vladky Pavla Gojdiča. Pred slávením sa veriacim prihovoral Janka György, ktorý vo svojej katechéze priblížil život, dielo a mučenie vladky Pavla. Vladka Jonáš v homílii poukázal na obraz holubice, ktorá v mračnách záplavy priniesla zelenú ratolesť ako znamenie nového života: „Život každého mučeníka je ako let holubice, nevie, kam letí a ako dlho potrvá jej let, ale s očami upretými na Krista prekoná aj tie najtemnejšie mračná.“ V závere bohoslužby boli relikvie vladky Pavla Gojdiča spolu s relikviami ďalších mučeníkov 20. storočia uložené v bočnej Kaplnke Matky Božej, ktorá sa nachádza po ľavej strane pri vstupe do chrámu. (Michal Pavliško)

SÝRIA ■ Detský fond OSN (UNICEF) varuje, že situácia v Sýrii naďalej patrí medzi najničivejšie humanitárne krízy na svete. Správa z 18. marca poukazuje na dramatický rozsah utrpenia v krajine. Až 16,7 milióna ľudí vrátane 7,5 milióna detí je v núdzi, pričom 7,4 milióna obyvateľov zostáva vnútorne vysídlených. Viac ako 7,5 milióna detí potrebuje pomoc, pričom mnohé trpia psychosociálnym stresom. Nedostatok zdravotnej starostlivosti spôsobuje, že 500 000 detí je podvyživených. Okrem toho takmer 2,5 milióna detí nechodí do školy a tretina škôl je zničená alebo poškodená. Prístup k základným službám, ako sú voda, hygiena a zdravotná starostlivosť, zostáva nedostatočný. UNICEF vyzýva medzinárodné spoločenstvo, aby urýchlene zasiahlo a pomohlo obyvateľom Sýrie. (Vatican News)

VATIKÁN ■ Pri príležitosti výnimočného 1 700. jubilea prvého ekumenického koncilu v dejinách Cirkvi zverejnila Medzinárodná teologická komisia dokument s názvom *Ježiš Kristus, Syn Boží, Spasiteľ*. Text pripomína teologický a duchovný význam Nicejského koncilu z roku 325 a ponúka aktuálny pohľad na jeho odkaz pre evanjelizáciu, vieru i synodálnu cestu Cirkvi v súčasnosti. Prezentácia dokumentu sa uskutoční 20. mája na Pápežskej univerzite Urbaniana v Ríme. (Vatican News)

JERUZALEM ■ V Jeruzaleme vznikla nová ekumenická iniciatíva, ktorá si kladie za cieľ podporovať spravodlivý mier a rovnosť medzi Izraelčanmi a Palestínčanmi. Think tank nazvaný *Hlas z Jeruzalema pre spravodlivosť* bol vytvorený pod vedením otca Davida Neuhausa, jezuitu židovského pôvodu a biblistu, ktorý pôsobí v Izraeli a Palestíne. Iniciatíva spája predovšetkým mladých palestínskych kresťanov pod vedením osobností, ako sú emeritný luteránsky biskup Munib Younan a emeritný patriarchálny biskup Michel Sabbah. Otec Neuhaus vysvetlil, že skupina chce byť svedectvom kresťanského povolania v zemi svätých a sústrediť sa na aktívnu podporu spravodlivého pokoja. (E-kai)

ISTANBUL ■ Takmer 1 500 rokov stará kupola Hagia Sofie v Istanbuli prechádza komplexnou obnovou. Podľa informácií, ktoré poskytol turecký vládny informačný úrad, sa v rámci obnovy zvýši jej štrukturálna pevnosť, aby bola zabezpečená proti zemetraseniam. Obnovovacie práce sa budú vykonávať zvonka a mozaiky vnútri kupoly nebudú poškodené, uviedol profesor Ali Gülec, člen vedeckej rady pre obnovu Hagie Sofie. Počas obnovy bude budova naďalej otvorená pre verejnosť. Hagia Sofia bola postavená v roku 537 ako najväčší chrám kresťanstva. Po dobytí Konštantínopola Osmanmi v roku 1453 bola premenená na mešitu. Po vzniku Tureckej republiky ju v roku 1935 vyhlásili za múzeum. (Kathpress)

Kathpress

Nová misia pre gréckokatolíkov

VIEDŇ ■ Kardinál Christoph Schönborn, ordinár východných katolíckych cirkví v Rakúsku, dekrétom s účinnosťou od 25. marca 2025 zriadil pastoračnú službu pre gréckokatolíkov zo Slovenska žijúcich na území Viedenskej arcidiecézy. Kardinál po dohode s apoštolským administrátorom Viedenskej arcidiecézy Josefom Grünwidlom a s košickým eparchiálnym biskupom, arcibiskupom Cyrilom Vasiľom vymenoval otca Juraja Tereka za duchovného správcu novej misie.

Pastoračná misia pre gréckokatolíkov zo Slovenska má svoje sídlo na ulici Postgasse 8, pri Chráme sv. Barbory v centre Viedne a má cirkevnoprávnu subjektivitu. Jej územná pôsobnosť zahŕňa územie celej Viedenskej arcidiecézy a je vyňatá z pôsobnosti centrálnnej Farnosti svätej Barbory, ktorú spravujú ukrajinskí gréckokatolíci. Podľa slov vладыky Milana Lacha, ktorý je apoštolským vizitátorom pre slovenských gréckokatolíkov v zahraničí, ide o významný medzník v pastoračii slovenských gréckokatolíkov v Rakúsku. Pri príležitosti zriadenia misie vладыka Milan Lach predsedal sv. liturgii v Chráme sv. Barbory vo Viedni vo štvrtok 27. marca. (Stano Gábor)

UCC

Ekumenická krížová cesta

KYJEV ■ V centre vojnou zmietaného Kyjeva sa 11. apríla konala ekumenická krížová cesta za zajatcov a za návrat mieru na Ukrajinu. Modlitby pred Katedrálou sv. Sofie viedol apoštolský nuncius na Ukrajine arcibiskup Visvaldas Kulbokas. Zúčastnili sa na nich bývalí vojnoví zajatci, vojnoví veteráni s amputáciami, pozostalí a príbuzní nezvestných, ako aj veriaci rôznych kresťanských vyznaní – gréckokatolíci, rímskokatolíci, pravoslávni a protestanti. Podujatie pripravilo Medzinárodné ženské hnutie za rodinné hodnoty. Každé zastavenie krížovej cesty čítali ľudia, ktorí osobne zažili utrpenie podobné Kristovmu. Podľa arcibiskupa Kulbokasa bolo slávenie nesmierne silné – ľudia sa modlili v slzách a spájali svoje utrpenie s utrpením Krista, čím sa ich bolesť premieňala na modlitbu za mier a útechu pre rodiny. (Vatican News)

Nové nálezy v Izraeli

JERUZALEM ■ Archeologické vykopávky v areáli Chrámu Božieho hrobu v Jeruzaleme priniesli nové nálezy, ktoré potvrdzujú biblické svedectvá. Tím archeológov z rímskej univerzity Sapienza objavil botanické pozostatky pestovaných rastlín datovaných do jari roku 33 po Kristovi, čo zodpovedá obdobiu Ježišovej smrti. Tieto nálezy boli nájdené v oblasti medzi miestom ukrižovania na Kalvárii a neďalekým hrobom, čo sa zhoduje s veršom z Jánovho evanjelia: „Na mieste, kde bol ukrižovaný, bola záhrada...“ (Jn 19, 41). Vedúca archeologického tímu Francesca Romana Stasollová uviedla, že tento objav nie je len interpretáciou Písma, ale reálnym vstupom do jeho histórie. „Objavenie stôp obhospodarovanej pôdy medzi ukrižovaním a hrobom nie je náhoda. Je to archeológia, ktorá hovorí jazykom viery,“ povedala. Okrem toho boli objavené aj starobylé mramorové hrobky, ktoré by mohli súvisieť s Jozefom z Arimatey, ktorý podľa evanjelií dal Ježišovi svoj vlastný hrob. Výskum stále pokračuje a vedci sa zameriavajú na analýzu materiálov ako malta, mramor a geologické zložky, aby určili pôvod a autenticitu nálezov. Projekt sa realizuje v rámci spolupráce troch hlavných kresťanských denominácií – rímskokatolíckej, gréckeho pravoslávia a Arménskej apoštolskej cirkvi. Chrám Božieho hrobu tak naďalej zostáva miestom, kde sa stretáva viera s históriou a kde možno spoznať hĺbku ľudského hľadania a Božieho tajomstva. (Zenit)

Lukáš Kolcun

Odovzdanie ikony

ČIRČ ■ V nedeľu 16. marca sa udial významný moment v duchovnom živote veriacich farnosti Čirč. Vladyka Jonáš slávnostne odovzdal farnosti, ktorá je aj archieparchiálnym pútnickým miestom, ikonu Presvätej Bohorodičky, ktorá nesie názov *Nevädnući kvet*.

Slávnosť sa začala sprievodom s ikonou od fary do chrámu, počas ktorého sa veriaci v modlitbách obracali na Presväť Bohorodičku s pokorou a vďačnosťou. Po príchode do chrámu nasledovalo posvätenie ikony vladykom Jonášom a slávnostná svätá liturgia.

Vladyka vo svojej homílii hovoril aj o udalostiach údajných zjavení, ktoré sa odohrali v Čirči, a poukázal na túžbu miestnych veriacich mať mariánsku horu a „čudotvornú“ ikonu Božej Matky, aby ju mohli osobnejšie uctievať. Vladyka ďalej zdôraznil, že Cirkev si skrze ikonu uctieva Bohorodičku ako tú, ktorá dáva život, preto aj nesie názov *Nevädnući kvet*. Božia Matka je tá, ktorá môže priniesť život tam, kde je smrť, nádej tam, kde je beznádej. Je kvetom, ktorý nikdy nemôže zvädnúť, pretože je stále postavená nohami v prameni živej vody, v Kristovi. Vladyka poukázal aj na to, že veriaci z Čirča majú skúsenosť s prijatím viery od predkov a tým majú aj zodpovednosť odovzdať túto vieru ďalším pokoleniam, a priviesť svoje deti k Božej Matke. V závere homílie vladyka povzbudil veriacich, aby prichádzali k tejto ikone, prosili ju o milosť, ktoré môže dať, a aby bola Božia Matka prítomná cez nich všade, kam pôjdu.

Po skončení svätej liturgie, počas modlitby Akatistu k Presvätej Bohorodičke, si veriaci bozkom uctili novoposvätenú ikonu.

Slávnostné odovzdanie ikony bolo pre farnosť Čirč dňom plným duchovnej radosti a posilnenia viery. Veriaci si odniesli nielen vzácny duchovný dar, ale aj povzbudenie k hlbšej modlitbe a oddanosti Presvätej Bohorodičke. (Sláva Vargová)

Nová presbyterská rada

PREŠOV ■ Na Arcibiskupskom úrade v Prešove sa vo štvrtok 20. marca 2025 prvýkrát slávnostne stretla novozvolená presbyterská rada Prešovskej archieparchie. Vladyka Jonáš v arcibiskupskej kaplnke privítal všetkých jej členov a po spoločnej modlitbe nasledovala slávnostná prisaha jej novostanovených členov. Samotné zasadnutie presbyterskej rady prebiehalo v duchu otvorenosti, zdieľania sa a hľadania riešení na aktuálne potreby našej cirkvi. Na obed sa celá rada spolu s vladykom Jonášom pomodlila s veriacimi v Katedrále sv. Jána Krstiteľa spoločnú modlitbu šiestej hodinky a obednice. Po spoločnom obede zasadnutie rady pokračovalo do neskorých popoludňajších hodín. Do presbyterskej rady Prešovskej archieparchie boli vladykom Jonášom Maximom, prešovským arcibiskupom metropolitom, k 12. decembru 2024 na obdobie piatich rokov vymenovaní noví členovia. Podľa kánonu 266 CCEO sú niektorí členovia rady volení všetkými kňazmi z jednotlivých protopresbyterátov, u niektorých vyplýva členstvo z ich funkcie, ktorú zastávajú, a ostatných členov po zvážení dopĺňa miestny hierarcha. Zoznam všetkých členov presbyterskej rady Prešovskej archieparchie je uvedený aj na internetovej stránke arcibiskupstva. (Michal Leščišin)

Silvia Horváthová

Rodič – posol Lásky

TREBIŠOV ■ V priestoroch Cirkevnej strednej odbornej školy sv. Jozafáta v Trebišove prebehol 8. marca prvý seminár zo série *Rodič – posol Lásky* s názvom *Identita*. Priniesol hlboké zamyslenia nad tým, kto rodič je, ako sa jeho identita formuje v rodine, v spoločnosti a vo vzťahu s Bohom. Tridsiatka účastníkov rôznych povolání – rodičia, učitelia, vychovávatelia, psychológovia, lekári, katechéti, kňazi – sa stretla, aby viac porozumela vývoju identity a sexuality u detí. Prednášajúca Renáta Ocilková sa venovala najmä témam identity muža a ženy, kríze identity, komunikácii medzi dospelým a dieťaťom o sexualite, intimite, ako aj tomu, ako podporiť seba prijatie a zdravé vzťahy u detí a mladých ľudí. Účastníkom poskytla vedecké a odborné informácie aj svedectvá mladých ľudí, ktorí krízou identity prešli. V druhej časti seminára sa prítomným prihovorela Silvia Horváthová, ktorá vo svojej prednáške vyzdvihla potrebu poznania a žitia identity Božieho dieťaťa. Vo svojom svedectve a opierajúc sa o pravdy zo Svätého písma a Katechizmu Katolíckej cirkvi povzbudila účastníkov k tomu, aby svoju identitu postavili na pevnom základe sviatosti krstu, Božej lásky a pravdy. Práve toto vedomie dáva človeku vnútornú stabilitu, správne smerovanie a pravú hodnotu. Seminár zakončili v kaplnke školy spoločnou modlitbou. Všetci odchádzali povzbudení k prehĺbeniu svojho seba poznania a pomáhaniu pri hľadaní identity u detí, ktoré sú im zverené. (Silvia Horváthová)

Andrej Belovežčík

Spoločná krížová cesta nádeje

STROPKOV ■ 22. marca večer gréckokatolícki veriaci v Stropkove mali spoločnú krížovú cestu mestom. Začala sa v Chráme blahoslaveného biskupa Hopka Veľkopôstnym molebenom, ktorý viedol otec Mário, potom nasledovalo prvé zastavenie. Traja kňazi vyniesli misijný kríž k druhému zastaveniu pri nemocnici. Zastavenia si rozdelili dve farnosti v meste, predčítaval ich kňaz a veriaci čítali zamyslenia. Bola to krížová cesta od biskupa Jozefa Halčka z roku 2019. Mnohých oslovili jej aktuálne myšlienky a príklady. Putovali mestom a modlitebne vydali svedectvo o viere. Krížová cesta smerovala k jubilejnému chrámu redemptoristov. Na konci dekan Slavomír Tarasovič predniesol modlitbu s relikviami svätého Kríža nad zástupom veriacich. Správca farnosti Metod Lukačik CSsR poďakoval za prvú spoločnú krížovú cestu oboch farností. Vyvrcholením bola svätá liturgia, ktorej predsedal vладыka Milan Chatur CSsR. V kázni poukázal na krížovú cestu človeka, lebo každý v živote stretáva kríž. (Metod Lukačik CSsR)

Janka Eliášová

Ženské stretnutie

SIGORD ■ 22. marca v centre Savore Sigord sa konal už druhý ročník ženskej konferencie *Hlbina* pod záštitou spoločenských Skala rodín a Dvaja – traja v Kristovi v duchu témy Nájdená. Hlavnými organizátorkami boli Iveta Marčáková a Katarína Kurtyová, duchovnými sprievodcami otec Ján Marčák a otec František Sochovič. Pohľad žien bol upriamený na to, akú hodnotu každej žene dáva Boží pohľad a nie pokrútené vlastné názory či názory iných pochádzajúce z porovnávaní a súdov. Ďalšou témou prednášky bolo všetko to, čo bráni rastu, odkláňa od správnej cesty, a povzbudenie do života v slobode s Ježišom. Osobný čas „nájdenia“ mohli účastníčky stráviť v záhrade oddychu pripomínajúcej raj, kde sa mohla ženská duša ľahšie ponoriť do spontánnej modlitby, v obyčajke svedectiev, v ktorej sa mohli povzbudiť svedectvami troch žien, ktoré odkryli svoje vlastné kľukaté cesty k slobode Božích dcér. Počas konferencie bol priestor na rozhovory pri káve, na obdarovanie sa v obchodíku s hand made výrobkami, knihami aj v malom secondhande oblečenia a doplnkov. Bol to čas vzájomného prijatia, budovania sesterstva, čas slávenia svätej liturgie a spoločnej aj individuálnej modlitby pred eucharistickým Kristom. (Mária Bajusová)

GKS v Preše

Nižšie svätenia

PREŠOV ■ 25. marca, vo sviatok Zvestovania Presvätej Bohorodičky, udelil v Katedrále sv. Jána Krstiteľa v Prešove vладыka Jonáš nižšie svätenia šiestim seminaristom. František Barkóci, Tobiáš Maňko a František Onderko prijali nižšie svätenie – postrizenie. Následne vладыka ustanovil troch nových poddiakonov – Róberta Baľa, Kristiána Čintalu a Rastislava Daňa. Samotný obrad poddiakonátu a postrizenia sa udial ešte pred začiatkom večierne s liturgiou. Nižšie svätenie – postrizenie – umožňuje bohoslovcovi vykonávať úkony spojené so službou čitateľa. Prijatím tohto svätenia je postrizenec včlenený medzi klerus eparchie, čím sa stáva klerikom. Úlohou poddiakonov je slúžiť v chráme, a to priamo vo svätyni, do ktorej boli uvedení.

Vладыka Jonáš vo svojej homílii povzbudil novosvätencov i všetkých prítomných, aby aj napriek búrkam, ktoré sa odohrávajú v ich živote, zostali verní Bohu a službe blížnym. Za vzor použil práve presvätú Bohorodičku, ktorá sa dala celá do služieb Boha a prijala jeho Syna do svojho života. V závere slávnosti vладыka vyzval všetkých prítomných, aby sa utiekali pod ochranu presvätej Bohorodičky, a následne spoločne zaspievali *Pod tvoju milosť*. (Kristián Čintala)

Adriana Katreňák

Duchovná obnova

LUTINA ■ 27. – 30. marca 2025 sa v pútnickom centre v Lutine uskutočnila duchovná obnova, ktorá priniesla jedinečnú príležitosť pre mladých ľudí stráviť čas mimo každodenného priestoru. Pri modlitbe a duchovnom slove mohli tak prehĺbiť svoj vzťah s Bohom. Pod vedením otca Pantelejmona, studitu, a diakona otca Pimena, studitu, sa 29 účastníkov ponorilo do víkendú plného modlitby a prednášok. Duchovná obnova sa niesla v téme: *Ja som vinič*. Program bol zorganizovaný tak, aby účastníkom umožnil prežiť duchovný čas venovaný aj obdobiu Veľkého pôstu.

Po prvýkrát sa k mládeži z košickej komunity ukrajinských veriacich pridala aj mládež z Trnavy a Nitry. Zúčastnených prišiel pozdraviť a povzbudiť otec Miroslav Medviď, správca ukrajinskej komunity v Košiciach, a otec Ihor Marusyn, správca ukrajinskej komunity v Bratislave. Záverom celého víkendú bola svätá liturgia o 11.00 h, ktorú slávil otec Pavol Dancák ml. a otec Pantelejmon Gerbery. Službená bola striedavo v slovenskom a ukrajinskom jazyku. Poďakovanie patrí aj duchovnému správcovi v Lutine otcovi Petrovi Ilkovi za jeho pomoc pri organizácii. (sr. Alžbeta SNPM)

Archív konferencie

Medzinárodná konferencia

POPRADE ■ 28. – 29. marca sa v Poprade uskutočnila prvá medzinárodná konferencia svojho druhu na Slovensku pod názvom *Kríza identity muža a ženy*. Viac ako tristo účastníkov si vypočulo odborné informácie z biológie a psychológie človeka, ako aj osobné svedectvá a príspevky dvadsiatich rečníkov a odborníkov zo siedmich krajín sveta. Prednášky striedali panelové diskusie a workshopy a účastníci si tak mohli odniesť domov obrovské množstvo informácií i duchovných podnetov na sprevádzanie ľudí, ktorí pre prežívanie krízy identity pociťujú homosexuálne či transsexuálne pocity. „Ako človek, ktorý prešiel ťažkým detstvom vrátane zneužívania a násilia a ktorý vo svojich štyridsiatich rokoch prešiel tranzíciou a o sedem rokov neskôr detranzíciou, chodím po svete a vysvetľujem, aby sa psychiatri mladým ľuďom s ťažkým detstvom venovali po terapeutickú stránku a neuistovali ich v transsexuálnych pocitoch,“ povedal Walt Heyer (USA) z projektu sexchangeregret.com. Konferenciu otvoril vладыka Cyril Vasil', ktorý priblížil stanovisko Katolíckej cirkvi k otázkam homosexuality a transexuality. Zástupca Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania biskup Mihoč odprezentoval dôležité body z biblicko-teologického stanoviska ECAV na Slovensku k otázkam sexuality, rodiny a manželstva. Generálny biskup ECAV Ivan El'ko sa prítomným prihovril formou videopozdravu. V závere konferencie boli odprezentované organizácie, ktoré pomáhajú ľuďom, ktorí o to majú záujem, v oblasti psychológie, poradenstva, terapie, prijatia, sexuality, identity, pornografie, sebarozvoja a práce s mladými ľuďmi. (Renáta Ocilková)

Kajúca iniciatíva

KOŠICE ■ V piatok 28. marca prebehla celosvetová kajúca iniciatíva *Dvadsaťštyri hodín pre Pána*. Do akcie sa zapojili aj veriaci z gréckokatolíckej farnosti Košice-Sever. Farský chrám s komunitno-pastoračným centrom na košickom sídlisku Podhradová bol prístupný pre ľudí na prehĺbenie vzťahu s Pánom prostredníctvom ticha, modlitby a pokánia. Veriaci sa so svojim farárom stretli v chráme na modlitbe tretej hodinky. O šestnástej sa zišli na modlitbu deviatej hodinky a pokračovali modlitbou bolestného ruženca. Duchovné aktivity pokračovali Liturgiou vopred posvätených darov, ktorej predsedal Marko Durlák, protosynkel Prešovskej archieparchie. Na liturgii bol Martin Mráz, protosynkel Košickej eparchie, ako aj miestny správca farnosti Tomáš Miňo. Po liturgii sa ľudia stretli pri občerstvení. O devätnástej hodine pokračovali v modlitbe krížovej cesty, ktorú viedli mladí z gréckokatolíckeho pastoračného centra. Chrám bol prístupný na modlitbu do sobotného rána. Pokračovali svätou liturgiou za zosnulých. Iniciatívu zakončili spoločnými raňajkami. (TSKE)

Animavíkend

DVORIANKY ■ 28. až 30. marca sa uskutočnil ôsmy a zároveň predposledný Animavíkend v Dvoriankach, ktorý sa zamerával na intenzívne témy duchovného sprevádzania, duchovného boja, prezentačných zručností a modlitby. Pod vedením lektorov, ako boli otec Slavomír Tarasovič, Sofia Mikulová a otec Milan Kmec, sa účastníci venovali nielen teoretickým poznatkom, ale aj praktickým zručnostiam potrebným na animátorskú prácu. E-learning od ZKSM pripravil možnosť kreatívnej práce v stálych skupinách s rôznymi animátormi. Animátorský víkend bol príležitosťou na vzdelávanie, duchovný rast a spoločné zdieľanie skúseností medzi účastníkmi, ktorých od odovzdania certifikátu delí už málo času, a preto sa táto druhá časť školy snaží byť viac o zodpovednosti účastníkov. Každý z nich odchádzal obohatený novými zručnosťami a hlbším duchovným pohľadom na svoju službu. (Ráchel Zorvanová)

Jožef Poláčko

Návšteva sýrskeho arcibiskupa

PREŠOV ■ 30. marca navštívil prešovskú gréckokatolícku katedrálu arcibiskup Mons. Jacques Mourad s mníchom Jihadom Youssefom zo Sýrie. Arcibiskup Mourad slávil s prešovským arcibiskupom metropolitom Jonášom Maximom a bratislavským eparchom Petrom Rusnákom svätú liturgiu a v homílii priblížil, aké je to žiť vieru v Sýrii, a poďakoval za všetku podporu, modlitbovú, pôstnu a finančnú zo Slovenska. V závere vладыka Jonáš daroval arcibiskupovi Mouradovi ručný kríž a zaznelo *mnoholitstvie* veriacim, ktorí znášajú útrapy vojny nielen v Sýrii, ale aj na Ukrajine a v ďalších častiach sveta. Katolícka cirkev na Slovensku prispievajú núdzným na Blízkom východe zo zbierky na pomoc prenasledovaným kresťanom a utečencom už desať rokov. Medzi podporenými projektmi je aj rekonštrukcia kláštora Deir Mar Musa a vzdelávanie štyristo detí v archieparchii v Homse, kde pôsobí arcibiskup Mourad. (Michal Pavlišinovič)

Samuel Dávid Bombár

Odborný seminár

PREŠOV ■ V pondelok 31. marca 2025 sa v priestoroch Gréckokatolíckeho kňazského seminára bl. biskupa P. P. Gobjdiča v Prešove uskutočnil odborný seminár pod názvom *Pastorácia osôb s neželanou príťažlivosťou k rovnakému pohlaviu v Cirkvi*. Medzi účastníkmi bol vladyka Jonáš, mnohí kňazi, bohoslovci aj študenti propedeutického ročníka. Hlavným prednášajúcim bol Bryan Crucis Shen Shuyliang, člen singapurského (Thajsko) reakčného tímu katolíckej arcidiecézy pre ľudí žijúcich s príťažlivosťou k rovnakému pohlaviu a s problémami rodovej identity.

Seminár vynikal odbornosťou a konkrétne priblížil problematiku práce s ľuďmi, s ktorými sa kňazi môžu kedykoľvek v pastorácii stretnúť a potrebujú im porozumieť. V záverečnej časti odborného seminára sa so svojim osobným svedectvom podelil katolícky kňaz Ján Tomasz Prajzendanc CCG, rehoľník z Kongregácie bratov tešiteľov z Getsemani. Úprimnosť a otvorenosť jeho osobného svedectva o životných zraneniach, ale aj o víťazstvách skrze vieru bol pre všetkých prítomných veľkým povzbudením a obohatením. (Michal Leščišin)

Jordan Burda

Seminár o politike

KOŠICE ■ Na pôde Kolégia svätých sedmopočetníkov sa 1. apríla uskutočnil seminár o politických stranách. Diskusia bola súčasťou cyklu *Politika – nástroj na spravovanie spoločnosti* a priniesla pohľad na vývoj slovenskej politiky od čias socialistického režimu až po súčasnosť. Hostami seminára boli Pavol Abrhan, bývalý poslanec NR SR a dlhoročný člen predsedníctva KDĽ, ktorý sa aktívne podieľal na katolíckom disente v osemdesiatych rokoch, a Ľubomír Šteiniger z Kresťanskej únie. Diskusia sa niesla v duchu hľadania odpovedí na otázky týkajúce sa etiky v politike, problémov politického života či rastúceho nezájmu mladšej generácie o verejné dianie. Účastníci mali možnosť hlbšie sa oboznámiť s historickým kontextom slovenskej politiky, ranými demokratickými snahami po páde režimu a výzvami, ktorým čelíme dnes. Kolégium svätých sedmopočetníkov chce aj naďalej poskytovať priestor na kvalitné diskusie a vzdelávanie. (Michal Šatný, Sofia Mikulová)

Jozef Kmec

Eparchiálne kolo olympiády

KOŠICE ■ 8. apríla 2025 sa v priestoroch eparchiálneho úradu Gréckokatolíckej eparchie Košice konalo eparchiálne (krajské) kolo 23. ročníka biblickej olympiády. Predmetom tohto ročníka boli biblické texty z Knihy Exodus, kapitoly 1 – 24, Žalm 23 a Evanjelium podľa Matúša. Spoločnou témou vybraných biblických kníh bolo *Povolanie k slobode a jednote s Pánom*.

V dvoch kategóriách súťažilo dokopy 32 žiakov základných a stredných škôl, ktorí do tohto kola postúpili z predchádzajúcich protopresbyterátnych kôl. V kategórii druhého stupňa základných škôl súťažilo sedem družstiev, v kategórii stredných škôl štyri družstvá. Na národnom (celoslovenskom) kole bude naša eparchia v kategórii druhého stupňa základných škôl reprezentovať družstvo z Gymnázia sv. Tomáša Akvinského v Košiciach a v kategórii stredných škôl družstvo z Gymnázia sv. Edity Steinovej v Košiciach. (TSKE)

PREŠOV ■ Diecézny katechetický úrad v Prešove v spolupráci s Národným inštitútom vzdelávania a mládeže v Prešove pripravil 13. marca odborný seminár pre učiteľov náboženstva a kňazov. Lektorom seminára bol riaditeľ Katolíckeho pedagogického a katechetického centra otec Branislav Kožuch. Venovali sa novej školskej reforme, ktorá začne platiť od septembra 2026. Účastníkom seminára priblížili mentoringový prístup pri vyučovaní náboženstva. Taktiež cez praktické ukážky bolo priblížené, aké dôležité je klášt správne otázky pri sprevádzaní žiakov k téme či problematike vyučovania. (M. Sejka)

JUSKOVA VOLA ■ 14. – 16. marca sa v Gréckokatolíckom mládežníckom centre Bárka v Juskoj Voli uskutočnil ďalší z víkendov Archieparchiálnej školy animátora dobrovoľníka pre *Školu učeníka* aj pre *Školu služby*. Lektorkou bola Marcela Demjančíková, ktorá mladým hovorila o Bohu ako Otcovi a o identite Božieho dieťaťa. Budúci animátori sa s Erikou Novotnou vzdelávali v oblasti sebaznania. Spoznávali svoje silné stránky a talenty. Venovali sa osobnému rozvoju a jeho nástrojom a učili sa kriticky myslieť. S Nikolasom Fečundom mladí spoznávali oblasť tvorby

videí a fotografovania. Pripravovali stratégiu novovzniknutého instagramového profilu @mladi.po. S Rastislavom Višňovským si mladí prakticky skúšali rôzne druhy techniky, napájania a spôsobov využitia. Nechýbal priestor na sviatosť zmierenia či osobnú a spoločnú modlitbu. (P. Maľarčík)

KOŠICE ■ 21. marca sa mladí Košickej eparchie spolu s otcom Jánom Fedorišinom vybrali na víkendovú putovnú duchovnú obnovu, ktorou ich aj tento rok duchovne sprevádzal vладыka Cyril Vasil'. Tohtoročná trasa viedla z košickej katedrály do prešovskej katedrály a merala okolo 30 km. Táto duchovná obnova sa uskutočnila už po tretíkrát. Aj tento rok sa konala v období Veľkého pôstu, konkrétne počas víkendu, v ktorom sa slávi Krížupoklonná nedeľa, s ktorou úzko súvisela aj téma obnovy – *Priľnime ku krížu*. (R. Čanová)

POPRAD ■ 26. marca slávil v Poprade vладыka Jonáš Maxim Službu vopred posvätených darov. Počas príhovoru vладыka Jonáš pripomenul, že aj keď rodičia nie sú vždy dokonalí, majú chyby a sú hriešni, úctou k nim Boh prisľubuje požehnanie pre ich potomstvo. V závere sa farár Matúš Nastišin poďakoval vладыkovi Jonášovi za prijatie pozvania. Poďakovanie patrilo aj miestnemu farskému speváckemu zboru Archangelikos, ako aj mládeži za nádherný spev. (P. Koršňák)

TREBIŠOV ■ V sobotu 29. marca popoludní sa v priestoroch CZŠ s MŠ sv. Juraja v Trebišove uskutočnilo stretnutie mládeže Trebišovského protopresbyterátu TREMP. Mládež sa rôznymi aktivitami snažila prežiť a pochopiť zmysel pôstu príkladom štyridsaťročného putovania Izraelitov púšťou. Po absolvovaní aktívneho putovania stanovišťami došli do „zasľúbenej zeme“, v ktorej ich čakalo osvieženie v podobe spoločného agapé. (P. Babinčák)

JUSKOVA VOLA ■ 28. – 30. marca sa v Gréckokatolíckom mládežníckom centre Bárka v Juskoj Voli stretlo 99 účastníkov víkendovky z protopresbyterátov Vranov nad Topľou, Vranov nad Topľou-Čemerné a Hanušovce nad Topľou. O ich program sa postaral tím animátorov pod vedením Anežky Fejkovej a kňazov Petra Rusnáka, Petra Šturáka, Martina Simka a Mikuláša Tatára. Počas víkendu mali mladí príležitosť zamyslieť sa nad svojím životným behom – jeho smerom a cieľom. Prekonávali prekážky a vytvorili si plán, ako dosiahnuť svoje ciele. Víkend bol obohatený rozhovormi, aktivitami, katechézami, modlitbami a spoločenstvom. V nedeľu účastníci symbolicky dobehli do cieľa, no veríme, že ich beh sa nekončí, a bude pokračovať aj po návrať domov, tam, kde sú povolani žiť svoju vieru. (P. Maľarčík)

Archieparchiálne kolo súťaže

PREŠOV ■ Prešovská archieparchia privítala 8. – 10. apríla víťazov dekanátnych (okresných) kôl biblickej olympiády a biblickej súťaže. V Gréckokatolíckom kňazskom seminári bl. biskupa P. P. Gojdiča v Prešove sa stretlo 159 súťažiacich spolu so svojimi kňazmi a katechétmi. Súťažiaci si zmerali vedomosti v dvoch kategóriách. Prvú kategóriu tvorili žiaci 5. – 9. ročníka základných škôl a žiaci prímý až kvarty osemročných gymnázií. Víťazmi sa stali žiaci z CSŠ sv. Egídia v Bardejove. Druhú kategóriu tvorili žiaci stredných škôl. Víťazstvo si odniesli žiaci z Gymnázia sv. Mikuláša v Starej Ľubovni.

Druhý deň súťaže sa stretli súťažiaci 1. a 2. ročníka základných škôl. Víťazom sa stalo družstvo z CSŠ sv. Juraja zo Svidníka. Druhé a tretie miesto si odniesli žiaci zo Základnej školy Laboreckej z Humenného a žiaci zo základnej školy z Jakubian. Tretí deň súťaže súťažili žiaci 3. a 4. ročníka základných škôl. Po veľmi vyrovnanom súboji si až po rozstrele prvé miesto odnieslo družstvo z farnosti Mlynárovce, druhé miesto si odniesli žiaci z CSŠ sv. Juraja zo Svidníka a z tretieho miesta sa tešili žiaci CSŠ sv. Cyrila a Metoda z Humenného. (Matúš Sejka)

Jozef Kmec

Cer'kov z molodŷma v katedrále

PREŠOV ■ 9. apríla 2025 sa uskutočnilo ďalšie podujatie putovného projektu *Cer'kov z molodŷma*, a to po prvýkrát v Katedrále sv. Jána Krstiteľa v Prešove. Liturgiu vopred posvätených darov slúžil vладыka Jonáš Maxim, prešovský arcibiskup metropolita. Do katedrály priputovali aj veriaci z regiónu. Liturgia bola slúžená v troch jazykoch – okrem slovenského jazyka aj v cirkevnoslovenskom a rusínskom. V prešovskej katedrále tak zazneli všetky tri jazyky, ktorými sa modlia slovenskí gréckokatolíci v Prešovskej eparchii. Na liturgii kantoroval poddiakon Jakub Šimko spolu s Rastislavom Jasikom a Romanom Rusynom – členmi *SpSk Molodŷ Rusynŷ*, ktorá funguje pri *O.Z.molodŷ.Rusynŷ*.

Po liturgii nasledovala prednáška na tému *Isusova molytva v ŷŷvoti christijana* v historických priestoroch veľkej sály arcibiskupského úradu. Vладыka Jonáš prítomným vysvetlil pôvod a vážnosť Ježišovej modlitby, ktorá je akoby „čistiacim prostriedkom duše“. Po prednáške nasledovala diskusia, kde sa mohli veriaci na vладыku Jonáša obrátiť s rôznymi otázkami na tému cirkevného života i svojho vlastného duchovného prežívania. Podujatie sa nieslo v otvorenej, prijímajúcej a ducha vznášajúcej atmosfére. (Anna Zamutovská)

Jereáš Uličný

Liturgia s propedeutistami

KRÁĽOVCE ■ V stredu posledného týždňa pôstu 9. apríla bola vo farnosti v Kráľovciach milá slávnostná udalosť. Na svätej liturgii boli prítomní deväť bohoslavci z propedeutického ročníka kňazského seminára v Prešove spolu so svojim predstaveným otcom Jánom Vasilom. Propedeutický ročník je úvodným formačným rokom pre adeptov na štúdium teológie a prípravu na prijatie kňazstva v seminári. Bohoslavci z územia celého Slovenska v tomto svojom prvom ročníku v seminári počas veľkopôstneho obdobia spoznávali život v niektorých našich farnostiach účasťou na svätej Liturgii vopred posvätených darov.

Dôvodom ich návštevy farnosti bola skutočnosť, že jeden z bohoslavcov propedeutického ročníka, Patrik Kecer, pochádza z obce a farnosti Kráľovce. Na svätej liturgii spievali a asistovali bohoslavci. Hlavným celebrantom bol prefekt kňazského seminára otec Ján Vasil, ktorý sa prihovril prítomným veriacim. Koncelebrantom bol otec Jozef Ivan, farár farnosti Kráľovce. Po skončení svätej liturgie mali naši hostia pohostenie, ktoré pripravili šikovné veriace. Za ich ochotu a námahu im patrí úprimné poďakovanie. (Jozef Ivan)

O. Z. molotov Rusynov

Jún rozhoduje o množstve a kvalite úrody. Častým kyprením udržiavame maximálne množstvo prirodzenej vlhky, prípadne zavlažujeme. Uhorky vyvážujeme, rajčiakom pri vyvážovaní včas vyštípujeme bočné výhonky. Po zbere skorej zeleniny pripravujeme pôdu na ďalšie pestovanie tak, aby ani jedna hriadka neostala prázdna. Sejeme kríčkovú fazuľku, červenú šalátovú repu a vysádzame poloskoré hlúbovinu na jesenný zber. Z trvaliek a letničiek odstraňujeme odkvitnuté časti, čím ich nútime na opätovné kvitnutie, a začíname s letným rezom všetkých ovocných drevín.

- 4** Medzinárodný deň nevinných detských obetí agresie bol vyhlásený OSN v roku 1982, na výročie nevinných palestínskych a libanonských detských obetí izraelského vpádu do Libanonu.
- 8** Prvé slobodné parlamentné voľby po páde komunistického režimu v ČSFR (1990)
- 14** Svetový deň darcov krvi sa pripomína od roku 2004. V tento deň sa v roku 1868 narodil Karl Landsteiner, ktorý bol lekárom a nositeľom Nobelovej ceny za medicínu a fyziológiu za určenie systému štyroch krvných skupín. Deň je príležitosťou poďakovať dobrovoľným darcom krvi. Svätá liturgia za priateľov časopisu Slovo
- 19** Založenie Svetového kongresu Slovákov (1970) v New Yorku, ktorého spoluzakladateľom a prvým predsedom bol gréckokatolíck Štefan B. Roman
- 20** Podľa Afrického dňa utečencov vyhlásilo v roku 2000 Valné zhromaždenie OSN tento deň za Svetový deň utečencov. Jeho hlavným zmyslom je poukázať na ich životné podmienky a problémy.
- 21** Deň kvetov je určený záhradkárom a milovníkom zelene, ktorí oslavujú jar prostredníctvom rôznych podujatí, kde sa môžu dozvedieť množstvo informácií o kvetoch, starostlivosti o ne a majú aj príležitosť kúpiť si zaujímavé rastliny.
- 29** Medzinárodný deň Dunaja je od roku 2004 podporovaný Medzinárodnou komisiou na ochranu rieky Dunaj a EÚ. V tento deň v roku 1994 v Sofii podpísali Dohovor o spolupráci pri ochrane a trvalom využívaní Dunaja, ktorého cieľom je prispieť vzájomnou spoluprácou všetkých krajín v povodí Dunaja k zlepšeniu kvality vôd.
- 30** Posledný deň na podanie opravného daňového priznania z príjmu, ak daňovník nemá žiadne príjmy zo zahraničia. (Juraj Gradoš)

horazvír.sk

Púť k Márii

Lutina, Litmanová, Klokočov, Šaštín, Marianka... spája tradičný zvyk veľkých mariánskych odpustov a slávností v lete. Ale mnohé z týchto miest práve v máji, mariánskom mesiaci, začínajú „letnú sezónu“. Aj samotné počasie a príroda v ich okolí pozýva turistov, aby sa z nich na chvíľu stali pútnici.

Využime preto aj my tento mesiac na to, aby sme navštívili niektoré mariánske pútnické miesto Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku – či už ako jednotlivci, celé rodiny, alebo farské spoločenstvá. V tomto jubilejnom roku je každý z nich obdarený ďalšími milosťami, a tak si z nich odnesiete nielen fyzické suveníry, ale aj tie duchovné – kráčajme k Ježišovi v Máriiných šľapajach. (Richard Fučko)

Reč tela

Je to „choreografia“ neverbálnej komunikácie, široká škála vedomých a nevedomých signálov: gestá, mimika, posturika, proxemika, haptika, očný kontakt, tón hlasu... Posturika sú polohové konfigurácie, fyzické postoje a držanie tela. Napr. ako sedíme, či a ako máme prekřížené nohy, či sme uvoľnení, alebo napätí. Proxemika sa týka vzdialeností medzi komunikujúcimi. Závisí aj od temperamentu a národnosti, spoločenského postavenia, mestského alebo vidieckeho spôsobu života. Každý živý tvor je citlivý na vzdialenosť. Intímna je do približne 45 cm a nemôže ju hocikto prekročiť. Je pre najbližších ľudí (manželia, rodičia a deti...) alebo si ju vyžaduje situácia (zdravotné ošetrovanie, tanec...). Osobná, v ktorej sa bežne uskutočňujú rozhovory, je od 45 do 120 cm, spoločenská do asi 3,7 m a verejná alebo oficiálna od približne 4 m. S proxemikou úzko súvisí sociabilita, ktorá sa týka schopnosti vytvárať sociálne vzťahy, teda aby sme nezostávali stálou „veľičinou“, že sa nedokážeme ľudsky priblížiť k človeku. Napr. neosobná digitálna komunikácia dnes často narúša schopnosť komunikovať v reálnom osobnom styku. Haptika je dotyková komunikácia (s osobami, ale aj zvieratami a vecami), teda je spojená s hmatom (napr. podanie rúk, držanie sa za ruky, objatie, pohladenie, bozk, tanečný kontakt, facka...). Sebahaptika je trenie si dlaní, dotýkanie sa svojich vlasov, nosa a pod., napr. vtedy, keď sa necítíme komfortne. (Ľubomír Petrik)

Asýrsky kráľ Tiglatpilésar | wikimedia.org

Bronzová plastika v Benátkach | Marina Polonska

wikimedia.org

Kvitnúce mesto

Archeológovia si donedávna mysleli, že Jeruzalem sa masívne rozrástol až v dôsledku asýrského exilu, keď do mesta prišli Židia zo zaniknutého Severného kráľovstva. Ale nové, presnejšie datovania stavieb, zvlášť múru vo východnej časti Dávidovho mesta, ukázali, že sa to stalo o sto rokov skôr a rozvoj mesta bol výsledkom rozvoja samotného Judského kráľovstva. Teraz je totiž zrejme, že tento múr dal postaviť kráľ Oziáš. Toto zistenie vyplýva s výskumu *Israel Antiquities Authority*, Tel-Avivskej univerzity a Weizmannovho vedeckého inštitútu. (Juraj Gradoš)

11. máj

V starých modlitebných knižkách je poznačený v tento deň sviatok svätých Cyrila a Metoda, keď podľa tradície solúnski bratia prišli na Veľkú Moravu. Slávime ho však až 5. júla. Prvýkrát boli na tento deň na žiadosť olomouckého arcibiskupa Bedřicha z Fürstenberku stanovené pápežom Piom IX. oslavy tisícého výročia príchodu bratov v roku 1863. Od tej doby sa začal používať v Čechách, na Morave, v Chorvátsku a nakoniec aj na Slovensku. Naša miestna cirkev teraz 11. mája oslavuje sviatok nášho blahoslaveného hieromučeníka Vasiľa, prešovského svätiaceho biskupa. (Richard Fučko)

Najstarší pápež

Vek nášho života je sedemdesiat rokov a ak sme pri sile, osemdesiat (Ž 89). Aj takéto slová môžeme nájsť v Písme. Nikto z nás nemá napísané na čele, koľko rokov bude na tejto zemi, dokonca ani pápež. Svätý Otec František zomrel ako osemdesiatosemročný. No nebol najstarším pápežom všetkých čias. Úplne najstarším pápežom bol Lev XIII. Koľko rokov mal tento pápež, keď zomrel? Svoje odpovede nám zasielajte na mail: inzercia@caso-pisslovo.sk. Na záver dodám, že pápeža Benedikta XVI. nerátame ako najstaršieho zosnulého pápeža, pretože v čase svojej smrti bol už emeritným pápežom. (Miroslav Chorenžák)

Mariánske odpustky

Enchiridion odpustkov, ktorý sa dočkal nového prekladu do slovenčiny v roku 2021, v sebe už od latinského vydania z roku 1999 zahŕňa viaceré podkapitoly. Vieme, že počas jubilejného roka sú veriacim z pokladu Cirkvi dostupné aj mnohé výnimočné spôsoby získania duchovných milostí, no sú viaceré „tradičné“ cesty, ktoré sú veriacim naporúdzajú vždy. Jednou z nich je napríklad čítanie či nábožné počúvanie Svätého písma, ktoré trvá aspoň polhodinu a človek splní obvyklé podmienky – sviatostná spoveď, prijatie svätej Eucharistie a modlitba na úmysel pápeža. Okrem toho sa vyžaduje vylúčenie náklonnosti k hriechu. Počas mesiaca máj sa farské spoločenstvá zvyknú zjednocovať v mariánskych modlitbách. *Enchiridion* za spomínaných podmienok popisuje udelenie odpustkov za modlitbu ruženca – súvisle aspoň päť desiatkov so zamysleniami. Aj za Máriino zvelebovanie, prítomné na utierni, Cirkev ponúka čiastočný odpustok. Nezabúda ani na spev *Pod tvoju milosť*. Úplné odpustky môže získať človek, ktorý sa pomodlí akatist alebo paraklis v zhromaždení veriacich. Nevýžaduje sa recitovanie celého textu, stačí podľa zvyku súvislá primeraná časť – v našich podmienkach napríklad polovica akatistu.

Ako vidíme, mnohé modlitby, ktoré sa v máji modliame, môžeme obetovať za nás samých či za duše našich blízkych – využime tento poklad Cirkvi. (Richard Fučko)

penels.com

Plastové mozgy

Podľa štúdie amerického Národného inštitútu zdravia sa mikroplasty v mozgu človeka nachádzajú v desať- až dvadsaťkrát väčšej miere ako v iných orgánoch. V dvadsiatich štyroch vzorkách mozgu získaných začiatkom roka 2024 tvorili dokonca pol percenta ich hmotnosti. Mikroplasty sa tam dostali z plastov voľne sa rozkladajúcich v prírode, ktoré sa dostali do prirodzeného obehu. Okrem toho, že sú, ako uvádza americký Národný úrad pre oceány a atmosféru, škodlivé pre oceány a vodnú faunu a flóru, zdá sa, že vplývajú aj na zhoršovanie demencie a Alzheimerovej choroby. V mozgoch týchto ľudí bola ich koncentrácia až desaťnásobne vyššia než u zdravých jedincov. Aj v prípade iných orgánov je ich koncentrácia vyššia ako napríklad u zvierat. Mikroplasty dnes nájdeme od vrcholu Mount Everestu po dno Mariánskej priekopy. Vinou človeka sú už všade. (Juraj Gradoš)

Kána Galilejská

V preklade *Dedina trstiny/píšťalky* leží asi sedem km severovýchodne od Nazareta, je obklopená sadmi olivovníkov a stromov granátových jabĺk. Husto obývaná obec už dosiahla vyše 23-tisíc obyvateľov (2020), z ktorých 92% tvoria moslimovia a asi 8% arabskí kresťania. Považuje sa za miesto prvého verejného vystúpenia Ježiša Krista a stala sa pútnickým miestom kresťanov. Nachádza sa tu niekoľko kostolov; miestne obyvateľstvo popri rozvinutom priemysle profituje aj z pútnikov a ponúka suveníry, najmä „svadobné víno z Kány Galilejskej“ a olivový olej. Okrem evanjelií sa Kána Galilejská nespomína v žiadnej inej biblickej knihe ani v inom súdobom zdroji. Mnohí súčasní bádatelia však uvádzajú aj iné eventuálne lokality známeho Ježišovho zázraku premenenia vína, napríklad zaniknutú dedinu Chirbet Kana, ležiacu deväť km severnejšie, alebo Ajn Kana bližšie k Nazaretu.

Chrám premenenia vína sa nachádza na mieste kostola z 5. stor. po Kr.

Lawrence OP / flickr.com

a na zvyškoch domu z 1. stor. po Kr. V roku 1881 tu františkáni postavili kostol, ktorý prestavali v roku 1906 ako dvojpodlažnú budovu s dvomi vežami z bieleho pieskovca v sýrsko-románskom štýle. Pre vzrastajúci záujem pútnikov obnovovať si na týchto miestach manželské sľuby sa areál chrámu stále zveľaduje a rozrastá. Obraz hlavného oltára znázorňuje svadobnú hostinu so svadobčanmi okolo stola. V popredí Ježiš Kristus žehná amfory s vínom, pri ňom je jeho

matka a učeník Peter. Maľby na stenách pripomínajú sviatosť manželstva: vľavo obraz manželstva Adama a Evy, vpravo obraz manželstva Tobiasa a Sára.

Predpoklad, že na tomto mieste stál dom, kde sa odohrala biblická svadobná hostina, podporujú pomerne bohaté vykopávky: podarilo sa tu nájsť zvyšky obydlia z rímskych čias s lisom na olivový olej aj fragmenty mozaiky. (spracované podľa knihy Mariána Gavendu *Zem, po ktorej kráča Boh*)

JÚN 1 NEDEĽA

SIEDMA NEDEĽA PO PASCHE – OTCOV PRVÉHO NICEJSKÉHO SNEMU MUČENÍK JUSTÍN FILOZOF A SPOL.

Ale teraz idem k tebe a toto hovorím na svete, aby mali v sebe radosť – a úplnú. (Jn 17, 13)

Čo nám prináša pokoj, jednotu, istotu, skutočnú radosť? Poznanie toho, ktorý je jediný pravý Boh. Mnohí nepoznajú Boha, nepoznajú a ani nechcú. A len sa na Boha sťažujú, že nenachádzajú svoj pokoj. Ten, kto túži po skutočnej radosť, nájde ju len v našom Pánovi, v jednote s Cirkvou, ktorá je jeho mystickým telom. Spoznať Boha v Cirkvi, v jej služobníkoch, v jej modlitbách, službách, sviatostiach a v jej učení je ten najväčší poklad. Pane, daj sa nám spoznať vo všetkom, čo nás v živote obklopuje. Daj nám radosť, a úplnú.

Liturgia: Sk 20, 16 – 18a. 28 – 36, zač. 44; Jn 17, 1 – 13, zač. 56; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; tropár zo 6. hlasu, sviatku a otcem, *Sláva kondak otcem, I teraz sviatku, prokimen, Aleluja* a pričasten hlasu a otcem, namiesto *Dôstojné je* sa spieva *Zveľebuj* a 9. irmos z utierne sviatku (HS: 246; PZ: 213; HP: 229)

JÚN 2 PONDELOK
PATRIARCHA NIKEFOR VYZNÁVAČ

A povedal som vám to teraz, skôr ako sa to stane, aby ste uverili, keď sa to stane. (Jn 14, 29)

Veľa vecí chceme vedieť dopredu, aby sme sa na to pripravili. Žiaci v škole pri skúšaní či u lekára. Ale dokážeme to aj v duchovnom živote? Počut', na čo nás pripravuje? Aby sme uverili, aby nás to nepohoršilo, neodradilo. Pane, daj mi vnímať tvoj hlas a spoznávať tvoje kroky v mojom živote.

Liturgia: Sk 21, 8 – 14, zač. 45; Jn 14, 27b – 15, 7, zač. 49; predobrazujúce antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá antifóna sviatku a tretia každodenná s refrénom sviatku); vchod: ... *čo si slávne vstúpil na nebesia...*; ostatné menlivé časti z Nanebovstúpenia (HS: 244; PZ: 212; HP: 227)

JÚN 3 UTOROK
MUČENÍK LUCILIÁN A SPOL.
A budú to robiť preto, že nepoznali Otca ani mňa. (Jn 16, 3)

Keď súdim blížneho, odsudzujem ho na trest smrti vo svojom srdci, odmietam

jeho blízkosť – je to preto, lebo nedokážem v ňom spoznať svojho brata. Nepoznám Otca, nemôžem spoznať brata. Pane, daj mi milosť, aby som ťa mohol spoznať, potom ťa dokážem prijať a milovať v každom človeku. Nech mi v tom pomáha túžba po nebeskej otčine.

Liturgia: Sk 21, 26 – 32, zač. 46; Jn 16, 2b – 13a, zač. 53; predobrazujúce antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá antifóna sviatku a tretia každodenná s refrénom sviatku); vchod: ... *čo si slávne vstúpil na nebesia...*; ostatné menlivé časti z Nanebovstúpenia (HS: 244; PZ: 212; HP: 227)

JÚN 4 STREDA
PATRIARCHA MÉTROFANÉS
Čo je to, že hovorí: Ešte chvíľku? Nevieme, čo hovorí. (Jn 16, 18)

Čo je náš život oproti večnosti? Či sa neskladá z mnohých momentov, ktoré sa nám zdajú krátko alebo veľmi dlho? Nevieme sa dočkať rána po bezsennej noci, no z krásnej dovolenky sa nám nechce preč. Ani sto rokov nie je dosť dlho. Nebo je však večnosť, ktorej sa oplatí podriaďiť celý náš život. Pane, daj mi trpezlivosť v znášaní skúšok aj nedočkavosť, aby som túžil po stretnutí s tebou.

Liturgia: Sk 23, 1 – 11, zač. 47; Jn 16, 15 – 23, zač. 54; predobrazujúce antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá antifóna sviatku a tretia každodenná s refrénom sviatku); vchod: ... *čo si slávne vstúpil na nebesia...*; ostatné menlivé časti z Nanebovstúpenia (HS: 244; PZ: 212; HP: 227)

JÚN 5 ŠTVRTOK
HIEROMUČENÍK DOROTEJ
Ježiš im odvetil: Teraz veríte? (Jn 16, 31)

Koľkokrát som už možno s hrdosťou, možno až s nerozumnosťou vyhlásil, že verím. Áno, máme sa hlásiť k viere, nemáme ju zapierať. Ale v pokore prosíme dnes tú, ktorá nás učí pevnej, no pokornej viere, aby sme dokázali obstáť aj v tých najťažších skúškach, a aby sme pri pádoch a zlyhaniach dokázali povstať. Ako apoštol sv. Peter horko zaplakať a prijať Pánovo odpustenie. Aby sme sa naučili rásť vo viere, vyznávať svoju vieru. Pane, ochraňuj našu vieru.

Liturgia: Sk 25, 13 – 19, zač. 48; Jn 16, 23b – 33a, zač. 55; predobrazujúce antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá antifóna sviatku a tretia každodenná s refrénom sviatku); vchod: ... *čo si slávne vstúpil na nebesia...*; ostatné menlivé časti z Nanebovstúpenia (HS: 244; PZ: 212; HP: 227)

JÚN 6 PIATOK
ZAKONČENIE SVIATKU PÁNOVHO NANEBOVSTÚPENIA PREPODOBNÝ BESSARIÓN DIVOTVORCA

Nech sú tak dokonale jedno, aby svet spoznal, že si ma ty poslal a že ich miluješ tak, ako miluješ mňa. (Jn 17, 23)

Da vsi jedino budut! Heslo blahoslaveného biskupa mučeníka Vasiľa Hopka je vyjadrením jeho túžby naplňovať tieto slová evanjelia. Túžba po jednote, ktorá je viac ako len ľudské spoločenstvo, lebo vychádza z hĺbky Božieho bytia, Božej jednoty. K tomu sme pozvaní, aby sme žili lásku, ktorá prekoná všetky rozdiely a vytvára jednotu. Pane, daj nám na príhovor bl. hieromučeníka Vasiľa dar jednoty.

Liturgia: Sk 27, 1 – 44, zač. 50; Jn 17, 18 – 26, zač. 57; predobrazujúce antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá antifóna sviatku a tretia každodenná s refrénom sviatku); vchod: ... *čo si slávne vstúpil na nebesia...*; ostatné menlivé časti z Nanebovstúpenia; zdržanlivosť od mäsa (HS: 244; PZ: 212; HP: 227)

JÚN 7 SOBOTA
SOBOTA PRED PÄŤDESIATNICOU – PIATA ZÁDUŠNÁ HIEROMUČENÍK TEODOT ANKYRSKÝ
Prichádza hodina, ba už je tu, keď mŕtvi počujú hlas Božieho Syna a tí, čo ho počujú, budú žiť. (Jn 5, 25)

Keď sa stretáva časnosť s večnosťou, stretáva sa život so životom. Aj keď mnohí by povedali, že tu mám chybu, myslím to vážne. Život sa nekončí, len prechádza do večnosti. A jedine skrze Krista, nášho Vykupiteľa. Lebo v nikom inom niet spásy. A tak nech ani táto zádušná sobota nie je len nostalgickou spomienkou na našich zosnulých, ale vyjadrením našej hlbokkej viery v Kristovo zmŕtvychvstanie a jeho ponuky na život. Pane, daj mi neochvejnú vieru a silu počuť tvoj hlas. Aby sme mohli žiť.

Liturgia: Sk 28, 1 – 31, zač. 51; Jn 21, 15 – 25, zač. 67 (radové); 1 Sol 4, 13 – 17, zač. 270; Jn 5, 24 – 30, zač. 16; každodenné antifóny; menlivé časti za zosnulých; panychída – hramoty (HS: 162; PZ: 116; HP: 117)

JÚN 8 NEDEĽA
PÄŤDESIATNICA – ZOSTÚPENIE SVÄTÉHO DUCHA
Ak je niekto smädný a verí vo mňa, nech príde ku mne a nech pije. (Jn 7, 37)

Také jednoduché. A predsa ťažko dosiahnuteľné. Prečo ťažko? Lebo prichádzajú prekážky. Strach – Čo to so mnou urobí? Aké záväzky mi z toho vyplynú? Lenivosť – radšej bez pomoci aj bez záväzkov. Nedôvera – Je to nápoj života či nie? Ale keď Ježiša poznám, verím mu, dôverujem a som ochotný darovať mu celý svoj život s istotou, že on má pre mňa dar – prameň živej vody, potom dary Svätého Ducha sú pre môj kresťanský život takou samozrejmosťou, ako je voda pre môj život. Pane, nauč nás s dôverou modliť sa: „Kráľu nebeský, Utešiteľu, Duchu pravdy...“

Liturgia: Sk 2, 1 – 11, zač. 3; Jn 7, 37 – 52; 8, 12, zač. 27; menlivé časti z nedele Päťdesiatnice; **myrovanie** (HS: 248; PZ: 216; HP: 232)

wikimedia.org

JÚN 9 PONDELOK
PONDELOK SVÄTÉHO DUCHA
Lebo kde sú dvaja alebo traja zhromaždení v mojom mene, tam som ja medzi nimi. (Mt 18, 20)

V mojom mene. To je ten kľúč, ktorý otvára dvere, ktorý je rozdielom v rôznych stretnutiach. Veď koľkokrát sa s niekým stretáme, rozprávame, vytvárame spoločenstvá, spolky, *stretká*. Ale stretnúť sa v jeho mene, to už je modlitba. Ale nielen pri modlitbe máme byť s Kristom. Celý náš život, každá myšlienka, túžba, plány, práca i oddych, každé stretnutie môže byť aj s ním, aj v jeho mene. Už pozdrav *Kristus medzi nami* či *Slava Isusu Christu*, či *Pán Boh pomáhať nám dáva možnosť naladiť sa, teda pozvať Krista medzi nás, do nášho rozhovoru, oddychu či práce. Pane, daj nám vnímať svoju prítomnosť v modlitbe, ale aj v každom našom stretnutí.*

Liturgia: Ef 5, 8b – 19, zač. 229; Mt 18, 10 – 20, zač. 75; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; menlivé časti z Pondelka Svätého Ducha; *Svätý Bože* (HS: 251; PZ: 219; HP: 235)

JÚN 10 UTOROK
HIEROMUČENÍK TIMOTEJ
A keď si sadol, pristúpili k nemu jeho učeníci. Otvoril ústa a učil ich. (Mt 5, 1)

Veľmi krásne biblické postoje. Sadnúť si. Ísť do pokoja. Mať na to čas. Byť dostupný. Učiteľský úrad, učiteľský postoj. Uznajme si, ako veľmi nám chýba. Pri našich autoritách či pri našich rodičovských postojoch. Mať čas, byť dostupný a zrozumiteľný. Otvoril ústa ako pokladnicu, z ktorej sa dá načerpať bohatstvo múdrosti. Aj blázna, kým neotvorí ústa, považujú za múdreho. On však môže otvoriť ústa. Som však ochotný pristúpiť, zastaviť sa, načrieť z Božej múdrosti pre svoj život? Pane, nauč nás svojej múdrosti.

Liturgia: Rim 1, 1 – 7, 13 – 17, zač. 79; Mt 4, 25 – 5, 13, zač. 10; predobrazujúce antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá antifóna sviatku a tretia každodenná s refrénom sviatku); vchod: ... *Spas nás, Utešiteľ dobrý...*; ostatné menlivé časti z Nedele Päťdesiatnice; *Svätý Bože* (HS: 249; PZ: 217; HP: 234)

JÚN 11 STREDA
APOŠTOLI BARTOLOMEJ A BARNABÁŠ
Preto vám hovorím: Ak vaša spravodlivosť nebude väčšia ako spravodlivosť zákonníkov a farizejov, nevojdete do nebeského kráľovstva. (Mt 5, 20)

Spravodlivosť. Téma mnohokrát skloňovaná. Toľko po nej túžime, ale aj sa jej bojíme. Podľa toho, na ktorej strane stojíme. Či žalobcov, či obžalovaných. Prečo by som mal byť zodpovedný za to, že sa niekto iný na mňa hnevá? Za čo by som mal pykať? Pokonaj sa včas. Nechaj svoj dar. Choď sa zmieriť so svojim bratom. Prečo tá zodpovednosť na mojich pleciach? Veď som už urobil dosť. Ja som neurobil nič zlé. Aká je väčšia spravodlivosť? No predsa spravodlivosť lásky a obety je väčšia ako spravodlivosť litery a zákona. Pane, daj mi pri pohľade na tvoj kríž odvahu a lásku, aby som sa pre tvoju obetu dokázal postaviť na stranu tvojej spravodlivosti.

Liturgia: Rim 1, 18 – 27, zač. 80; Mt 5, 20 – 26, zač. 12 (radové); Sk 11, 19 – 30, zač. 28; Lk 10, 16 – 21, zač. 51a; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; vchod: ... *Spas nás, Utešiteľ dobrý...*; tropár sviatku a svätým,

Sláva kondak svätým, I teraz kondak sviatku, prokimen, Aleluja a pričasten sviatku a svätým, namiesto Dôstojné je sa spievať Zvelebuj a 9. irmos z utierne sviatku (HS: 249, 385; PZ: 217, 365; HP: 234, 388)

JÚN 12 ŠTVRTOK
PREPODOBNÝ ONUFRIOS VEĽKÝ
Počuli ste, že predkom bolo povedané: „Nescudzoložíš.“ (Mt 5, 27)

Veruže, k niektorým prikázaniam sa správame tak, ako keby boli prežitkom dávnej doby. Predkom, dávno, kedysi. Teraz je iná doba. Iné pravidlá. Ale Božie zákony sú nemenné. Len čítajme ďalej. Ježiš neprišiel zrušiť či ukončiť ich platnosť. Naopak. Upozorňuje na neviditeľné pohnútky nášho srdca, naše myšlienky, ktoré nie sú pred Bohom skryté. Manželstvo je hodné úcty. Pane, daj mi čisté srdce, túžby, pohľady a manželské lôžko nepoškvrnené.

Liturgia: Rim 1, 28 – 2, 9, zač. 81; Mt 5, 27 – 32, zač. 13; predobrazujúce antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá antifóna sviatku a tretia každodenná s refrénom sviatku); vchod: ... *Spas nás, Utešiteľ dobrý...*; ostatné menlivé časti z Nedele Päťdesiatnice; *Svätý Bože* (HS: 249; PZ: 217; HP: 234)

JÚN 13 PIATOK
MUČENICA AKVILÍNA
Ale vaša reč nech je áno – áno, nie – nie. Čo je navyše, pochádza od zlého. (Mt 5, 37)

Prisahať, prisahať a prisahať. Na všetko možné pri každej príležitosti. Pred ľuďmi i pred Pánom. Aby mi verili. Prisahať Bohu a splniť, čo som prisahal, bolo pre židov znakom pravej viery a úcty. On však chce naše rozhodnutie. Presväta Bohorodička nepotrebovala anjelovi prisahať. Stačilo povedať áno – staň sa. Pros za nás, Milostivá, nech si dokážeme stať za svojím slovom.

Liturgia: Rim 2, 14 – 29, zač. 82; Mt 5, 33 – 41, zač. 14; predobrazujúce antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá antifóna sviatku a tretia každodenná s refrénom sviatku); vchod: ... *Spas nás, Utešiteľ dobrý...*; ostatné menlivé časti z Nedele Päťdesiatnice; *Svätý Bože*; **voľnica** (HS: 249; PZ: 217; HP: 234)

JÚN 14 SOBOTA
ZAKONČENIE SVIATKU PÄTDESIA TNICE
PROROK ELIZEUS
Milujte svojich nepriateľov, žehnajte tým, čo vás preklínajú, dobre robte tým, čo vás nenávidia, a modlite sa za tých, čo vás urážajú

a prenasledujú, aby ste boli synmi svojho Otca, ktorý je na nebesiach. (MT 5, 44)

Zavŕšenie sviatku Päťdesiatnice, naplnenie jeho darmi, spoznanie, pochopenie a prijatie Kristovho života v nás je v dokonalej láske. Láске, ktorá nepozná hranice. Ktorú neobmedzuje vonkajší vplyv nepravosti, zloby a hriechu. Môžem milovať, lebo som sa pre to rozhodol. To je kresťanský život v plnosti, do ktorého ma Pán pozýva. Aby ste boli synmi svojho Otca. A keď si syn, skrze Krista aj dedič. A to sa už oplatí. Mnohokrát stačí mať len tú správnu motiváciu na lásku. Keď nestačí to všetko ľudské, pekné, dočasné, potrebujem večné. Pane, nauč ma žiť takú lásku.

Liturgia: Rim 1, 7b – 12, zač. 79b; Mt 5, 42 – 48, zač. 15; predobrazujúce antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá antifóna sviatku a tretia každodenná s refrénom sviatku); vchod: ... *Spas nás, Utešiteľ dobrý...*; ostatné menlivé časti z Nedele Päťdesiatnice; *Svätý Bože* (HS: 249; PZ: 217; HP: 234)

JÚN 15 NEDEĽA PRVÁ NEDEĽA PO PÄĎESIATNICI – VŠETKÝCH SVÄTÝCH
Pozri, my sme opustili všetko a išli sme za tebou. Čo z toho teda budeme mať? (Mt 19, 27)

Čo z toho teda budeme mať? Otázka, ktorá nezaujíma len apoštola Petra, ale každého. V rôznej oblasti. Vždy chceme z toho niečo mať. Aspoň dobrý pocit. Len nech sa to oplatí. A isteže, máme životné skúsenosti, sklamanie, keď niečo nevyšlo podľa našich predstáv, teda neoplatilo sa. Niekedy treba počkať za ovocím, za výsledkami. Svätosť nie vždy ponúka aktuálne perfektné pocity, spokojnosť, ale vždy sa oplatí. Pre život s ním teraz aj vo večnosti. Pane, prosím, vlož do môjho srdca túžbu po svätosti.

Liturgia: Hebr 11, 33 – 12, 2a, zač. 330; Mt 10, 32 – 33, 37 – 38; 19, 27 – 30, zač. 38; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; tropár 8. hlasu a svätým. *Sláva, I teraz kondak svätým, prokimen, Aleluja a pričasten z hlasu a svätým* (HS: 253; PZ: 221; HP: 237)

JÚN 16 PONDELOK ZAČIATOK PETRO-PAVLOVSKÉHO PÔSTU BISKUP TYCHÓN DIVOTVORCA
Nebudte teda ustarostení a nehovorte: „Čo budeme jesť?“ alebo: „Čo budeme piť?“ alebo: „Čo si oblečieme?“! (Mt 6, 31)

Každý pôst, aj tento petro-pavlovský, nás učí zdržanlivosti a ukazuje nám cestu

slobody. Už nemusím byť ustarostený, viem, že toto nie je najdôležitejšie. Viem, že sa môžem zrieknuť, že nemusím mať, nemusím vyzeráť. Aj keď prakticky hlavne prísny pôst nám dáva opatrnosť v jedálničku, zamyslieť sa, či môžem, či nie, lebo je pôst. Pane, nauč nás slobode, oslobod' od strachu a od zháňania sa za tým pominuteľným.

Liturgia: Rim 2, 28 – 3, 18, zač. 83; Mt 6, 31 – 34, 7, 9 – 11, zač. 19; každodenné antifóny; menlivé časti z pondelka (HS: 154; PZ: 108; HP: 109)

JÚN 17 UTOROK MUČENÍCI MANUEL, SABEL A IZMAEL
Tak každý dobrý strom rodí dobré ovocie, kým zlý strom rodí zlé ovocie. (Mt 7, 17)

V prírode sa strom nemôže zmeniť. Trnie na hrozno či bodlač na figy. Ale aj dobrý strom, keď sa on nestaráme, prestane prinášať dobré ovocie. Keď ho napadnú škodcovia či choroby. A už je po dobrom strome. Tak aj my, keď zanedbáme starostlivosť o svoju dušu. Darom hovoriť – však som pokrstený, teda som dobrý strom. Keď sa nestaráš, nečistiš svätou spoveďou, nepolievaš modlitbou, netrháš burinu sebazáporom. Pane, daj nám silu prinášať dobré ovocie.

Liturgia: Rim 4, 4 – 12, zač. 86; Mt 7, 15 – 21, zač. 22; každodenné antifóny; menlivé časti z utorka (HS: 155; PZ: 109; HP: 110)

JÚN 18 STREDA MUČENÍK LEONTIOS
Nie každý, kto mi hovorí: „Pane, Pane,“ vojde do nebeského kráľovstva, ale iba ten, kto plní vôľu môjho Otca, ktorý je na nebesiach. (Mt 7, 21)

Hovoriť, vyznávať, ale hlavne naplňať. Aby som však mohol plniť, musím poznať. A vôľa môjho Otca je, aby som nestratil nič z toho, čo mi dal. Keď poznám takúto vôľu, nemôžem vyberať – ten áno, ten nie. Lebo za každého zomrel Kristus. A to je tragédia, keď pre tento hriech posudzovania a odsudzovania stratím kráľovstvo. Pane, nauč ma spoznávať a plniť tvoju vôľu, a pritom ťa oslavovať.

Liturgia: Rim 4, 13 – 25, zač. 87; Mt 7, 21 – 23, zač. 23; každodenné antifóny; menlivé časti zo stredy (HS: 156; PZ: 111; HP: 112)

JÚN 19 ŠTVRTOK SLÁVNOSTNÁ POKLONA PREČISTÝM TAJOMSTVÁM TELA A KRVI PÁNA JEŽIŠA KRISTA. APOŠTOL JÚDA, PODĽA TELA PÁNOV BRAT

Ja som chlieb života. Vaši otcovia jedli na púšti mannu a pomreli. Toto je ten chlieb, ktorý zostupuje z neba, aby nezomrel nik, kto bude z neho jesť. (Jn 6, 48)

Manna bola len predobrazom pravého pokrmu. Bola zázračným darom, ktorý však nedával život – cieľ. Ja som chlieb života – to je ponuka, ale aj výzva. Iba cezo mňa. So mnou do života, do cieľa. Pravá úcta aj prijímanie. Nesprávne by som prijímal bez úcty a bez rozpoznávania. Ale nestačila by mi adorácia bez reálneho prijímania. Vezmite a jedzte Pite z nej všetci. To je pozvanie na hostinu. Pane, daj mi do srdca túžbu po tej hostine, ktorá sa nikdy neskončí.

Liturgia: 1 Kor 11, 23 – 32, zač. 149; Jn 6, 48 – 54, zač. 23 (sviatku); Júd 1, 1 – 10, zač. 77; Jn 14, 21 – 24, zač. 48b (apoštolovi); antifóny a vchod sviatku, tropár sviatku a apoštolovi, *Sláva kondak apoštolovi, I teraz kondak sviatku, prokimen, Aleluja a pričasten sviatku a apoštolovi*. Namiesto *Dôstojné* je sa spieva *Zveľebuj* a 9. irmos z utierne sviatku, **myrovanie** (HS: 254; PZ: 223; HP: 239)

JÚN 20 PIATOK HIEROMUČENÍK METOD PATARSKÝ
Vtedy k nemu prišli Jánovi učeníci a hovorili: „Prečo sa my a farizeji často postíme, a tvoji učeníci sa nepostia?“ (Mt 9, 14)

Niektoré otázky sú úprimné a čakajú odpoveď, vysvetlenie. Niektoré sú len provokatívne. Túto otázku od Jánových učeníkov považujem za úprimnú. Ženích je vysvetlením. Svadobná hostina je život so ženíchom. Vtedy sa na hostine nepostí. Keď im ženícha vezmú, či skôr sa mi ho sami zriekneme v hriechu, stratíme, opustíme. Pôst je cestou, hľadaním ženícha a jeho hostiny. Pane, nauč nás hľadať sa a tešiť sa z tvojej prítomnosti.

Liturgia: Rim 5, 17 – 6, 2, zač. 90; Mt 9, 14 – 17, zač. 31; predobrazujúce antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá antifóna sviatku a tretia každodenná s refrénom sviatku); vchod: ... *ty dávaš za pokrm svoje telo...*; menlivé časti zo sviatku; zdržanlivosť od mäsa (HS: 256; PZ: 225; HP: 240)

JÚN 21 SOBOTA MUČENÍK JULIÁN TARZSKÝ
Nesúďte, aby ste neboli súdení. Lebo ako budete súdiť vy, tak budú súdiť aj vás, a akou mierou budete merať vy, takou sa nameria aj vám. (Mt 7, 1 – 2)

CESTY A DIELA PÁPEŽA FRANTIŠKA

2013

Brazília (22. – 28. júla)

2014

Jordánsko, Izrael, Palestína (24. – 26. mája)

Južná Kórea (14. – 18. augusta)

Albánsko (21. septembra)

Francúzsko (25. novembra)

Turecko (28. – 30. novembra)

2015

Srí Lanka a Filipíny (12. –

19. januára)

Bosna (6. júna)

Ekvádor, Bolívia, Paraguaj (5. –

13. júla)

Kuba a Spojené štáty americké

(19. – 28. septembra)

Keňa, Uganda, Stredoafrická

republika (25. – 30. novembra)

2016

Kuba, Mexiko (12. – 18. februára)

Grécko (16. apríla)

Arménsko (24. – 26. júna)

Poľsko (27. – 31. júla)

Gruzínsko, Azerbajdžan

(30. septembra – 2. októbra)

Švédsko (31. októbra –

1. novembra)

2017

Egypt (28. – 29. apríla)

Portugalsko (12. – 13. mája)

Kolumbia (6. – 11. septembra)

Mjanmarsko, Bangladéš

(26. novembra – 2. decembra)

2018

Čile, Peru (15. – 21. januára)

Švajčiarsko (21. júna)

Írsko (25. – 26. augusta)

Litva, Lotyšsko, Estónsko (22. – 25. septembra)

2019

Panama (22. – 27. januára)

Spojené arabské emiráty – SAE (3. – 5. februára)

Maroko (30. – 31. marca)

Bulharsko, Severné Macedónsko (5. – 7. mája)

Rumunsko (31. mája – 2. júna)

Mozambik, Madagaskar, Maurícius (4. – 10. októbra)

Thajsko, Japonsko (20. – 26. novembra)

Veritatis Gaudium

(8. decembra 2017)

Apoštolské listy

Motu proprio, modifikácia

kánonov 295 a 296

(8. augusta 2023)

Sublimitas et miseria hominis

(19. júna 2023)

Totum amoris est

(28. decembra 2022)

Desiderio Desideravi

(29. júna 2022)

Competentias

quasdam decernere

(11. februára 2022)

Antiquum ministerium

(10. mája 2021)

Candor lucis aeternae

(25. marec 2021)

Traditionis custodes

(16. júla 2021)

Spiritus Domini

(10. januára 2021)

Patris corde

(8. decembra 2020)

Scripturae Sacrae affectus

(30. septembra 2020)

Admirabile signum

(1. decembra 2019)

Aperuit illis

(30. septembra 2019)

Vos estis lux mundi

(7. mája 2019)

Magnum principium

(3. septembra 2017)

Misericordia et misera

(20. novembra 2016)

Apoštolský list: Come una

madre amorevole

(4. júna 2016)

Apoštolský list motu proprio

Mitis Iudex Dominus Iesus

(15. augusta 2015)

Apoštolský list všetkým zasvä-

teným osobám pri príležitosti

Roku zasväteného života

Buly

Spes non confundit (Nádej nezahanbuje)

(9. 5. 2024)

Misericordiae vultus

(11. 4. 2015)

2021

Irak (5. – 8. marca)

Maďarsko a Slovensko (12. –

15. september)

Cyprus a Grécko (2. – 6. decem-

ber)

2022

Malta (2. – 3. apríl)

Portugalsko (12. – 13. máj)

Kanada (24. – 30. júl)

Kazachstan (13. – 15. septem-

ber)

Bahrajn (3. – 6. november)

2023

Konžská demokratická republika, Južný Sudán (31. január – 5. február)

Maďarsko (28. – 30. apríl)

Portugalsko (2. – 6. august)

Mongolsko (31. august – 4. sep-

tember)

Francúzsko – Marseille (22. –

23. september)

2024

Indonézia, Papua-Nová Guinea,

Východný Timor, Singapur (2. –

13. september)

Luxembursko a Belgicko (26. –

29. september)

Encykliky

Dilexit nos

(24. októbra 2024)

Fratelli Tutti

(3. októbra 2020)

Laudato Si'

(24. mája 2015)

Lumen fidei

(29. júna 2013)

Apoštolské exhortácie

Querida Amazonia

(2. februára 2020)

Christus Vivit

(25. marca 2019)

Gaudete et exultate

(19. marca 2018)

Amoris laetitia

(19. marca 2016)

Syntéza: *Amoris laetitia*

Evangelii gaudium

(24. novembra 2013)

Apoštolské konštitúcie

Praedicate evangelium

(19. marca 2022)

Pascite gregem

(21. mája 2021)

Episcopalis communio

(15. septembra 2018)

Konečne spravodlivosť, akú sme chceli. Či to by sme nechceli? Lepší dvojité meter, iný na mňa, iný na druhých? Nesúďte. Ako ináč nás priam donútiť láske, odpúšťaniu, miernosti či trpezlivosti, ak nie priamo takou Božou spravodlivosťou? Pane, nauč nás svojej spravodlivosti.

Liturgia: Rim 3, 19 – 26, zač. 84; Mt 7, 1 – 8, zač. 20; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; vchod: ... *ty dávaš za pokrm svoje telo...*; menlivé časti zo sviatku (HS: 256; PZ: 225; HP: 240)

JÚN 22 NEDEĽA DRUHÁ NEDEĽA PO PÄŤDESIATNICI

Pod'ťe za mnou a urobím z vás rybárov ľudí. (Mt 4, 18)

Prvá nedeľa po Päťdesiatnici bola Všetkých svätých. Druhá akoby začínala všetko od začiatku. Povolanie prvých učeníkov, jeho škola, záranky, krácanie za ním, práca v ohlasovaní... Naozaj sa všetko bude točiť od začiatku? Alebo sviatky, dary Svätého Ducha ma pobádajú na cestu vpred? Svätosť na tejto pozemskej ceste nie je záver, konečná, cieľ vystupovať, ale prostriedok na ceste do neba. A celé evanjelium a sviatky ako „čerpacie stanice“. Pane, nauč ma využívať všetko, čo mi dávaš na cestu vpred za tebou, na prácu v tvojej vinici.

Liturgia: Rim 2, 10 – 16, zač. 81b; Mt 4, 18 – 23, zač. 9; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; tropár z 1. hlasu a sviatku, *Sláva kondak hlasu, I teraz kondak sviatku*, prokimen, *Aleluja* a pričasten z hlasu a sviatku, namiesto *Dôstojné* je sa spieva *Zvelebuj* a 9. irmos z utierne sviatku (HS: 143, 256; PZ: 96, 225; HP: 97, 240)

JÚN 23 PONDELOK MUČENÍCA AGRIPÍNA

Žatva je veľká, ale robotníkov je málo. Preto proste Pána žatvy, aby poslal robotníkov na svoju žatvu. (Mt 9, 37)

Iný sial, iný žne. Znovu je to práca pre Pána. V čom je zmysel žatvy? Pozbierať úrodu. Izraeliti mali osobnú skúsenosť s touto prácou na poli. Nebolo to ľahké. Posily sa vždy hodili. Proste Pána žatvy, aby poslal robotníkov. Pánova žatva je veľká. Aj ja môžem byť poslaný. Som ochotný pomôcť? Pane, daj mi ducha služby druhým.

Liturgia: Rim 7, 1 – 13, zač. 94; Mt 9, 36 – 10, 8, zač. 34; predobrazujúce antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá antifóna sviatku a tretia každodenná s refrénom sviatku); vchod: ... *ty dávaš za pokrm svoje telo...*; menlivé časti zo sviatku (HS: 256; PZ: 225; HP: 240)

JÚN 24 UTOROK NARODENIE JÁNA KRSTITEĽA

Neboj sa, Zachariáš, lebo je vyslyšaná tvoja modlitba. Tvoja manželka ti porodí syna a dáš mu meno Ján. (Lk 1, 11 – 13)

Modliť sa, veriť a čakať. A nakoniec byť prekvapený, keď sa to naplní. Bola vyslyšaná tvoja modlitba. Koľkokrát už sme zabudli na to, o čo sme prosili. Naša nádej podľa prirodzenosti zanikla. Prestali sme dúfať, čakať, byť pripravení. Nečudujme sa Zachariášovi, ale radšej sami prosme s nádejou, že Boh má moc splniť aj nemožné. Ján – prorok, predchodca a krstiteľ Pánov, daj nám žiť v očakávaní.

Liturgia: Rim 13, 11b – 14, 4, zač. 112; Lk 1, 1 – 25, 57 – 68, 76, 80, zač. 1; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; tropár sviatku a svätému, *Sláva kondak svätému, I teraz kondak sviatku*. Prokimen, *Aleluja* a pričasten sviatku a svätému, namiesto *Dôstojné* je sa spieva *Zvelebuj* a 9. irmos z utierne sviatku svätého; **myrovanie** (HS: 256, 388; PZ: 225, 369; HP: 240, 391)

JÚN 25 STREDA MUČENICA FEBRÓNIA

Všetci vás budú nenávidieť pre moje meno. Ale kto vytrvá do konca, bude spasený. (Mt 10, 22)

Ťažko niečo vydržať, hlavne, keď tomu nerozumíme. Porozumiieť zlobe, utrpeniu, nenávisti, to sa ani nedá. Spasiteľ nám ukázal, ako sa s tým vyrovnáť, keď išiel na kríž. Obetoval sa, aby zmazal každý hriech, zlobu a nenávisť. Prečo teda ešte je v tomto svete zloba? Keď mňa prenasledovali, budú prenasledovať aj vás. Budú vás prenasledovať pre moje meno. Pre meno Ježiš sa však oplatí vytrvať do konca. Pane, daj nám silu a vytrvalosť až do konca.

Liturgia: Rim 8, 2 – 13, zač. 96; Mt 10, 16 – 22, zač. 36; predobrazujúce antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá antifóna sviatku a tretia každodenná s refrénom sviatku); vchod: ... *ty dávaš za pokrm svoje telo...*; menlivé časti zo sviatku (HS: 256; PZ: 225; HP: 240)

JÚN 26 ŠTVRTOK PREPODOBNÝ DÁVID ZO SOLÚNA

Nebojte sa tých, čo zabíjajú telo, ale dušu zabiť nemôžu. Skôr sa bojte toho, ktorý môže i dušu, i telo zahubiť v pekle. (Mt 10, 28)

Báť sa je prirodzený reflex, ktorý nám zachraňuje život. Prekonávať svoj strach

môžeme z rozličných dôvodov. Môžeme dôverovať tomu, ktorý nás povzbudzuje, či zachrániť niečo, čo je ešte cennejšie ako život. Pri záchrane blízkeho nepozeralme na seba samého. Ale Kristus nás nabáda k opatrnosti pri tom, ktorý môže i dušu, i telo zahubiť. Ale verím ešte na peklo? Bojím sa toho, ktorý je mnohokrát znázornený ako zábavná rozprávková postavička? Viem, že Božie slovo je reálne a skutočné. Že nepriateľ mojej spásy je reálny a nesmiem ho podceňovať. Tu sa nedá zahrávať s ohňom, že sa možno trochu popálím. Pane, nauč ma rešpektu v duchovných bojoch.

Liturgia: Rim 8, 22 – 27, zač. 98; Mt 10, 23 – 31, zač. 37; predobrazujúce antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá antifóna sviatku a tretia každodenná s refrénom sviatku); vchod: ... *ty dávaš za pokrm svoje telo...*; menlivé časti zo sviatku (HS: 256; PZ: 225; HP: 240)

JÚN 27 PIATOK NAJSLADŠIEHO PÁNA, BOHA A SPASITEĽA NÁŠHO JEŽIŠA KRISTA, MILUJÚCEHO ĽUDÍ

Veď Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna, aby nezhynul nik, kto v neho verí, ale aby mal večný život. Lebo Boh neposlal Syna na svet, aby svet odsúdil, ale aby sa skrze neho svet spasil. (Jn 3, 16)

Láska Boha k nám. Láska, ktorá sa najviac ukazuje v Kristovom prebodnutom boku, v jeho srdci. Ktoré bolo pre nás prebodnuté, aby sme obsiahli spásu. Láska, ktorú tak ťažko pochopiť a nasledovať, lebo vyžaduje obeť. A predsa sme tou láskou vykúpení a k tej láske aj pozvaní. Môžeme najprv obdivovať, kontemplovať, uvažovať a rozprávať sa o nej. No potom ju máme nasledovať. Pane, ďakujem ti za tvoju lásku. Nauč ma ju prežívať každý deň môjho života, lebo len ona ma vedie až do večnosti.

Liturgia: Hebr 2, 11 – 18, zač. 306; Jn 3, 13 – 17, zač. 9; menlivé časti zo sviatku; **myrovanie**; **voľnica** (HS: 257; PZ: 226; HP: 242)

JÚN 28 SOBOTA PRESVÄTÁ BOHORODIČKA SPOLUTRPITEĽKA

PRENESENIE OSTATKOV
NEZIŠTNÍKOV KÝRA A JÁNA
Keď Ježiš uzrel matku a pri nej učeníka, ktorého miloval, povedal matke: „Žena, hľa tvoj syn!“ Potom povedal učeníkovi: „Hľa, tvoja matka!“ A od tej hodiny si ju učeník vzal k sebe. (Jn 19, 26)

Dovoľte, aby som vás predstavil. Takto začíname rozhovor, keď chceme predstaviť dvoch cudzích ľudí. *Hľa, syn – hľa, matka* nebolo však predstavenie dvoch neznámych cudzích ľudí. Ide o predstavenie v dvoch nových úlohách. V úlohe matky prijíma Presväta Bohorodička nielen apoštolu Jána za svojho syna, ale každého z nás sa ujíma ako svojho dieťaťa, ktoré prijíma v ťažkých bolestiach tam pod krížom. V úlohe syna taktiež nestojí pri Kristovom kríži len apoštol Ján, ale každý z nás. Ján si ju hneď zobral k sebe. Od tej hodiny. Aj pre mňa je tu hodina, keď môžem prijať Máriu za svoju Matku. Bohorodička, chcem byť tvojím synom, tvojou dcérou. Ochraňuj ma na ceste k večnosti.

Liturgia: Rim 3, 28 – 4, 3, zač. 85; Mt 7, 24 – 8, 4, zač. 24 (radové); Flp 2, 5 – 11, zač. 240; Jn 19, 25 – 27, zač. 61 (Spolutrpiacej); predobrazujúce antifóny a blaženstvá; menlivé časti zo sviatku Spolutrpiacej (HS: 260; PZ: 229; HP: 245)

JÚN 29 NEDEĽA TRETIA NEDEĽA PO PÄŤDESIATNICI APOŠTOLI PETER A PAVOL

„A za koho ma pokladáte vy?“ opýtal sa ich. Odpovedal Šimon Peter: „Ty si mesiáš, Syn živého Boha.“ (Mt 16, 15)

A za koho ho pokladám ja? Veľmi dôležitá osobná otázka. Aj keď najprv možno pozerám na iných, ako sa správajú, za koho ho pokladajú, mudrujem, pohoršujem, povzbudzujem. No nakoniec sa s tým

musím vyrovnáť sám. Viem, že sa za nikoho neskryjem. Musím sa pred Krista postaviť a uznať ho za svojho Spasiteľa. Daj mi, Pane, uznať ťa za Božieho Syna, môjho Spasiteľa a Pána.

Liturgia: Rim 5, 1 – 10, zač. 88; Mt 6, 22 – 33, zač. 18 (radové); 2 Kor 11, 21 – 12, 9, zač. 193; Mt 16, 13 – 19, zač. 67 (ap.); predobrazujúce antifóny a blaženstvá; tropár druhého hlasu a apoštolom, kondak hlasu, *Sláva kondak apoštolom, I teraz podľa predpisu, prokimen, Aleluja* a pričasten hlasu a apoštolom, namiesto *Dôstojné* je sa spieva *Zvelebuj* a 9. irmos z utierne svätým; **myrovanie** (HS: 144, 390; PZ: 97, 371; HP: 98, 393)

JÚN 30 PONDELOK ZBOR DVANÁSTICH APOŠTOLOV

Potom vystúpil na vrch, povolal k sebe tých, ktorých sám chcel, a oni prišli k nemu. (Mk 3, 13)

Povolal to je teraz to najdôležitejšie slovíčko, ktoré môže zmeniť náš pohľad na Cirkev, kňazstvo, biskupov až po pápeža. Lebo bez tohto slovíčka je Cirkev len organizácia zamestnávajúca ľudí s daným vzdelaním a nadaním, s určitými schopnosťami a možnosťami hľadajúcimi svoje záujmy a výhody a poskytujúcimi služby. Veľmi nám pri tom prekážajú ľudia málo ambiciózní, málo obľúbení, ktorí sa do takejto „dokonalejšie“ spoločnosti nehodia. Prirodzene máme nároky na služby v obchodoch, v nemocniciach a na úradoch, a pýtame sa, kto mohol „takého človeka“ zamestnať.

Archív redakcie

Úplne iný je pohľad Boha. Tých, ktorých sám chcel. A ja ani neviem, prečo chcel mňa. Viem však s istotou, že ma volal. Jeho hlas je jasný a istý. Nie je to moje rozhodnutie. Je to povolanie. Moje rozhodnutie je počúvať a nasledovať ten hlas. Tak je to s každým v službách Pána. Aj keď stále porovnávam, ba priam posudzujem, prečo aj tento, aj tamten. On má s každým plán. Dokonca aj Judáš bol prijatý v dejinách spásy, aj keď neslávnym spôsobom. Aby sa splnili Písma. S každým má svoj plán. A ja môžem len v pokore ďakovať. Ďakujem ti, Pane, že si povolal aj mňa za služobníka svojho oltára.

Liturgia: Rim 9, 18 – 33, zač. 102; Mt 11, 2 – 15, zač. 40 (radové); 1 Kor 4, 9 – 16, zač. 131; Mk 3, 13 – 19, zač. 12 (apoštolom); predobrazujúce antifóny a blaženstvá; menlivé časti zo Zboru (HS: 392; PZ: 373; HP: 395)
Rastislav Daňo

PRE MUŽA

„Lebo kto vošiel do jeho pokoja, aj on si odpočinul od svojich diel ako Boh od svojich.“ (Heb 4, 10) To je slovo, ktoré ma oslovuje. Život človeka je ovplyvňovaný tým, čo a koho miluje. Človek nevovádza do pokoja. Je to Božie dielo. Naším pokojom je Láska, ktorá má meno a konkrétnu tvár. Nech robíš čokoľvek, od ľudí môžeš zažiť sklamanie, krivdu, zranenie. V sebaobrane hľadáš úkryt pred bolesťou. Zveríš sa niekomu a vzápätí zistíš, že to nebol dobrý nápad a ďalej padáš. Keď dieťaťu niekto ublíži, dieťa vyhlási: „To sa povie ockovi!“ A čo povedia dospelí? Možno by bolo dobré hľadať u Otca. On ti zveril poklad a drahocennú pomoc, ktorá je vedľa teba, z tvojho rebra a srdca. Pomoc, ktorá chce poskytnúť úkryt. Vzájomná láska muža a ženy dostáva konkrétnu tvár a meno, jej naplnením je jeho pokoj a Boh sa tak stáva konkrétny. Úmysly srdca sú rôzne, ale ak ich zveríš Ježišovi, stretneš živého Boha, ktorý ťa neodsudzuje ani nezatraca, ale dá ti novú skúsenosť. Ak si muž zvolí takýto úprimný a jednoduchý štýl života, nájde najlepší spôsob, ako odovzdávať vieru svojej priateľke, manželke, deťom. Nech ti Boh ukáže svoju tvár, nech ťa požehná a sprevádza tvojím životom.

PRE ŽENU

Trenice medzi mužom a ženou spôsobujú napätie, ktoré vedie k hádkam a ubližuje. Žena, ktorá je zasiahnutá takýmto sklamaním, vie povedať len jedno – som sklamaná. Má v sebe túžbu zmeniť nepochopenie, neposlušnosť a priviesť milovaného k náprave. Máme jedného staršieho rodinného priateľa, ktorý nám viackrát s humorom povedal: „Deti, buďte rady, že sa máte s kým hádať.“ Hovorí: „Keď som sa ženil, myslel som si: žena moja, toto je najdokonalejšia láska, akou ťa dokážem milovať. S odstupom času však vidím, ako som sa mýlil. Sklamania, zranenia, nepokoje, starosti, radosti v rodine a v manželskom živote privedú človeka k poznaniu, že to, čo cítil pri sobášii, bola iba kvapôčka z toho, čo prežíva teraz.“ Láska je trpezlivá, vie odpúšťať, čaká a verí. Dnes to už znie ako prežitok, ale učím sa od nej a verím, že ma nesklame. Keď sa pozerám na svoj život, manželstvo a rodinu, vidím, že všetko, čo život prináša, v nás buduje zážitky a skúsenosti, ktoré treba naprávať trpezlivosťou a dopĺňať Láskou. Nech trpezlivosť zdobí naše životy, aby aj neveriaci mohli povedať, že viera a Láska, ktorú vyznávame, má zmysel. (Slavomír a Martina Nergešovi)

Náš čas, práca a vzťah k blízkym

Veľkí muži urobia desaťkrát viac práce ako my v čase desaťkrát kratšom. Prečo? Vedia si všetko správne zadeliť: chránia a bránia svoj kľud alebo sú schopní si ho znova získať; do každej práce sa zapnú naplno. Nepíš: nemám pre seba ani minútku, napíšem ti len zopár slov, rád by som, ale... Napíš hneď tých pár slov, celkom jedno-ducho a pristo: získaš čas a zachrániš svoj pokoj. Nehovor návštevníkovi: môžem ťa prijať, ale skutočne len na chvíľku, ani ti neponúknem stoličku, aby si sa posadil... A nenechaj ho čakať štvrt hodiny, kým robíš niečo iné. Nech sa na desať minút posadí pokojne, bude mať dojem, že tvoj deň patrí jemu.

Chce sa s tebou niekto stretnúť? Nezačínaj s protestovaním: nie je to možné, som obsadený atď. Povedz mu s úsmevom: Ale áno, rád a ponúkní mu prvý voľný termín, hoci by to bolo aj dosť vzdialené. Často ti hovoria: nechcel som vás vtedy vyrušiť, vyzerali ste veľmi zamestnaný. To je vážna vec, lebo medzitým prišiel celý rad iných a nepovedali ti to. A možno, že práve v onen deň, ten prvý ťa potreboval. Niektori sa nezverí preťaženému človekovi, každý uhádne, že uňho nenájde miesta pre porozumenie...

Ak chceš žiť ako pravý brat, maj vždy otvorené dvere, aby si mohol prijať okoloidúceho. Máš k dispozícii dosť času, ale tráviš ho tak, že ním plytváš. Nikdy nezískaš čas tým, že budeš robiť viac vecí naraz. V živote musíme zaplňovať každú minútu zaradom, za sebou, inak niektoré chvíle

pretečú a iné zostanú prázdne. Neustále si opakuj: v tomto okamihu mám prijať len jednu osobu, tú, ktorá je práve tu; mám napísať len jeden list, práve ten, ktorý píšem; mám urobiť len jednu vec, práve tú, ktorú robím; a budeš konať omnoho rýchlejšie, lepšie, s menšou námahou. Spať a odpočívať nie je strata času, skôr zisk. Každý má inú chuť k jedlu, musíš sa poznať a dovoliť si presne to, čo potrebuješ k zachovaniu rovnováhy a pokoja.

Neber si menej, bol by si podvyživený, neber si navyše, bol by si nenásytý, labužník. Si skutočne preťažený prácou? Obetuj svoj spánok alebo odpočinok Pánovi a buď pokojný, nestrácaš čas. Čas je krásny dar, ktorý nám Boh dal. Bude od nás žiadať vyúčtovanie, ale buď pokojný, Boh nie je zlý otec, nedáva nám prácu, aby nám nedal prostriedky, ako ju urobiť. (podľa M. Q. o. Bartolomej, Slovo 1975/5, s. 6)

Slovo vладыky

Drahí čitatelia, ako ste si mohli všimnúť, jednou z nových rubrik, ktorá v novom ročníku obohatila časopis, je *Slovo vладыky*. Už samotný názov hovorí o tom, kto píše tieto slová. Na tomto mieste sa vám prihováraajú naši vладыkovia Jonáš Maxim, Cyril Vasil, Peter Rusnák a Milan Lach, ktorí tvoria Radu hierarchov. V dnešnej dobe, kde sa to rôznymi slovami a informáciami len tak hmýri, túžime, aby hlas radostnej zvesti skrze našich pastierov zaznel pevne aj v časopise Slovo. Má byť ako maják, ktorý nám pomáha nestrátiť sa a ukazuje nám cestu do večnosti, veď ako hovorí Písmo, naša vlasť je v nebi (Flp 3, 20). Táto rubrika je bez akejkoľvek viazanosti na tému. To znamená, že nie je ohraničená, ale ponúka priestor na to, aby sa vладыkovia mohli voľne vyjadriť k situácii dnešných dní, prezentovať svoj postoj k témam a situáciám, ktoré ich oslovili, či priniesť pozitívnu myšlienku alebo povzbudenie do ďalších dní. Sú len dve veci, ktoré treba, aby vладыkovia dodržali, a to je rozsah znakov (objem textu) a uzávierka, aby sa to, čo chcú vyjadriť svojimi slovami, dostalo do časopisu, ktorý k vám už ako mesačník prichádza približne v polovici každého mesiaca. (Miroslav Chorenžák)

Láska má mnoho podôb

Mám za susedov starší manželský pár. Na pohľad sympatický, ale nespomínam si, žeby som cestou okolo ich bytu nepočula krik. Pani manželky. Pritom jej muž sa stále pekne usmeje, kývne hlavou. Ani jej nemôžem nič vyčítať, je ku mne zakaždým milá. Na mňa sa usmieva, a na muža spustí sprchu decibelov?

Minule som ich stretla na chodníku. A la! Pekne, svorne za ruky. Aj by mi srdce podskočilo, keby sa mi hneď nevybavila tá zvuková kulisa a červík pochybností spustil obohnanú pesničku: „Pekne to naoko vyzerá, len keby si po ňom za dverami bytu toľko nekričala,“ vyčítam jej v duchu, lebo súcť s jej mužom ma viac nakláňa na jeho stranu ako na jej. Vchádzam do bytovky, kráčam po schodoch, keď sa mi v ústrety rúti malý hurikán. Štvorročný sused, ktorý mi sľúbil, že budem jeho frajerka, ale musím počkať, kým vyrastie. Oblapí ma, dá pusu a dupoce ďalej. K tete susedke. Lebo síce ja som fajn, ale ju má predsa len o trochu radšej. Jeho mama len pokrčí so smiechom plecami, že oná teta je mu ako babka, na ktorú nedá dopustiť. Už ma svrbí jazyk. Opýtam sa. Že teda teta vyzerá v pohode, ale čo chudák jej muž? Veď v jednom kuse na neho kričí...

Susedka sa len zasmee. „No mne niečo hovor, veď to počujeme stále. Ale ona nekričí. Oni sa majú veľmi radi. Len ujo je tvrdohlavý a nechce nosiť strojček. A je hluchý ako peň. Teta sa s ním inak nedohovorí,“ vysvetľuje mi a mňa vnútorne a azda i navonok zalieva červeň. Ona mu teda kričaním vlastne pomáha, veď ako inak by sa dorozumeli? Sklopím zrak i uši a zahanbene sa poberám. Poučná facka. „Nesúďte, aby ste neboli súdení,“ preblesne mi hlavou. Veci nie sú vždy také, ako sa zdajú. (Mária Dudová-Bašistová)

Pomôcky: Alota	Ostal ležať	Omotala si		Slovesné dielo	Tiež	Maďarský zápor	Morský sokolík	Cukrový roztok	Hudobný prejav na počesť	Chemická značka america	Autor: Vladimír Komanický	2 ▼	Meno Cha- čaturjana
Citoslovie uvažovania			Kartová hra								Babylonská bóhyňa zeme		
			Bolívijské mesto								On, po ne- mecky		
1 ▶											Rímsky politik		
Plietli vence					Pochod					Írska bohyňa			
					Chemická značka astátu					Pridával soľ			
Strofa						ĎCV Pú- chova			Snívam				
						Syr v náleve			Lenght, skrátka				
Citoslovie strelby							Ohrada					3 ▼	Leňochod
							Chemická značka hliníka						
Označenie citlivosti filmov				Sníček	Duša u Egypťanov			Doplňujúca poznámka					
					Ruka			Silák					
Čínske mužské meno			Odpočiva- lo to						Nápis na kríži				
			Predpona vý- znam „jeden“						Mužské meno				
	Chemická značka mo- lybdénu	Ukonaj					Jasný meteor						Osobné zámeno
		Znížený tón „e“					Volampér, značka						
4 ▶										University of Central Oklahoma, skrátka			
Listnatý strom						Nemoc- ničné oddelenie				Prelud			

A	K	Y	T	I	C	O	P	Ý	T	O	R	B	A	M	S
Č	T	L	K	O	E	O	O	E	V	R	R	I	N	L	E
Y	K	I	H	P	V	L	C	S	A	E	É	D	A	I	Á
M	D	H	U	E	O	I	Á	T	N	C	Ž	M	V	S	Y
V	V	R	R	N	D	S	Ž	S	A	I	A	A	A	T	A
E	I	A	O	I	A	S	R	O	B	N	N	D	S	Y	A
S	E	N	L	H	L	A	D	A	N	I	E	A	Ž	N	I
U	P	I	I	U	S	M	L	A	D	S	R	L	U	A	A
S	R	C	D	C	E	B	P	O	R	O	T	A	I	V	V
E	I	A	A	N	A	A	R	R	P	I	S	B	A	T	T
D	M	T	A	Š	K	A	Á	Á	A	V	E	Ť	O	O	A
I	Á	O	N	Ó	T	E	C	A	N	K	Š	K	T	K	Ž
A	R	O	K	O	P	L	A	N	I	A	Y	K	A	L	V

Tajničku osemsmernovky tvorí 26 nevyškrtaných písmen.

Autor: Marek Pataky. **Legenda:** ACETÓN, ANUITA, BALADA, BRÁNA, ELITA, HORDY, HRANICA, KOTVA, ĽADOVEC, LIDICE, LISTY, OCTAN, ODMENA, OPLANI, PANNA, POCITY, POKORA, PORASTY, POROTA, POVERA, PRÁCA, PRAKY, PRIMÁR, RADOST, RASCA, RIASA, RIEKA, RODINA, SAMBA, SAUNA, SAVANA, SINICE, SIRUP, SITNO, SLAMA, SLUDA, SNINA, SOPKY, SUSEDIA, ŠABLÁ, ŠAŤAVA, TAŠKA, TORBA, TRÉMA, TRENAŽÉR, VINICA, VLAKY, VTOKY, ŽATVA, ŽIVOT

ÚTRŽKY

Zatúlal sa raz vlk k plotu peknej záhrady pri peknom dome a zavolať domáceho psa, aby podišiel k nemu. „Nemôžem, som priviazaný na reťazi,“ odpovedal pes. „Čože? A ja som si vždy myslel, aký si šťastný,“ začudoval sa vlk. „Ja predsa som šťastný,“ odpovedal pes, „dostávam trikrát denne jedlo, vodu, mám kde spať a nemusím sa o nič starať.“ „Ale nevieš, ako chutí poľovačka na zajace, naháňačka po lese s priateľmi alebo ako vonia lístie v šere noci. A to je veľmi zlé, pretože les je tá najkrajšia vec na svete,“ ľútostivo dodal vlk a odbehol. V tej chvíli sa pes zmenil na nepoznanie – stal sa mrzutý, nechcel žrať, prestal brechať a v noci smutne vyl na mesiac. Od tej chvíle už nikdy nebol šťastný.

Slávny skladateľ a dirigent Bernard Bernstein raz dostal otázku, na ktorý nástroj hrajú hráči v jeho orchestroch najmenej radi. Bez váhania a s úsmevom odpovedal, že na druhé husle. „Každý by strašne rád hral prvé. Pritom najslávnejšie orchestre na svete sú tie, ktoré majú najlepších druhých huslistov. Lebo prvých huslistov majú všetky orchestre vynikajúcich, ale bez druhých huslí niet harmónie.“ (vyberá a spracúva Adriana Matoláková)

**Manželka chcela chlieb
s čajom. Nechápem,
čo som zasa urobil zle.**

58

JUBILEÁ KŇAZOV

Ján Marton – 2. jún – 50 rokov života; **Jozef Paraska** – 4. jún – 30 rokov kňazskej vysviacky; **Juraj Rak** – 4. jún – 30 rokov kňazskej vysviacky; **Ján Sabol st.** – 8. jún – 50 rokov kňazskej vysviacky; **Peter Borza** – 13. jún – 50 rokov života; **Juraj Danko st.** – 15. jún – 45 rokov kňazskej vysviacky; **Metod Milan Bilančík** – 16. jún – 40 kňazskej vysviacky; **Jozef Kellö** – 16. jún – 40 rokov kňazskej vysviacky; **Jaroslav Popovec** – 16. jún – 40 kňazskej vysviacky; **Andrej Pribula** – 16. jún – 40 kňazskej vysviacky; **Igor Cingel'** – 19. jún – 20 rokov kňazskej vysviacky; **Rastislav Firment** – 19. jún – 20 rokov kňazskej vysviacky; **Ján Koval'** – 19. jún – 20 rokov kňazskej vysviacky; **Markián Marián Greško** – 21. jún – 50 rokov života; **Rastislav Čížik** – 25. jún – 20 rokov kňazskej vysviacky

Srdečne blahozeláme a prajeme
mnohaja i blahaja lita.

SPOLOK SV. CYRILA A METODA

Jubilanti – jún

50 rokov: otec Peter Borza, Veľký Šariš
60 rokov: Viera Petrová, Sečovce; Mária Šutláková, Sečovce
70 rokov: Anna Baratová, Sačurov; Marta Birošová, Prešov; Anna Borovská, Veľký Ruskov; Helena Jamborová, Košice; Anna Lukačová, Kuzmice; Darina Maciková, Hlivištie; Anna Rendešová, Kazimír
75 rokov: Anna Cingel'ová, Malcov; Michal Fic, Kaluža; Helena Gunzová, Stropkov; Margita Hajžinová, Vyšná Olšava; František Havrila, Choňkovce; Pavol Kurilec, Michalovce; Júlia Paceková, Humenné; Eva Zebegneiová, Trhovište
80 rokov: Anna Gdul'ová, Malcov; Ján Lisoň, Košice; Anna Počatková, Košice-Nad Jazerom
85 rokov: Oľga Fechová, Drienica; Alžbeta Filipová, Koňuš; Terézia Maťašíková, Nacina Ves; Mária Slivková, Baškovce
90 rokov: Helena Buzinkaiová, Hriady; Vincent Sedlák, Drienica; Anna Sotáková, Pozdišovce; Marta Černíková, Košice-Západ

DAROVALI NA SLOVO

arcibratstvo ruženca, Nižný Hrabovec, 50 eur; arcibratstvo ruženca, Nižný Hrabovec, 50 eur; Ján Dudlák, Stará Ľubovňa, 23 eur; Mária Tabaková, Martin, 23 eur; Mária Tamášová, Sečovce, 20 eur; Martin Migra, Turany, 27 eur; čitateľa, Ruská Nová Ves, 40 eur; Ján Zakucia, Kežmarok, 23 eur; Janka Struňáková, Porúbka, 6 eur; Mária Chomová, Porúbka, 10 eur; Peter Cap, Chminianska Nová Ves, 5 eur; Iveta Forišová, Šiba, 8 eur; Ján Pisár, Komárno, 8 eur; Mária Migrová, Ružomberok, 10 eur; Gréckokatolícky farský úrad, Sulín, 5 eur; Lucia Kučová, Sulín, 5 eur; Michal Malast, Sulín, 5 eur; Viera Matfiaková, Sulín, 5 eur; Naďa Hanišáková, Sulín, 5 eur; Alžbeta Kasenčáková, Sulín, 12 eur; Juraj Gonda, Kociha, 80 eur; Anna Fedorová, Žili-

na, 13 eur; Anna Prihodová, Prešov, 13 eur; Michal Lejko, Prešov, 13 eur; čitateľa, Dvorianky, 26 eur; Mária Rejťová, Poruba pod Vihorlatom, 73 eur; Monika Dorocáková, Kežmarok, 23 eur; Pavol Lejko, Košice-Šaca, 8 eur; Andrej Pribula, Košice, 73 eur; Jolana Siváková, Ložín, 23 eur; Mária Cifraníková, Trebišov, 8 eur; Mária Palková, Prešov-Haniska, 5 eur; Peter Šturák, Šarišské Michalany, 13 eur; Vojtech Hornyák, Kráľovský Chlmec, 8 eur; Juraj Zelník, Banská Bystrica, 20 eur; Anna Ralbovská, Sološnica, 8 eur; Anna Gabriela Jenčová, Sabinov, 5 eur; Katarína Jusková, Košice, 13 eur; Juraj Andrek, Rudlov, 33 eur; Andrea Kasardová, Pobedim, 10 eur; Silvia Mihaľová, Prešov, 28 eur; Anna Sabová, Orechová, 8 eur; Anna Škvareková, Prešov, 13 eur; Erika Rodáková, Andrejová, 5 eur; Ľubica Bačová, Poprad, 73 eur; čitateľa, Ľubica, 28 eur; čitateľa, Klenov, 30 eur; Milan Torma, Košice, 5 eur; Slávka Tejbusová, Prešov, 23 eur; Žaneta Vašková, Michalany, 23 eur; Michal Zubko, Davidov, 23 eur; Renáta Rusinková, 5 eur; Pavel Vrabel, 20 eur; Anna Grecová, Prešov, 23 eur; arcibratstvo ruženca, Trhovište, 50 eur; čitateľa, Prešov-mesto, 76 eur; O. Baranovičová, Prešov, 7 eur; Juraj Zimovčák, Prešov, 22 eur; Irena Hicová, Stropkov, 23 eur; Júlia Špesová, Prešov, 5 eur; Vladimír Pasok, Prešov, 5 eur; čitateľa, Šambron, 17 eur; Ján Kaputa, Kružľov, 8 eur; Mária Hromuláková, Nižný Hrušov, 23 eur; Blažej Bocan, 10 eur; Mária Lažová, 5 eur; František Fedor, 10 eur; Alena Sokolová, 10 eur; Martin Compel, 6 eur; Anna Lapšanská, Spišský Štiavnik, 13 eur; Mária Dobešová, Liptovský Mikuláš, 123 eur; Peter Homza, Nová Lesná, 13 eur; Milan Drotár, Úbrež, 8 eur; čitateľa, Nacina Ves, 44 eur; Jolana Fedorová, Okružná, 12 eur; Mária Čverčková, Košice, 13 eur; Andrej Chripák, Volica, 10 eur; Darina Referovičová, Matovce, 13 eur; čitateľa, Helcmanovce, 65 eur; Justína Hospodárová, Bratislava, 10 eur; čitateľa, Drienica, 56 eur; Eva Sekel'ová, Prešov, 10 eur; arcibratstvo ruženca, Červená Voda, 30 eur; arcibratstvo ruženca, Kuzmice, 50 eur; čitateľa, Kyjov, 18 eur; veriáci, Trhovište, 50 eur; Jozef Glasa, Bratislava, 18 eur; Ľudmila Rajnová, Abranovce, 10 eur; Mária Zdravecká, Gelnica, 46 eur; Anna Gergel'ová, Volica, 10 eur; čitateľa, Stará Ľubovňa-Za vodou, 30 eur; Michal Novotný, Žiar nad Hronom, 23 eur; Valentín Timko, Trenčín, 23 eur; Anna Blanárová, Bukovce, 13 eur; Anna Tormová, Falkušovce, 5 eur; čitateľa, Zubné, 34 eur; Pavel Vrabel, 5 eur; Peter Tutoky, Župčany, 33 eur; Anna Vatraľová, Svidník, 5 eur; Eva Pastorová, Cejkov, 12 eur; čitateľa, Poráč, 112 eur; Monika Malá, Zemplínske Hradište, 16 eur; Alexandra Burganová, Ružomberok, 5 eur; Anna Marchallová, Veronika Nunhartová a Zdeno Kniš, Slovinky, 96 eur; čitateľa, Miklušovce, 8 eur; Juraj Mantič, Bratislava, 5 eur; Marta Balogová, Prešov, 23 eur; Anna Pavlíková, Slavkovce, 10 eur; Jakub Vaľo, Slavkovce, 12 eur; čitateľa, Šarišské Jastrabie, 54 eur; čitateľa, Davidov, 20 eur; Štefan Serafin, Kamenná Poruba, 7 eur; čitateľa, Humenné, 14 eur; H. Lisáková, Humenné, 12 eur; M. Zavacká, Humenné, 5 eur; H. Vaščišinová, Humenné, 5 eur;

M. Stachurová, Humenné, 5 eur; H. Slobodníková, Humenné, 5 eur; M. Sejka, Humenné, 5 eur; T. Piričová, Humenné, 5 eur; J. Paceková, Humenné, 5 eur; M. Mattová, Humenné, 5 eur; M. Kuzmová, Humenné, 5 eur; R. Korbová, Humenné, 5 eur; J. Kešová, Humenné, 5 eur; H. Juštíková, Humenné, 5 eur; E. Jaroš, Humenné, 5 eur; B. Gavalová, Humenné, 5 eur; M. Firda, Humenné, 5 eur

Všetkým darcom vyslovujeme veľkú vďaku
na mnohaja i blahaja lita.

OZNAMY

V sobotu **17. mája 2025 Spolok sv. Cyrila a Metoda** organizuje jednoduchú poznávaciu púť k 1140. výročiu odchodu do večnosti sv. Metoda. Cieľovou stanicou púte je Výšina sv. Metoděje pri Uherskom Hradišti, kde bude na základoch veľkomoravského chrámu z 9. stor. slávená svätá liturgia vladykom Cyrilom Vasilom a sprievodný program. Cena za osobu na dopravu a občerstvenie je **30 eur**. Podrobnejšie informácie možno získať v ústredí spolku v Michalovciach.

Kláštór redemptoristov v Stropkove; duchov-necssr@gmail.com

13.06. – 15.06. Duchovná obnova pre manželo-v; exercitátor: otec Anton Verbovský CSsR; príspevok na duchovnú obnovu je 60 eur za osobu; prihlásiť sa môžete na uvedený e-mail

20. – 22.06. Duchovná obnova pre všetkých; téma: *Ohlásiť Pánov milostivý rok Lk 4, 19;* exercitátor: otec Metod M. Lukačík CSsR; príspevok na kurz je 60 eur za osobu; nahlásiť sa môžete na uvedený e-mail

SKALA – Spoločenstvo kňazských a laických rodín, www.skalarodín.sk, 0911 711 328

18.05. Chvály – Chrám Nanebovstúpenia Pána, Belža (16.00 h)

21.06. Deň rodiny – Stredná odborná škola služieb a priemyslu sv. Jozafáta Trebišov pre všetkých, malých aj veľkých – program, chvály, atrakcie, stretnutia

INZERCIA

Rekonštrukcie striech a veží chrámov. Nové strechy. Demontáž a likvidácia azbestu. Vypracovanie potrebnej projektovej dokumentácie. www.svestav.sk. Mobil: 0905 437 209, mejl: svestav@svestav.sk

Ručne písané ikony. www.ikony.sk

Fy **DUDAS** ponúka:

- elektrické pohony zvonov
- lineárny a magnetický pohon zvonov
- diaľkové ovládanie zvonov (GSM)
- zvonové drevené a oceľové konštrukcie
- nové zvony a srdcia zvonov
- vežové hodiny a kladivá zvonov
- opravu starých systémov

e-mail: jandudas@teraz.de
tel.: **0907 268 344**, www.zvonydudas.sk

Viac o inzercii: inzercia@casopisslovo.sk

*Svet hovorí, aby sme hľadali úspech, moc a peniaze;
Boh nám hovorí, aby sme hľadali pokoru, službu a lásku.*

PÁPEŽ FRANTIŠEK

1936 – 2025

Lutina, bazilikalutina.sk, 051/459 62 31

Každý štvrtok: Akatist k sv. Mikulášovi (17.30 h)

07.06. **Fatimská sobota**: posvätný ruženec (09.15 h); **svätá liturgia** s modlitbou za-svätenia sa Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie (10.00 h)

08.06. **Svätá liturgia** s modlitbami za oslobodenie a uzdravenie (po liturgii požehnanie náboženských predmetov a exorcizovanie soli, vody) (17.00 h)

29.06. **Svätá liturgia** s pozvaným hosťom (10.00 h na hore)

Michalovce, bazilikaredeemptoristi.sk, 0902 275 145

07. – 08.06. **Odpustová slávnosť ZSD**

16.06. **Svätá liturgia**, Moleben k sv. Gerardovi s uctením si relikvií prvého stupňa sv. Gerarda a požehnaním šatkou sv. Gerarda (18.00 h)

25.06. Moleben k bl. Metodovi (09.00 h, 17.20 h); **svätá liturgia** s modlitbami za uzdravenie (09.30 h, 18.00 h)

Klokočov, klokocovgrkat.sk, 0911 105 908

07.06. **Fatimská sobota**: ruženec (08.30 h), tretia hodinka + prednáška (09.00 h), **svätá liturgia** (09.30 h)

13.06. **Večer chvál** (18.00 h)

15.06. Nedeľa požehnania rodín: **svätá liturgia** s požehnaním rodín (09.00 h)

21.06. Púť športovcov: ruženec (08.30 h), tretia hodinka + prednáška (09.00 h), **archijerejská svätá liturgia** (09.30 h)

22.06. Adorácia, **svätá liturgia** s modlitbami k sv. Charbelovi za uzdravenie (10.00 h)

28.06. Púť primátorov a starostov, poslancov: ruženec (08.30 h), tretia hodinka + prednáška (09.00 h), **svätá liturgia** (09.30 h)

Litmanová, horazvir.sk, 0903 982 828

Každý deň: **svätá liturgia** (10.30 h)

05., 12., 19., 26.06. Modlitby – Légia NČ

07.06. **Fatimská sobota (piata zádušná sobota)**: modlitba večeradla (09.30 h), **svätá liturgia** (10.30 h)

08.06. **Malá púť**: uctenie si ikony Presvätej Bohorodičky, akatist a ruženec (09.00 h); **svätá liturgia** (10.30 h)

21.06. Nočná adorácia s Nepoškvrnenou Čistotou

cenacolo.sk, cdv_slovakia@hotmail.com

Ruženec za závislých: pondelok (17.00 h) v Chráme sv. Petra a Pavla v Poprade; streda (18.00 h) v budove kláštora Sancta Mária v Prešove; štvrtok (17.15 h) v Chráme Božej múdrosti vo Svidníku

21.05. **Svätá omša** a eucharistická adorácia v saleziánskom kostole v Poprade (17.30 h)

15.06. **Svätá omša** a eucharistická adorácia v saleziánskom kostole v Poprade (17.30 h)

koinoniapo.sk, koinonia ján krstiteľ prešov, Komunitný dom Záborské

Nedeľa a sviatky: **svätá liturgia** (09.30 h) na Youtube

Štvrtok: **Večer chvál a modlitieb za uzdravenie** (18.00 h) na Youtube

romskamisia.sk, savore.sk, 0915 951 081

23. – 25.05. **SLUŽINAHA** – formácia pre chlapcov

07.06. **Púť rómskych rodín v Ľutine** (10.00 h)